KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINCA KÜLTÜR MERKEZİNE DÖNÜŞTÜRÜLEN TARİHİ YAPILARDA ÖNEM-BAŞARIM DEĞERLENDİRMESİ

Yusuf SEVEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MAYIS 2010
ANKARA

Yusuf SEVEN tarafından hazırlanan "KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINCA KÜLTÜR MERKEZİNE DÖNÜŞTÜRÜLEN TARİHİ YAPILARDA ÖNEM-BAŞARIM DEĞERLENDİRMESİ" adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Hakan SAĞLAM …….
Tez Danışmanı, Mimarlık Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Sare SAHİL ……
Mimarlık, Gazi Ü.

Yrd. Doç. Dr. Hakan SAĞLAM ……
Mimarlık, Gazi Ü.

Prof. Dr. Can M. HERSEK ……
Mimarlık, Başkent Ü.

Tarih : 26.05.2010

Bu tez ile G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Bilal TOKLU …….
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Yusuf SEVEN

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINCA KÜLTÜR MERKEZİNE DÖNÜŞTÜRÜLEN TARİHİ YAPILARDA ÖNEM-BAŞARIM DEĞERLENDİRMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Yusuf SEVEN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mayıs 2010

ÖZET

Dünyada ve ülkemizde yapısal ömürlerini tamamlamamış birçok yapı, yaşam biçimleri ve ihtiyaçlarda meydana gelen değişimlere ayak uyduramayarak kullanılamaz hale gelmektedir. Bu tezin amacı, kültürel mirasımızın önemli bir bölümünü oluşturan, kamu belleğine yer etmiş tarihi binaların Kültür Merkezi olarak yeniden işlevlendirilmesi sürecinde uygulanan mekansal dönüşümün, Edirne Deveci Han Kültür Merkezi, Muğla Kültür Merkezi ve Ordu Çok Amaçlı Salon örnekleri üzerinden incelenmesi ve Edirne Deveci Han Kültür Merkezinde yapılan önem-başarım analizi ışığında kullanıcıların bir kültür merkezinde önemli bulduğu özellikleri belirleyerek, Edirne Deveci Han Kültür Merkezi'nin bu özellikler açısından başarımını değerlendirmektir. Bu amaçla, ilk olarak yeniden işlevlendirme kavramı irdelenmiş, daha sonra ise Kültür Merkezi işlevinin içerdiği mekan gereklilikleri belirlenmiştir. Seçilen örneklerin yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası durumu incelenmiş ve Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı tarafından bazı İl ve İlçelerde uygulanmış olan Tip A1 Kültür Merkezi ile karşılaştırılarak, hangi fonksiyonların mevcut kabuk içinde kurgulanabildiği belirlenmiştir. Son olarak Edirne Deveci Han Kültür Merkezi'ni kullanan ziyaretçiler üzerinde önem-başarım analizi yöntemiyle anket uygulanmış, anket sonuçları ve mekan kurgusu değerlendirmiş, tez

sürecinin başlangıcında ortaya konulan hipotezler sınanmış ve öneriler getirilmiştir.

Bilim Kodu : 802.1.099
Anahtar Kelimeler : Kültür, Kültürel süreklilik, Yeniden işlevlendirme, Kültür merkezi
Sayfa Adedi : 124
Tez Yöneticisi : Yrd. Doç. Dr. Hakan SAĞLAM

IMPORTANCE AND PERFORMANCE ANALYSIS ON THE HISTORICAL BUILDINGS REFUNCTIONED AS CULTURAL CENTERS BY THE MINISTRY OF CULTURE AND TOURISM

(M.Sc. Thesis)

Yusuf SEVEN

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

MAY 2010

ABSTRACT

Lots of buildings all over the world and in our country, that haven't completed their structural life, can not be able to cope with the changes on the social life and become useless buildings. The purpose of this thesis is to examine the spatial transformation on the old buildings refunctioned as Cultural Centers, which constitute an important part of our cultural inheritance and take place at our public memory, with the examples Edirne Deveci Han, Muğla and Ordu Cultural Centers and to analyse both the importance of the features of a cultural center and the performance of Edirne Deveci Han Cultural Center on these features with the survey applied on the users of the cultural center. To search this subject, refunctioning and the functions in a Culture Center were determined. The condition of the examples before and after refunctioning was examined and by comparing these conditions with the Type A1 Culture Center, which was applied at some cities by The Department of Cultural Centers, the functions that can be established in an existing shell were designated. Then, importance and permormance analysis was conducted in Edirne Deveci Han Cultural Center to identify users' priorities and evaluate what extent these were provided by the cultural center. In the conclusion section, the comparison of

these samples was evaluated, the hypotheses suggested at the beginning of the thesis were tested and finally proposals were put forward.

Science Code : **802.1.099**
Key Words : **Culture, Cultural continuity, Refunctioning, Cultural center**
Number of Pages : **124**
Adviser : **Assoc. Prof. Dr. Hakan SAĞLAM**

TEŞEKKÜR

Bu çalışma süresince yardımlarını esirgemeyen ve beni yönlendiren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hakan SAĞLAM'a, hocalarım Prof. Dr. Sare SAHİL'e ve Prof. Dr. Can M. HERSEK'e, tez sürecinde bana gösterdikleri anlayış ve yardımları için Kültür ve Turizm Bakanlığındaki yöneticilerime ve iş arkadaşlarıma şükranlarımı sunmayı borç bilirim. Ayrıca, arkadaşlarıma ve aileme bu çalışma sürecince bana gösterdikleri anlayış ve verdikleri destekten dolayı teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET....iv

ABSTRACT....vi

TEŞEKKÜR viii

İÇİNDEKİLER ix

ÇİZELGELERİN LİSTESİ xi

ŞEKİLLERİN LİSTESİ xii

RESİMLERİN LİSTESİ xvi

HARİTALARIN LİSTESİ....xix

SİMGELER VE KISALTMALAR xx

1. GİRİŞ 1

2. YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI 4

2.1. Kültür ve Kültürel Süreklilik 4

2.2. Koruma Kavramı....5

2.2.1. Kültür varlığı yapılarda korumaya yönelik müdahaleler....7

2.3. Yeniden İşlevlendirmenin Koruma Kavramı İçinde Yeri 8

2.4. Binaların Yeniden İşlevlendirilmesi 9

2.4.1. Yeni işlev seçimi 11

3. KÜLTÜR MERKEZİ İŞLEVİ....13

3.1. Kültür Merkezi Tanımı....13

3.2. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Kültür Merkezleri....15

3.3. Kültür Merkezlerinin İçerdiği Fonksiyonlar....20

Sayfa

4. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINCA KÜLTÜR MERKEZİNE DÖNÜŞTÜRÜLEN TARİHİ YAPILARIN İNCELENMESİ 34

4.1. Edirne Deveci Han Kültür Merkezi 34

4.1.1. Yeniden işlevlendirme öncesi durum 37

4.1.2. Yeniden işlevlendirme sonrası mekan kurgusu.....42

4.1.3. Örnek değerlendirmesi.....53

4.2. Muğla Kültür Merkezi.....61

4.2.1. Yeniden işlevlendirme öncesi durum 61

4.2.2. Yeniden işlevlendirme sonrası mekan kurgusu.....68

4.2.3. Örnek değerlendirmesi.....75

4.3. Ordu Çok Amaçlı Salon 75

4.3.1. Yeniden işlevlendirme öncesi durum 77

4.3.2. Yeniden işlevlendirme sonrası mekan kurgusu.....86

4.3.3. Örnek değerlendirmesi.....95

5. ANKET ÇALIŞMASI.....97

5.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....97

5.2. Araştırma Yöntemi.....97

5.3. Araştırma Evreni ve Örneklem 103

5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....103

5.5. Araştırmanın Bulguları.....104

6. SONUÇ 116

KAYNAKLAR.....121

ÖZGEÇMİŞ.....124

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 3.1. İlçelerde faaliyette olan Kültür Merkezleri.....17

Çizelge 3.2. İllerde faaliyette olan Kültür Merkezleri.....18

Çizelge 5.1. Anket soruları.....102

Çizelge 5.2. Katılımcıların cinsiyet dağılımı.....104

Çizelge 5.3. Katılımcıların yaş grubu dağılımı.....105

Çizelge 5.4. Katılımcıların eğitim durumu dağılımı.....106

Çizelge 5.5. Önem ve başarım genel ortalamaları.....107

Çizelge 5.6. Katılımcıların önem-başarım değerlendirmeleri.....108

Çizelge 5.7. Önemi ve başarımı değerlendirilen özellikler.....110

Çizelge 5.8. Misafirhanenin önem değerlendirmesi.....112

Çizelge 5.9. Kafeteryanın önem değerlendirmesi.....112

Çizelge 5.10. Okuma salonunun önem değerlendirmesi.....113

Çizelge 5.11. Müzenin önem değerlendirmesi..... 114

Çizelge 5.12. Asansör ve özürlü asansörünün önem değerlendirmesi.....115

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 3.1. Tip A1 Kültür Merkezi zemin kat planı giriş holü gösterimi 21

Şekil 3.2. Tip A1 Kültür Merkezi zemin kat planı fuaye gösterimi 22

Şekil 3.3. Tip A1 Kültür Merkezi zemin kat planı çok amaçlı salon gösterimi..... 23

Şekil 3.4. Orkestra çukurunun çok amaçlı kullanımı..... 23

Şekil 3.5. Tip A1 Kültür Merkezi bodrum kat planı dekor deposu ve orkestra çukuru gösterimi..... 24

Şekil 3.6. Tip A1 Kültür Merkezi 1. kat planı sanatçı soyunma ve dinlenme odaları gösterimi..... 25

Şekil 3.7. Tip A1 Kültür Merkezi bodrum kat planı bale folklor çalışma salonu gösterimi..... 26

Şekil 3.8. Tip A1 Kültür Merkezi bodrum kat planı sergi salonu gösterimi..... 27

Şekil 3.9. Tip A1 Kültür Merkezi zemin kat planı el sanatları atölyesi gösterimi ... 28

Şekil 3.10. Tip A1 Kültür Merkezi 1. kat planı güzel sanatlar atölyesi gösterimi ... 28

Şekil 3.11. Tip A1 Kültür Merkezi 2. kat planı okuma salonları gösterimi..... 29

Şekil 3.12. Tip A1 Kültür Merkezi 1. kat planı idari birimler gösterimi..... 30

Şekil 3.13. Tip A1 Kültür Merkezi zemin. kat planı kafeterya gösterimi 30

Şekil 3.14. Tip A1 Kültür Merkezi 2. kat planı TV-video ve bilgisayar salonları gösterimi 31

Şekil 3.15. Tip A1 Kültür Merkezi 2. kat planı misafirhane gösterimi 32

Şekil 3.16. Tip A1 Kültür Merkezi bodrum kat planı teknik mekanlar gösterimi ... 32

Şekil 3.17. Tip A1 Kültür Merkezi A-A kesiti..... 33

Şekil 3.18. Tip A1 Kültür Merkezi B-B kesiti..... 33

Şekil 4.1. Edirne Deveci Han zemin kat rölöve planı..... 39

Şekil **Sayfa**

Şekil 4.2. Edirne Deveci Han 1. kat rölöve planı 39

Şekil 4.3. Edirne Deveci Han rölöve kesiti 40

Şekil 4.4. Edirne Deveci Han zemin kat planı 44

Şekil 4.5. Edirne Deveci A-A kesiti 44

Şekil 4.6. Edirne Deveci Han 1. kat planı 45

Şekil 4.7. Edirne Deveci Han B-B kesiti 47

Şekil 4.8. Edirne Deveci Han 1-1 kesiti 47

Şekil 4.9. Edirne Deveci Han 2-2 kesiti 47

Şekil 4.10. Muğla Kültür Merkezi zemin kat rölöve planı 62

Şekil 4.11. Muğla Kültür Merkezi 1. kat rölöve planı 64

Şekil4.12. Muğla Kültür Merkezi rölöve A-A kesiti 65

Şekil 4.13. Muğla Kültür Merkezi rölöve B-B kesiti 65

Şekil 4.14. Muğla Kültür Merkezi rölöve C-C kesiti 66

Şekil 4.15. Muğla Kültür Merkezi rölöve batı (giriş) cephesi 66

Şekil 4.16 Muğla Kültür Merkezi rölöve güney cephesi 67

Şekil 4.17. Muğla Kültür Merkezi zemin kat planı 68

Şekil 4.18. Muğla Kültür Merkezi 1. kat planı 71

Şekil 4.19. Muğla Kültür Merkezi A-A kesiti 73

Şekil 4.20. Muğla Kültür Merkezi B-B kesiti 73

Şekil 4.21. Muğla KM batı cephesi 74

Şekil 4.22. Muğla KM güney cephesi 74

Şekil 4.23. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi +2,00 kotu planı 77

Şekil **Sayfa**

Şekil 4.24. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi +6,50 kotu planı 79

Şekil 4.25. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi +15,00 kotu planı 79

Şekil 4.26. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi 1-1 kesiti 80

Şekil 4.27. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi 2-2 kesiti 80

Şekil 4.28. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi 3-3 kesiti 81

Şekil 4.29. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi a-a görünüşü 84

Şekil 4.30. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi d-d görünüşü 85

Şekil 4.31. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi b-b görünüşü 85

Şekil 4.32 Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi d-d görünüşü 86

Şekil 4.33. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi +2,00 planı 88

Şekil 4.34. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi +6,50 kotu planı 89

Şekil 4.35. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi +15,00 kotu planı 89

Şekil 4.36. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi 1-1 kesiti 90

Şekil 4.37. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi 2-2 kesiti 90

Şekil 4.38. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi 3-3 kesiti 91

Şekil 4.39. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi a-a görünüşü 91

Şekil 4.40. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi d-d görünüşü 92

Şekil 4.41. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi b-b görünüşü 92

Şekil 4.42. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi c-c görünüşü 93

Şekil 4.43. Ordu Çok Amaçlı Salon teknik bina +0,50 ve +3,20 kotları planları 94

Şekil 4.44. Ordu Çok Amaçlı Salon teknik bina a-a kesiti ve ön cephe..... 94

Şekil 5.1. Önem-başarım analizi matriksi 98

Şekil **Sayfa**

Şekil 5.2. Katılımcıların cinsiyet dağılımı.....104

Şekil 5.3. Katılımcıların yaş grubu dağılımı.....105

Şekil 5.4. Katılımcıların eğitim durumu dağılımı.....106

Şekil 5.5. Önem-başarım analizi matriksi.....110

Şekil 5.6. Misafirhanenin önem değerlendirmesi.....111

Şekil 5.7. Kafeteryanın önem değerlendirmesi.....112

Şekil 5.8. Okuma salonunun önem değerlendirmesi.....113

Şekil 5.9. Müzenin önem değerlendirmesi.....114

Şekil 5.10. Asansör ve özürlü asansörünün önem değerlendirmesi.....115

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim **Sayfa**

Resim 4.1. Yeniden işlevlendirme öncesi Edirne Deveci Han'ın görünümü..... 36

Resim 4.2. Cezaevi olarak kullanıldığı dönemde Edirne Deveci Han'ın görünümü 36

Resim 4.3. Edirne Deveci Han avludan görünüm 38

Resim 4.4. Edirne Deveci Han avludan görünüm 38

Resim 4.5. Edirne Deveci Han 1. kat görünümü 40

Resim 4.6. Taş örülü pencereler 41

Resim 4.7. Revir binası duvarı 41

Resim 4.8. Revir binası duvarı 42

Resim 4.9. Edirne Deveci Han yeniden işlevlendirme sonrası görünüm..... 42

Resim 4.10. Edirne Deveci Han yeniden işlevlendirme sonrası görünüm..... 43

Resim 4.11. Edirne Deveci Han avludan görünüm 46

Resim 4.12. Edirne Deveci Han sergi salonu görünümü 46

Resim 4.13. Platform olarak kullanılan seki bölümü 48

Resim 4.14. Platform olarak kullanılan seki bölümü 48

Resim 4.15. Revakta sergilenen objeler..... 49

Resim 4.16. Revakta sergilenen objeler..... 49

Resim 4.17. Edirne Deveci Han doğu cephesi görünümü 50

Resim 4.18. Çok amaçlı salon 51

Resim 4.19. Yan sahne görünümü..... 52

Resim 4.20. Cam giydirme uygulanan bölüm..... 52

Resim 4.21. Projeksiyon odasına salondan bakış..... 53

Resim **Sayfa**

Resim 4.22. Projeksiyon odası 54

Resim 4.23. Sergi salonu görünümü 55

Resim 4.24. Türkmen ressamlar sergisi 55

Resim 4.25. Avlunun toplanma mekanı olarak kullanımı 56

Resim 4.26. Avludan 1 inci kata çıkan cam kaplı merdiven 57

Resim 4.27. 1 inci kattaki ıslak hacimler 58

Resim 4.28. Sahne görünümü 58

Resim 4.29. Dekor giriş kapısı 59

Resim 4.30. Çok amaçlı salon kısmı ıslak hacimleri 59

Resim 4.31. Salon pencereleri 60

Resim 4.32. Muğla Kültür Merkezi yeniden işlevlendirme sürecinde avludan görünüm 63

Resim 4.33. Muğla Kültür Merkezi yeniden işlevlendirme sürecinde avludan görünüm 63

Resim 4.34. Muğla Kültür Merkezi sergi salonundan görünüm 69

Resim 4.35. Muğla Kültür Merkezi sergi salonundan görünüm 69

Resim 4.36. Muğla Kültür Merkezi avludan görünüm 70

Resim 4.37. Muğla Kültür Merkezi toplantı salonundan görünüm 71

Resim 3.38. Muğla Kültür Merkezi giriş cephesinden görünüm 72

Resim 4.39. Ordu Çok Amaçlı Salon 77

Resim 4.40. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme öncesi iç mekan görünümü 78

Resim 4.41. Ordu Çok Amaçlı Salon üst yol kotundan görünüm 81

Resim 4.42. Ordu Çok Amaçlı Salon alt yol kotundan görünüm 82

Resim **Sayfa**

Resim 4.43. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme öncesi iç mekan görünümü 82

Resim 4.44. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme öncesi iç mekan görünümü 83

Resim 4.45. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme öncesi iç mekan görünümü 83

Resim 4.46. Ordu Çok Amaçlı Salon 84

Resim 4.47. Ordu Çok Amaçlı Salon iç mekan görünümü..... 87

Resim 4.48. Ordu Çok Amaçlı Salon iç mekan görünümü..... 87

Resim 4.49. Ordu Çok Amaçlı Salon sahne görünümü..... 88

Resim 4.50. Ordu Çok Amaçlı Salon teknik binanın uygulama sırasındaki görünümü..... 93

Resim 4.51. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme sürecinde genel görünüm..... 95

Resim 4.52. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme sonrası iç mekan görünümü 96

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita **Sayfa**

Harita 3.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı faaliyette olan kültür merkezleri..... 19

Harita 4.1. Edirne Deveci Han Kültür Merkezi ve yakın çevresi..... 35

Harita 4.2. Muğla Kültür Merkezi ve yakın çevresi 61

Harita 4.3. Ordu Çok Amaçlı Salon ve yakın çevresi..... 76

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	**Açıklama**
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
İKTM	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
KM	Kültür Merkezi
KMDB	Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı

1. GİRİŞ

Saraylar, savunma amaçlı yapılar, medreseler, hanlar gibi pek çok yapı türü, sosyal yaşantıdaki değişimler sonucu, yapıldığı dönemdeki işlevini sürdürememiştir. İşlevini kaybeden bu yapı türleri, yapısal ömürlerini tamamlamadıkları için yeniden işlevlendirmeye uygun yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde bu konuda yapılan çoğu çalışmada, incelenen binalara yeni işlev olarak "Kültür Merkezi" önerildiği görülmektedir. İşlevini tamamen yitirmiş ya da teknolojik gelişmelere ayak uyduramamış tarihi binaların, toplumun kültürel ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile Kültür Merkezi olarak yeniden işlevlendirilmesi bu tezin ana problemidir.

Bu tez kapsamında ana problemin çözümünde yardımcı olacak alt problemler şunlardır:

Alt problem 1: Kültür Merkezi işlevinin içerdiği fonksiyonlar açısından tarihi bina dönüşümleri için uygun olup olmadığının belirlenmesi.

Alt problem 2: Tarihi binaların Kültür Merkezi'ne dönüştürülmesi sürecinde ortaya çıkan sorunlar ve üretilen çözümlerin belirlenmesi.

Alt problem 3: Kültür Merkezi işlevi verilen tarihi binaları kullanan ziyaretçilerin memnuniyetinin değerlendirilmesi.

Bu alt problemlerin çözümü aşamasında doğrulanmaya çalışılacak hipotezler ise;

Hipotez 1 : **"** Tarihi binalara verilecek yeni işlev için Kültür Merkezi önerisi uygun bir seçimdir. "

Hipotez 2 : **"**Kültür merkezi işlevi verilen tarihi binalarda mekansal dönüşüm sürecinde; mevcut plan şemasına uyarlanamayan bazı Kültür Merkezi

fonksiyonlarından tavizler verilerek, koruma kuralları çerçevesinde mekan kurguları oluşturulmalıdır."

Hipotez 3 : "Kültür Merkezi işlevindeki tarihi binalar ziyaretçiler tarafından tercih edilen mekanlardır."

şeklinde sıralanabilir.

Bu hipotezlerin desteklenmesi sürecinde, yöntem olarak, öncelikle "Kültür", "Kültürel Süreklilik", "Yeniden İşlevlendirme" ve "Kültür Merkezi" kavramları hakkında literatür çalışması yapılması, daha sonra alan çalışması için seçilen örneklere ait, Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı arşivinden elde edilen projelerin, içerdikleri fonksiyonlar açısından incelenerek plan kurgularının çözümlenmesi, kültür merkezine gidilerek yerinde gözlem ve anket yoluyla ziyaretçi davranışlarının belirlenmesi seçilmiştir. Bu tez çalışmasında sadece Kültür ve Turizm Bakanlığınca Kültür Merkezi'ne dönüştürülmüş tarihi binalar incelenecektir.

Tezin ikinci bölümünde "Kültür", "Kültürel Süreklilik" ve "Yeniden İşlevlendirme" kavramları incelenmiş, yeniden işlevlendirmenin amacı ve işlev seçimi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümünde "kültür merkezi" kavramı irdelenmiş, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kültür merkezi elde etme süreci hakkında bilgi verilmiş ve son olarak Bakanlıkça birçok İl ve İlçe'de uygulanan Tip A1 Kültür Merkezi projesi üzerinden Kültür Merkezlerinin içerdiği fonksiyonlar anlaşılmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde Bakanlığın uygulamaları arasından seçilen Edirne Deveci Han Kültür Merkezi, Muğla Kültür Merkezi ve Ordu Çok Amaçlı Salon projeleri, yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrası mekan kurguları açısından incelenmiş ve Kültür Merkezi programının mevcut binaya nasıl entegre edildiği belirlenmiştir. Üçüncü bölümde anlatılan Kültür Merkezi işlevine ait fonksiyonlardan hangilerinin tarihi

bina içerisinde yer bulduğu, hangi fonksiyonların kurgulanamadığı ve nasıl çözümler üretildiği tespit edilmiştir.

Beşinci bölümde ise; incelenen örnekler arasından seçilen Edirne Deveci Han Kültür Merkezinde anket çalışması yapılmış ve anket sonuçları irdelenmiştir.

Son olarak, Kültür Merkezi işlevine ait fonksiyonlardan hangilerinin tarihi bina içerisinde yer bulduğu, hangi fonksiyonların kurgulanamadığı, nasıl çözümler üretildiği ve ortaya çıkan ürünün ziyaretçiler tarafından beğenilip beğenilmediği tartışılarak başta konulan hipotezler sınanmış ve öngörülen sonuçlara ulaşılmıştır.

2. YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI

2.1. Kültür ve Kültürel Süreklilik

Kültür kelimesi 17. Yüzyıla kadar Fransızcada “cultura” şeklinde ve ekin anlamında kullanılmıştır. İlk kez Voltaire “culture” sözcüğünü, insan zekasının oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanmıştır. Sözcük, 1793 tarihli Alman dili sözlüğünde “cultur” olarak yer almıştır. Daha sonra İspanyolca, İngilizce ve Slav dillerine geçmiştir [Güvenç, 1991].

Kültür aşağıda sıralanan temel kavramlar karşılığında kullanılan soyut bir sözcüktür [Güvenç, 1991];

* Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır.
* Kültür, belli bir toplumun kendisidir.
* Kültür, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir.
* Kültür, bir insan ve toplum kuramıdır.

Bayart (1999), kültürü; "evvelki dönemlerden kalan ve yeni nesillere aktarılan şeylerin, mirasın gerçekliği" olarak tanımlar.

Kimlik, bir bireyi veya toplumu diğerlerinden ayıran ya da ortak kılan nitelikler, öznel değerler ve ilişkiler bütünü; bir başka deyişle bir özdeşlik ya da farklılık tanımlaması, bir aitlik problemidir [Assmann, 2001].

Morley ve Robins (1997), kimliğin sürekliliğinin, "kolektif bellek ve ortak gelenekler, ortak ve yaşanmış bir tarih duygusu" ile sürdürülebileceğini savunur.

Buna göre kimliğin, sürekliliğin ve birikimin bir eseri olduğu ve kültürün, toplumsal değerleri nesilden nesile aktararak, toplumsal kimliğin sürekliliğini sağladığı öne sürülebilir.

Kültürel süreklilik ise, toplumun kimliğini, özünü kaybetmeden, dönemin gerekliliklerine uyum sağlayarak değişmesi olarak tanımlanabilir [Assmann, 2001].

Kültürel sürekliliğin sağlanması ve topluma sağlıklı bir tarih bilinç kazandırılması açısından tarihi binaların korunmaları önemlidir. Kişinin sağlıklı olarak toplumsallaşabilmesi ve kültürün sürekliliği bilincini edinebilmesi için, yaşadığı çevre ona tarihsel geçmişin işaretlerini, simgelerini aktarabilmelidir [Tekeli, 1989].

Tarihi binalar, ortak yaşanmışlığın mekansal izleridir. Üretilmesi, anlaşılması ve sürekliliği ortak deneyime bağlıdır; belleğimizdeki fiziksel çevre ile ilgili bilgilerin nesnelleşmiş halidir. Tarihi bina üzerinde saklananlar, o toplumun kurumsal yapısını oluşturan ana değerler, kimliğin özleridir [Asiliskender, 2005].

Bu durumda, toplumsal kimliğin devamı için kültürel sürekliliğin, kültürel sürekliliğin sağlanabilmesi için de "koruma"nın gerekli olduğu söylenebilir.

2.2. Koruma Kavramı

Genel olarak kent gelişmesinde tarih faktörünün önemi, tarihsel verilerin kültürün tanımına doğrudan yardımcı olması ve kente kişilik kazandırmasındandır [Kuban, 2001].

Fiziki mekan kavramı, görme ve dokunma suretiyle dış dünya ile ilişki kurarken bilinçlenmektedir. İnsanda bu kavram bilinçlendiğinde kendi yapısı gereği tutuculuğunu da belirtmesi beklendiğinden, ilk yerleşmelerden beri, önemsenip anıt olarak kabul edilen yapı ve nesnelerin korunması için gayret sarf edildiğini söyleyebiliriz. Anıtlar için tedbirler alınmasını, önceleri hâkimiyet kurma gayesi ve dini nedenlerle ilgili oluşları zorlamışsa da toplumun bunu, bir alışkanlık, bir gelenek olarak kabul etmiş olması da beliren bir husustur [Erder, 1999].

Geçmiş uygarlıklardan günümüze kalan yerleşme, kalıntı ve binalar tarihi çevremizi oluşturan öğelerdir. Her tarihi çevre ait olduğu dönemin sosyal ve ekonomik yapısı, yaşam düzeni, kültürü, mimari anlayışı ve daha birçok konuda gerekli ayrıntıları içinde barındırır [Buldaç, 2006]. Toplumsal kültürün devamlılığının sağlanması, tarihi ve kültürel değerlerin yok olmaktan kurtarılması ile mümkündür.

Türkiye'de ve kültürel değişim zorunluluğunda olan bütün ülkelerde, çağdaş yaşantı, geleneksel kültürün bazı esas özelliklerini yadsıyarak işe başlamak zorundadır. Batılı olan ve bizim olmayan her şey bir statü ve yenileşme simgesi olmaktadır. Böylece koruma programlarının temelini oluşturması gereken kültürel süreklilik kavramı yeterince ağırlık kazanamamaktadır [Kuban, 2001].

Eski ile yeni arasındaki sözde ikilem kolay değişmeyen bir fikirdir. Ancak temel sorun, eski ya da yeni, insan çevresinin kalitesini zenginleştirmektir. Pratikte 300 yıllık bir yapı da 3 yıllık bir yapı da bakım gerektirebilir. Koruma bağlamında tartışılan konu, yapının sosyal ve kültürel konumuyla ilgili olan bakımın doğası ve hedefleridir. Koruma pratiğinin ana teması yapının eskiyen sosyo-kültürel imgesinin fiziksel imgelere bakarak yeniden değerlendirilmesidir [Erder, 1999].

Geçmişten günümüze ulaşabilen kültür değerlerimizin, gelecek nesillere aktarılması toplumsal bir görevdir. Anıtların değerlendirilerek koruma çalışmaları sırasında bu toplumsal sorumluluğun yanı sıra, var olan kaynakların yeniden kullanımları suretiyle, topluma; kültürel, ekonomik ve sosyal açıdan birçok fayda sağlanabilir [Kuleli, 1998].

Bu doğrultuda, tarihi binaların korunmasının, aynı zamanda, başlıca kaynaklarımızdan birinin tutumluca kullanımı olduğunu söyleyebiliriz.

2.2.1. Kültür varlığı yapılarda korumaya yönelik müdahaleler

Kültür Varlığı yapılarda korumaya yönelik müdahale biçimleri, 2863 sayılı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 5.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararında, üç ana başlık altında değerlendirilmektedir. Bu ana başlıklar;

Bakım

Kültür varlığı yapılarda sadece binanın yaşamını sürdürebilmesi için, çatı aktarımı, oluk onarımı, boya-badana vb. tasarımda, malzemede, strüktürde ve mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen uygulamalardır.

Onarım

Kültür varlığı yapının yaşamasını sağlayan uygulamalardır. Bu uygulamalar gerektiğinde tasarımda, malzemede, strüktürde ve mimari öğelerde değişiklik yapılabilecek müdahalelerdir ve iki grupta değerlendirilmektedir;

Basit onarım

Kültür varlığı yapının, özgün malzemelerinden (ahşap, madeni, taş vb.) çürüyen, bozulan ya da eksilen mimari öğelerin, iç ve dış sıvaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak aslına uygun olarak, aynı malzeme ile değiştirilmesi, basit onarım kapsamında değerlendirilmektedir.

Esaslı onarım (restorasyon)

Kültür varlığı yapılarda meydana gelen hasarlar (özellikle strüktürde meydana gelen hasarlar, bozulmalar) basit onarım kapsamında değerlendirilemeyecek durumda ise, taşınmazda yapılacak uygulamalar esaslı onarım kapsamında değerlendirilmektedir. Bu uygulamalar, rölövesine dayalı, restitüsyon ve / veya sorunların saptandığı, yeni

kullanım olanaklarının araştırıldığı, belirlendiği, onarıma yönelik müdahale biçimlerinin saptandığı restorasyon projeleri ile teknik raporun hazırlanması sonucunda yapılmaktadır.

Kültür varlığı yapılarda uygulanacak olan esaslı onarıma yönelik ilkeler, 2863 sayılı yasa kapsamında belirlenmiştir. Bu ilkeler;

* Sosyo-kültürel kimlik içinde yapının, yapısal ve mekansal özellikleri ile çevre içinde özgün konumunu koruması,
* Yapının yıkılmadan korunması,
* Kültür varlığı yapılarda zaman içerisinde yapılan ve yapının tarihsel ve sosyo-kültürel değer taşıyan eklerinin korunması,
* Taşınmazda fonksiyon değişikliği sonucunda, yapılacak zorunlu eklerin, kültür varlığı yapıyla bütünleşmesi, olarak amaçlanmıştır.

Yeniden yapım (Rekonstrüksiyon)

Kültür varlığı yapı, tescil edilmesine rağmen, herhangi bir sebepten dolayı yitirilmiş olsa dahi, taşınmazın gerek kültür varlığı özelliği, gerekse kültürel çevreye olan katkılarından dolayı, yapı kalıntısı, fotoğraf, rölöve, özgün yazılı-sözlü arşiv belgesi... vb. mevcut belgelerden yararlanılarak, eski yapının oturum alanında, özgün plan şemasında, aynı malzeme ve yapım tekniği ile aynı kütle ve gabaride, restitüsyon etüdüne dayalı rekonstrüksiyon projesi hazırlanmaktadır [Dik, 2006].

2.3. Yeniden İşlevlendirmenin Koruma Kavramı İçinde Yeri

Mikro-ekonomik sınırlar içinde dökülen duvarların, harap çeşme ve pis kaldırımların, harap dükkan ve hanlardan oluşan bir çarşının, bakımsız, ulaşılması güç sokaklardan oluşan kent dokusunun ve her türlü konfordan uzak, geleneksel malzemeyle yapılmış evlerin, batılı anlamda bir kültürün aradığı değerli veriler olduğunu, güçlü bir pitoresk yarattığını ve doğru değerlendirildiği zaman büyük ekonomik olanaklar

sağlayacağını insanlara anlatmak zordur. Burada devletin örgütsel ve mali desteği, eğer kurtarılması gerektiğine inanılmış bir değer varsa, zorunludur. Ekonomik uygulanabilirlik, korunması gereken çevrelerde yeni işlevler yaratarak mümkün olabilir [Kuban, 2001].

Yeniden işlevlendirme, eski binaların yıkımdan kurtarılması için bir araçtır [Ahunbay, 1996]. Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi konusunda Venedik Tüzüğü'nün 5 inci Maddesi "Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir koruma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir." demektedir [Buldaç, 2006].

2.4. Binaların Yeniden İşlevlendirilmesi

Toplumlarda oluşan ekonomik ve sosyal gelişmelerle beraber, yaşam biçimleri ve gereksinimlerde de değişiklikler meydana gelmekte ve bu değişimle birlikte pek çok yapı türüne ihtiyaç kalmamaktadır. İşlevini kaybeden bu yapı türleri, yapısal ömürlerini tamamlamadıkları için yeniden işlevlendirmeye uygun yapılar olarak karşımıza çıkarlar.

Kentler binaların ve insanların rastgele yoğunlaştığı alanlar değil, neden sonuç ilişkilerine dayanan tarihsel süreç içerisinde, hem toplumsal hem de mekânsal anlamda gizli bir düzen ile oluşup bu doğrultuda gelişen alanlardır [Sinan,2006].

Taşkıran (1997)'a göre mimari yapılar üretildikleri dönemin iş ve çalışma yaşamının örgütlenişi, inanışı, ekonomisi gibi toplumsal yapısı hakkında somut veriler sağlayan göstergeleri içerir.

Toplumsal yapı, aktör diye tanımlayabileceğimiz toplum içindeki bireylerden oluşmaktadır. Toplumsal yapı içindeki aktörler, birbirlerini etkileme

potansiyelindedirler. Aktörler birbirlerini etkileyebildiği gibi, toplumsal yapının pratiklerine sahne olacak mekansal yapı da toplumsal yapı ile etkileşim içine girebilmektedir [Ultav; Sahil, 2004].

Günümüzde, toplumun algısı, yapısı, kimliği ve ihtiyaçlarının değişimi, mekanlara işlev, boyut, doku veren özellikleri etkileyerek, mimariyi de bu değişime ayak uydurmaya zorlamaktadır. Burada fiziksel olarak katı ve elle tutulur bir öğe olan mekanların soyut ve değişken bir özellik taşıyan toplumsal yapıyla bir etkileşimi söz konusudur [Göçer 2003].

Günümüzde pek çok tarihi yapı koruma altına alınarak tescillenmekte, böylece bu tür yapıların periyodik bakımları, temizlikleri gibi ihtiyaçları merkezi bir kurumun denetimi tarafından gerçekleştirilmektedir. Yeniden işlevlendirilmeye uygun olduğu halde kullanılmayan ve çoğu zaman unutularak kaderine terk edilen bu tür yapılar için yapılacak en gerçekçi çözüm, tekrar insan kullanımına açmak ve bu sayede binanın kullanımı çerçevesinde bakımlarının ve temizliklerinin yapılmasını sağlamaktır [Tayla, 1998].

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, bu yapıların sürekli bakımlı olmasını ve kendi ihtiyaçlarının işletmecisi tarafından finanse edilmesini sağlamaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, yapıya yeni fonksiyonlar verilirken, yapının mekansal bütünlüğünün ve tarihsel özelliklerinin zarar görmemesi ve kullanım süreci boyunca da bu hassasiyetin gösterilmesidir [Bakır, 1995].

Tarihi yapıya uygulanacak müdahalenin derecesini, yapının kendine özgü koşulları saptar. Yapıya verilecek yeni işlevin, anıtın düzenini, bütünlüğünü ve planını etkilemeyecek nitelikte olması şarttır [Buldaç, 2006].

2.4.1. Yeni işlev seçimi

Mevcut bir yapının yeniden işlevlendirilmesine karar verildiğinde öncelikle, eldeki yapının karakterinin, mekan özelliklerinin, yapısal özelliklerinin, çevresiyle kurduğu ilişkinin ve yapının çevresinde yaşayan insanların yapıyı algılama şeklinin belirlenmesi gerekmektedir. Yapıya verilecek yeni işlev, bulunduğu çevrenin taleplerine uygun seçilmelidir.

Yapının mekansal oluşum şeması, verilecek işlevle doğrudan bağlantılıdır ve belki de en önemli faktördür [Altınoluk 1991]. Mekana verilecek olan yeni fonksiyonun, mekanlar arası ilişkiler ile görsel, işitsel ve iletişimsel veriler göz önüne alınarak belirlenmesi gerekmektedir.

Yeniden işlevlendirme tasarımında girdi olarak, kullanım dışı kalmış bina ile o binanın eskiden şekillenmesine katkısı olmuş fakat zaman içinde değişmiş olan çevre koşulları ve insan ihtiyaçları vardır. Tarihi değeri olan tescilli bir yapı yeniden işlevlendirilirken de, sıradan bir yapı yeniden işlevlendirilirken de, mevcut mekanları kavramak ve felsefesini ortaya koymak gerekmektedir [Mesutoğlu, 1995].

Yapıldıkları dönemin teknolojik imkanlarını ve o günkü mimari akımı günümüze yansıtan yapı elemanları üzerinde yapılacak olumsuz müdahaleler, geçmişten günümüze kalan izlerin gelecek kuşaklara hatalı olarak aktarılmasına neden olacağını söyleyebiliriz.

Yapının uygun işlev ile yeniden hizmet vermesinin sağlanmasının yanında binanın yakın çevresi ile bağlantısını kuran; otoparklar, kent mobilyaları, çevre aydınlatmaları ve yeşil alan gibi çevresel düzenlemelerin de özenle tasarlanması gerekmektedir.

Ülkemizde, tarihi binaların kullanılarak korunması ve bu sayede yaşayan mekanlar haline getirilmesi amacıyla yapılan yeniden işlevlendirilme çalışmalarının çoğunda,

önerilen yeni işlevin "kültür merkezi" olduğu görülmektedir. Konunun kültürel sürekliliğin sağlanması olduğu düşünüldüğünde, kültür merkezinin akla ilk gelen işlev olması normal karşılanabilir. Ancak, bu yeni işlevin yapıya entegre edilebilmesi için mekan gerekliliklerinin iyi anlaşılması ve yapıya uygunluğunun özenle değerlendirilmesi gerekmektedir.

3. KÜLTÜR MERKEZİ İŞLEVİ

3.1. Kültür Merkezi Tanımı

İkinci bölümde üzerinde durduğumuz kavramsal tanımlamalar ışığında, "kültür"ün bir topluma ait özelliklerin birikimi olduğunu söyleyebiliriz. Bir topluluğu toplum yapan bu birikimin nesilden nesile aktarılması, bir başka deyişle kültürün sürekliliği, büyük bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürü oluşturan öğelerin büyük çoğunluğunun soyut özellikler olduğunu düşünürsek, devamlılığın sağlanması için bu özelliklerin somutlaştırılması ve bir şekilde topluma anlatılması, sunulması gerekmektedir. İşte bu gereklilik, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen mimarlığı, kültürün sürekliliğini sağlayacak etkinlikler için ihtiyaç duyulan mekanları üretmeye itmiştir.

Günümüzde "Kültür Merkezi" olarak tanımladığımız bu mekanların ülkemizdeki oluşumu Cumhuriyet sonrası döneme dayanmaktadır. Yılmaz (2006), Halkevleri ve Halk Eğitim Merkezleri'ni Kültür Merkezlerine altyapı oluşturan kültür yapıları olarak belirtmiştir.

Halkevleri 12.02.1932 tarihinde devrimlerin ilkelerini yaymak, kökleştirmek ve halkı toplumsal, kültürel açıdan geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Merkezi Ankara'da olan ve ülkenin tüm il, ilçe ve gerektiğinde köylere kadar uzanan örgüt, Cumhuriyet Halk Partisi'nin bir yan kuruluşu olarak çalışmaya başlamıştır. Bu örgütün bir amacı da ilerde anayasada yer alacak Cumhuriyet Halk Partisi'nin altı okunda belirtilen "cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, laiklik, devrimcilik ve devletçilik" ilkelerini benimseyen bir gençlik yaratmaktır. Daha sonraki süreçte, Halkevleri yığınsal bazı olaylara karıştıkları gerekçesi ile kapatılmıştır. 1957'de toplanan VI. Milli Eğitim Şurası'nda halk eğitimi konusu ele alınmış, bu çalışmalar sonucu 1960'ta Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü, yetişkinlerin okul dışı eğitimlerini bir örgüte bağlamayı amaçlamıştır. 1964'te Köy İşleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. Bu

dönemde toplum kalkınması, köy gezici kadın ve erkek kursları, ev ekonomisi, el sanatları konularında çalışmalar yapılmıştır. Kurum 1967'de yeniden Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. Amaçları; Atatürk devrimlerini benimsetmek, milli kültürü yaymak, okuma yazma öğrenimini düzenlemek, yetişkinlerin iş ve meslek edinmelerine, işyerlerinde ilerlemelerine yardımcı olmak, yurttaşlara yurt ve dünyayı gerçek özellikleri ile tanıtmaktır [Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1992].

Cumhuriyet sonrası dönemde, kültürün devamlılığını sağlamak amacını taşıyan bu kültür yapılarından sonra, ülkemizde "kültür merkezi" adı ile yapılan ilk yapı 1969 yılında açılan İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'dir. 1976 yılında ise Kültür Bakanlığı Yapı Tesisler Dairesi Başkanlığı kontrolünde ülke genelinde Kültür Merkezlerinin yapılmasına başlanmıştır. 1983 yılında Bakanlıkların yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir. 187 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı birleştirilmiştir. Halen Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde "Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı" kontrollüğünde Kültür Merkezi projeleri yürütülmektedir [KMDB arşivinden, 2009].

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca hazırlanan "Kültür Yatırım ve Girişimlerinin Nitelikleri ve Nicelikleri Yönetmeliği" (2005)' ne göre:

"Kültür merkezleri, bireyler arasında sosyal-kültürel iletişim ve etkileşim ortamlarının kurulması ile ulusal kültürün yaşatılması temel amaçlarına dönük olmak üzere, asli unsur olarak güzel sanatlar, sinema, geleneksel ve çağdaş el sanatları gibi her türlü kültürel ve sanatsal faaliyetten en az bir kaçının üretildiği, sergilendiği ve bunlara ilişkin eğitim, öğretim ve bilimsel çalışmaların yapıldığı bölümler ile sağlık, spor, eğitim ve alışveriş gibi gereksinimlerin karşılandığı birimlerin de bulunduğu yapılardır".

Kültür merkezleri toplumlarda etkileşim ortamı yaratan mekânlardır. Sanat - insan, sanat - sosyal refah, sanat – toplum arasında ilişki kurmaya ve etkileşim yolları aramaya çalışırlar [Lane,1978].

Kültür Merkezleri Daire Başkanlığının tanıtım raporunda (2009) belirtildiği üzere:

"Kültür merkezi yapılarının amacı, toplumsal yaşamın gerektirdiği etkileşimlere ortam sağlamak, her biri kendi başına bir özellik taşıyan kültür faaliyetlerini bir bütünlük içerisinde bir araya getirmek, bu faaliyetlerin yapılmasında odak noktası olmak ve özel kültür faaliyetlerine örnek teşkil etmektir. Eğitim, eğlence ve dinlence gibi etkinlikler için kurulmuş olan bu yapıların aynı zamanda geçmiş ile ilgili kültürel değerlerinin gelecek nesillere tanıtılması ve öğretilmesinde aracı rolü üstlenmesi hedeflenmektedir".

3.2. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Kültür Merkezleri

Ülkemizde, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Valilikler ve Belediyeler tarafından yaptırılmış Kültür Merkezleri bulunmaktadır. Bu çalışmada, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı tarafından yaptırılmış olan Kültür Merkezleri incelenecektir.

Bir İl ya da İlçe'de Kültür Merkezleri Daire Başkanlığınca kültür merkezi yapılmasına, ya Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan araştırmalar sonucu bölgede kültür merkezi ihtiyacı belirlenmesi ya da yerel idarelerin (Valilik ya da Belediye) talebi üzerine karar verilir. Bu talep, tarihi bir binanın kültür merkezine dönüştürülmesi veya yeni bir kültür merkezi yapılması şeklinde olabilir.

Talep eski bir binanın kültür merkezine dönüştürülmesi yönünde ise, Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı teknik elemanlarınca binaya gidilerek yerinde incelemeler yapılır. Binanın tescil durumuna göre yapıya yapılabilecek müdahaleler belirlenir. Yapılan incelemenin amacı, kültür merkezi tanımı içinde yer alan işlevlerden hangilerinin bina içinde kurgulanabildiğini belirlemektir. Bu işlevlerden bir ya da birkaçı mevcut kabuk içinde kurgulanabiliyorsa ve mülkiyet sorunu yoksa binanın kültür merkezine dönüştürülmesine karar verilir.

Talep yeni bir kültür merkezi yapılması yönünde ise, öncelikle İl ya da İlçe'nin sosyo-ekonomik durumu göz önüne alınarak, yapılacak kültür merkezinin ihtiyaç programı belirlenir ve bu ihtiyacı karşılayabilecek büyüklükte, merkezi bir arsa yerel idareden talep edilir. Yerel idare tarafından bulunan arsa Hazine'ye ait ise, Maliye

Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nden arsanın kültürel faaliyetlerde kullanılmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsisi talep edilir. Arsa Belediye'nin veya özel bir şahsın ise, yine Maliye Bakanlığı aracılığı ile arsanın kamulaştırılması için çalışmalar başlatılır. Arsa tahsisi tamamlandıktan sonra proje elde etme süreci başlar. Kültür Merkezi Daire Başkanlığı yeni bir kültür merkezi yapımı için şu yolardan birini seçer:

* Yarışma yolu ile proje elde edilmesi

* Tip proje uygulanması

* Özel proje hazırlanması

Proje elde etme sürecinde en önemli etken zamandır. Kentin ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda kısa zamanda bir kültür merkezi ihtiyacı var ise, tip bir projenin bu ihtiyaçlara cevap verecek şekilde arsa ve iklim şartlarına uydurularak hazırlanması veya hazırlatılması sonucu proje elde etme süreci tamamlanır. Zaman konusunda bir kısıtlama yok ise, özgün bir projenin hazırlanması ya da hazırlatılması veya bölgenin kültürel etkinliklerinin değerlendirilmesi sonucu, mimari proje yarışması düzenlenerek projelerin elde edilmesi yoluna gidilebilir.

Projeler elde edildikten sonra, yapılacak bu yatırım Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na teklif edilir. DPT'nin de uygun görüş vermesi ile Bakanlığın onayladığı projeler doğrultusunda, Kültür ve Turizm Bakanlığı ya da İl Özel İdaresi tarafından işin ihalesi yapılarak inşaata başlanır. İnşaatın kontrollüğünü Kültür ve Turizm Bakanlığı veya Bayındırlık Bakanlığı yapabilir. 2010 yılı Ocak ayı itibariyle, Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı'na bağlı 17'si İlçelerde, 43'ü İllerde faaliyette olan Kültür Merkezleri'nin listesi ve projelerinin elde edilme şekilleri aşağıda belirtilmiştir [KMDB arşivinden, 2010]:

Çizelge 3.1. İlçelerde faaliyette olan Kültür Merkezleri [KMDB arşivinden, 2010].

İLÇELERDE FAALİYETTE OLAN KM	ELDE EDİLME YÖNTEMİ
1.Adıyaman-Besni Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
2.Adıyaman-Kahta Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
3.Bingöl-Genç Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
4.Erzurum-Hınıs Kültür Merkezi	TİP PROJE
5.İçel-Tarsus Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
6.Manisa-Salihli Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
7.Malatya Arapkir Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
8.Muğla-Fethiye Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
9.Muğla-Milas Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
10.Muş-Malazgirt Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
11.Muş-Varto Kültür Merkezi	TİP PROJE
12.Nevşehir-Hacıbektaş Kültür Merkezi	YARIŞMA
13. Osmaniye Düziçi Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
14.Tunceli-Hozat Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
15.Uşak-Eşme Kültür Merkezi	TİP PROJE
16.Van-Erciş Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM
17.Van-Muradiye Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM

Çizelge 3.2. İllerde faaliyette olan Kültür Merkezleri [KMDB arşivinden, 2010].

İLLERDE FAALİYETTE OLAN KM	ELDE EDİLME YÖNTEMİ
1.Ankara Atatürk Kültür Merkezi	YARIŞMA
2.Adana Sabancı Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
3.Aydın Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
4.Bartın Kültür Evi	DÖNÜŞÜM
5.Batman Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
6.Bayburt Kültür Merkezi	TİP PROJE
7.Bitlis Kültür Merkezi	TİP PROJE
8.Bolu Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
9.Çankırı Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
10.Edirne Deveci Han Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM
11.Erzincan Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
12.Erzurum Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
13.Hakkari Kültür Merkezi	TİP PROJE
14.Hatay Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
15.İçel Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM
16.İstanbul Atatürk Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
17.Kahramanmaraş Sabancı Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
18.Karaman Kültür Merkezi	TİP PROJE
19.Kars Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
20.Kastamonu Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM
21.Kayseri Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
22.Kırıkkale Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM
23.Kırklareli Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
24.Kırşehir Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
25.Kocaeli Sabancı Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
26.Malatya Sabancı Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
27.Muğla Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM
28.Muş Kültür Merkezi	TİP PROJE
29.Nevşehir Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
30.Ordu Çok Amaçlı Salon	DÖNÜŞÜM
31.Samsun Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
32.Siirt Kültür Merkezi	TİP PROJE
33.Sinop Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM
34.Sivas Atatürk Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
35.Şırnak Kültür Merkezi	TİP PROJE
36.Trabzon Atatürk Kültür Merkezi	DÖNÜŞÜM
37.Tunceli Kültür Merkezi	TİP PROJE
38.Van Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
39.Yozgat Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
40.Zonguldak Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
41.Aksaray Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
42.Iğdır Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE
43.Sakarya Kültür Merkezi	ÖZEL PROJE

Harita 3.1.Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı faaliyette olan Kültür Merkezleri [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Buna göre Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı'na bağlı Kültür Merkezleri'nin proje elde edilme yöntemleri ve dağılımı şöyledir:

* Özel Proje 36 adet

* Yarışma Projesi 2 adet

* Tip Proje 11 adet

* Dönüşüm Projesi 11 adet

Bu tez kapsamında, Kültür ve Turizm Bakanlığınca yeniden işlevlendirilerek Kültür Merkezine dönüştürülmüş örnekler incelenecektir. Bu dönüşümüm tam olarak anlaşılabilmesi için öncelikle Kültür Merkezi işlevinin hangi fonksiyonları içerdiğinin incelenmesi gerekmektedir.

3.3. Kültür Merkezlerinin İçerdiği Fonksiyonlar

Kültür merkezlerinin içerdiği fonksiyonlar "Kültür Yatırım ve Girişimlerinin Nitelikleri ve Nicelikleri Yönetmeliği"ne göre "giriş holü, fuaye, çok amaçlı salon, sahne, sahne ile ilgili teknik birimler, çalışma salonları, çok amaçlı salonla ilişkili atölyeler, sanat etkinlikleri bölümü, kütüphane bölümü, idari birimler, sosyal birimler, teknik hizmet birimleri ve açık alan düzenlemeleri" şeklinde sıralanabilir.

Dünyada ve ülkemizde, kültür merkezinin içerdiği fonksiyonların her biri için yapılmış farklı binalar görebiliriz. Sergi salonu, kütüphane, müze, opera, tiyatro veya konser salonları kendilerine özgü tasarım kriterleri içeren işlevlerdir. Ancak tezin konusu olan Kültür ve Turizm Bakanlığı örneklerinin kamu yapıları olduğu göz önüne alınarak, ülkemizin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullar düşünüldüğünde bu birbirinden farklı fonksiyonların neden tek bir binada bir araya getirilmeye çalışıldığı daha rahat anlaşılabilinir.

Bu bölümde Kültür Merkezi bünyesinde bulunan fonksiyonlar, Kültür Merkezleri Daire Başkanlığınca birçok İl'de ve İlçe'de uygulamış ve uygulanmakta olan Tip-A1 Kültür Merkezi Projesi üzerinden değerlendirilecektir.

Giriş holü

Kültür Merkezinin ana giriş ve kabul alanı olarak tüm merkeze hizmet eden birimidir (Şekil 3.1). İçerisinde danışma, vestiyer, bilet satış gişeleri, sergileme, tanıtma ve satış stantları, güvenlik ünitesi ve kadın-erkek wc bulunabilir.

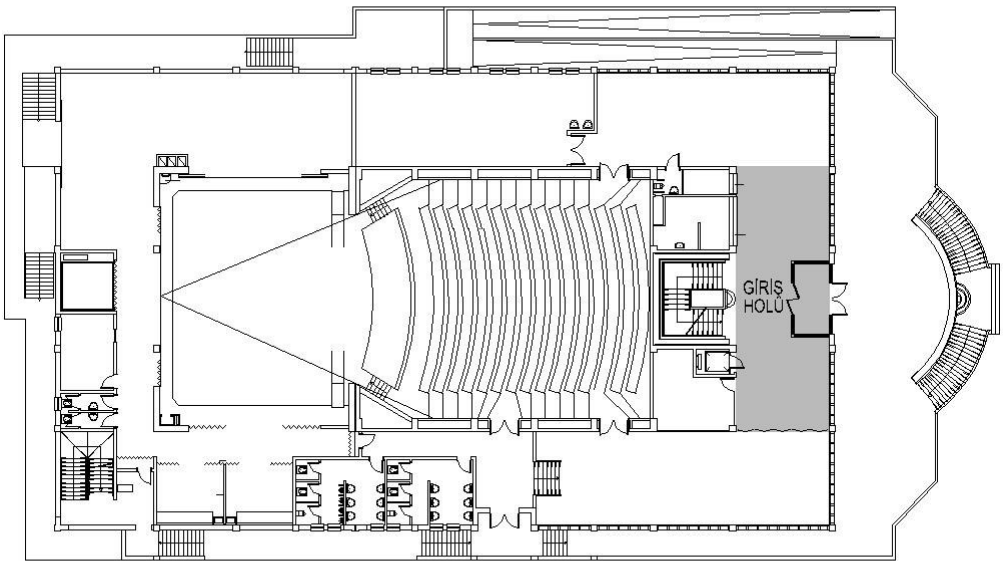

Şekil 3.1. Tip A1 KM zemin kat planı giriş holü gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Fuaye

Büyüklüğü salonun kapasitesine göre belirlenen fuayeler, sergilenen gösteriye gelen kişilerin gösteri öncesinde toplandığı ve gösteri aralarında vakit geçirdikleri mekanlardır (Şekil 3.2). Bulunduğu yere göre, ana fuaye, yan fuaye ve balkon fuayesi gibi isimler alabilir. Giriş holü ile salon arasında bir bağ oluşturan fuayeler giriş holünde bulunan birimlere ek olarak, sergileme alanları, büfe ve dinlenme

alanlarıyla desteklenebilir. Fuayelerin, ıslak hacimlerle ve içerisinde büfe kurgulanmadıysa kafeterya ile bağlantılı olması işleyiş açısından önemlidir.

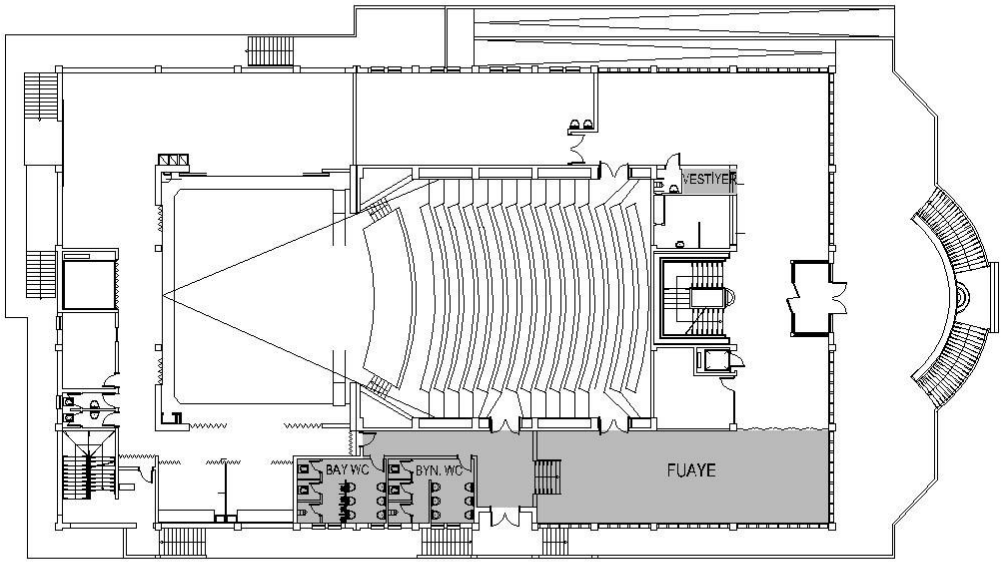

Şekil 3.2. Tip A1 KM zemin kat planı fuaye gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Çok amaçlı salon

Kültür Merkezine en çok ziyaretçi çeken işlevdir. Kültür merkezlerinin birden fazla fonksiyonu kullanıcıya ulaştırmaya yönelik yapılan binalar olduğunu söylemiştik. Binada bulunan salon da bu doğrultuda, birden fazla işleve uyum sağlayacak şekilde tasarlanarak çok amaçlı salon adını almıştır (Şekil 3.3). Çok amaçlı salonda opera, bale, tiyatro, konser gibi sanatsal aktiviteler, konferans, kongre, yarışma gibi sosyal etkinlikler gerçekleştirilebilmektedir. Çok amaçlı salonda insanların sergilenen gösteriyi rahatça izleyebilmeleri ve akustik açıdan sorun yaşamamaları önemlidir. Bu konfor koşullarının sağlanabilmesi, zeminde kademeli tesviye oluşturulması, uygun salon yüksekliğinin sağlanması ve uygun kaplama malzemelerinin seçilmesi gibi teknik unsurlara bağlıdır.

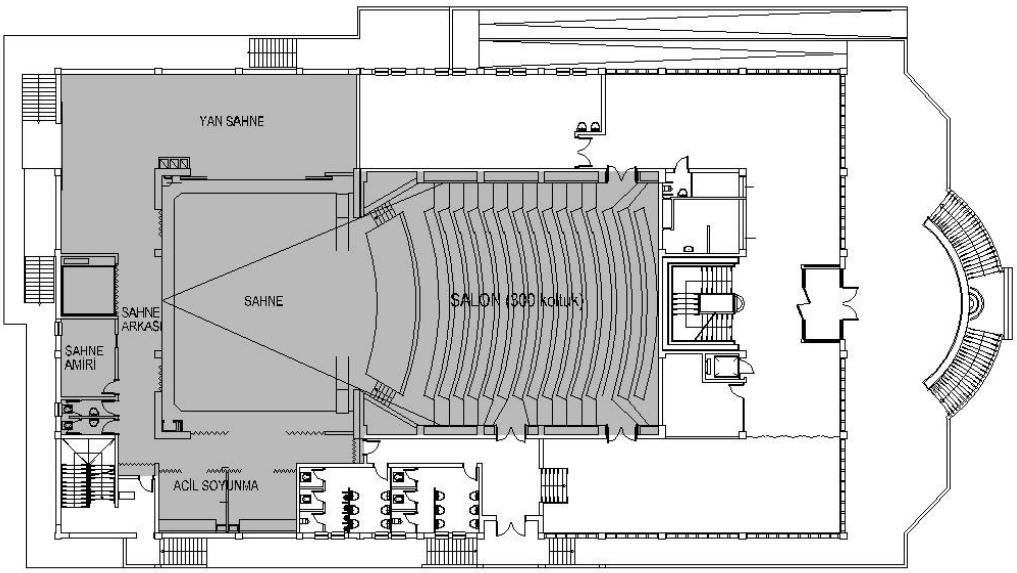

Şekil 3.3. Tip A1 KM zemin kat planı çok amaçlı salon gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Sahne

Sahne, ön, arka ve yan sahnelerden oluşur. Bunların tamamı bir salonda kurgulanabildiği gibi arka veya yan sahnelerin kurgulanmadığı örnekler de görebiliriz. Yan ve arka sahnelerde, dekor makyaj masaları gibi gösteri için gerekli tüm donanımın depolanması ve sirkülasyonu sağlanmaktadır. Ön sahneler orkestra çukuru ile hareketlendirilerek tiyatro ve opera gibi birbirinden farklı fiziksel gereklilikleri olan sahne sanatlarına uygun hale getirilebilir (Şekil 3.4).

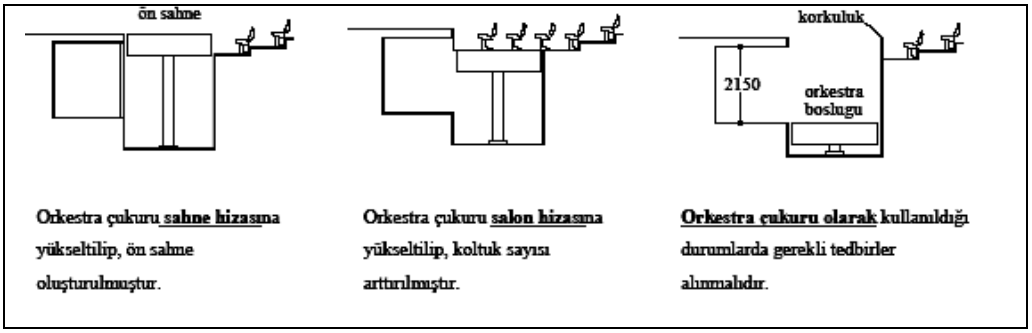

Şekil 3.4. Orkestra çukurunun çok amaçlı kullanımı [Yılmaz, 2006].

Sahne ile ilgili teknik birimler

Çok amaçlı salonda sergilenen gösteri sırasında ya da gösteri öncesinde sahneye destek veren birimler, projeksiyon, kontrol ve çeviri odaları, soyunma ve makyaj odaları, sanatçı dinlenme salonu, aksesuar ve dekor depoları, ütü odası, ışık odası ve ışık deposu, ses odası ve ses deposu, elektrik malzemeleri deposu, kondüvit ve suflör odası, teknik sanat bürosu, ilkyardım odası, sahne amiri odası ve dekor atölyesinden veya deposundan sahneye dekorların ulaştırılması için dekor asansörü olarak sıralanabilir (Bkz. Şekil 3.3), (Şekil 3.5, Şekil 3.6).

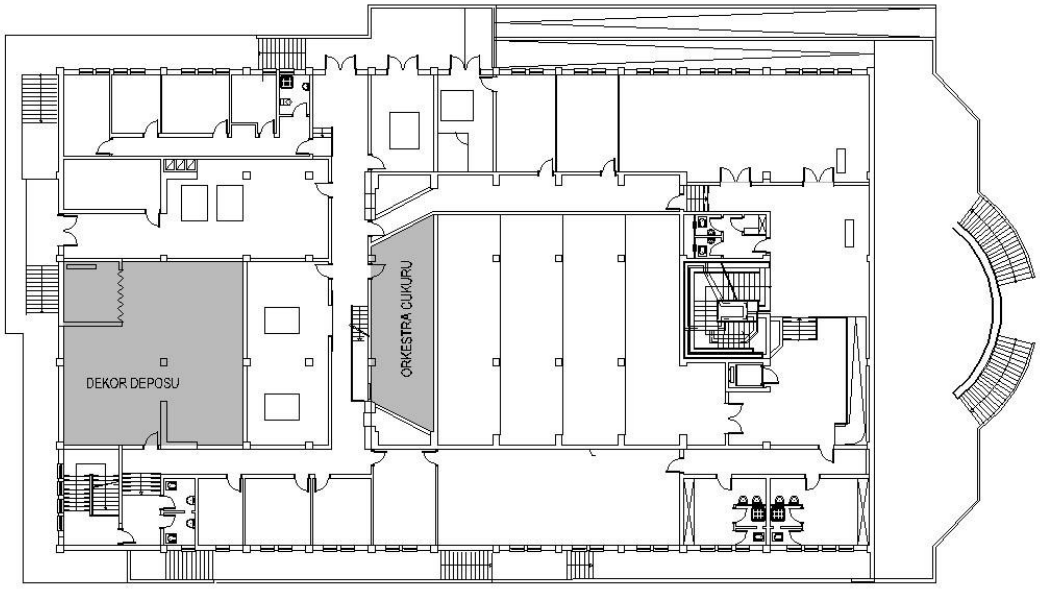

Şekil 3.5. Tip A1 KM bodrum kat planı dekor deposu ve orkestra çukur gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

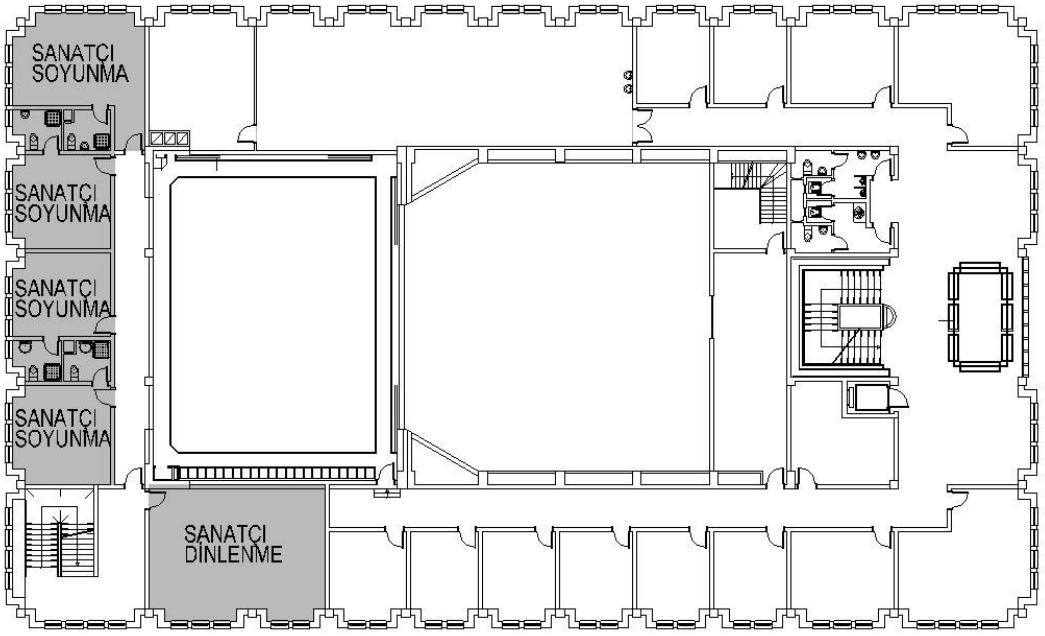

Şekil 3.6. Tip A1 KM 1. kat planı sanatçı soyunma ve dinlenme odaları gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Çalışma salonları

Kültür merkezlerinde gerek amatörlere kurs verilmesi, gerekse profesyonel sanatçıların çalışma yapabilmesi amacıyla bale, halk oyunları, orkestra, tiyatro, solo ve koro çalışma salonları kurgulanmaktadır (Şekil 3.7). Bu birimlerin kostüm deposu, müzik aletleri deposu, soyunma odaları ve duş-wc mekanlarıyla doğrudan bağlantılı olmaları gerekmektedir.

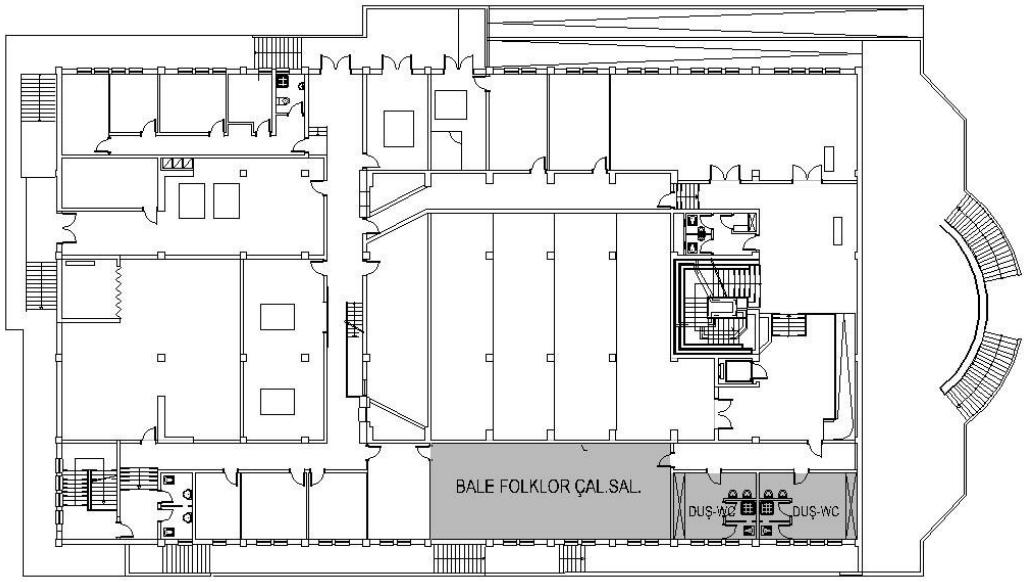

Şekil 3.7. Tip A1 KM bodrum kat planı bale folklor çalışma salonu gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Sergi mekanları

Kültür merkezinin en çok kullanılan mekanlarından olan sergi salonları ana giriş, atölyeler ve eser deposuyla bağlantılı olarak kurgulanmalıdır (Şekil 3.8). Sergi salonları, bölgenin kültürüne ait sanat eserlerinin sergilenebileceği mekanlar olmasının yanı sıra, özel sergilere de ev sahipliği yapabilecek mekanlar olarak tasarlanmalıdır. Bunun için hareketli panolar ve duvar askı elemanları kullanılabilir. Sergilenen eserlerin ihtiyaçlarının çeşitliliği sebebiyle, yapay ışıklandırma ve havalandırma tercih edilmektedir.

Kültür merkezinin bulunduğu bölgedeki iklim şartları ve arsa durumu elverdiği takdirde kültür merkezi bünyesinde açık sergi alanları da düzenlenmektedir. Açık sergiler, sergilenen eserin özelliklerine bağlı olarak kalıcı ya da geçici etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

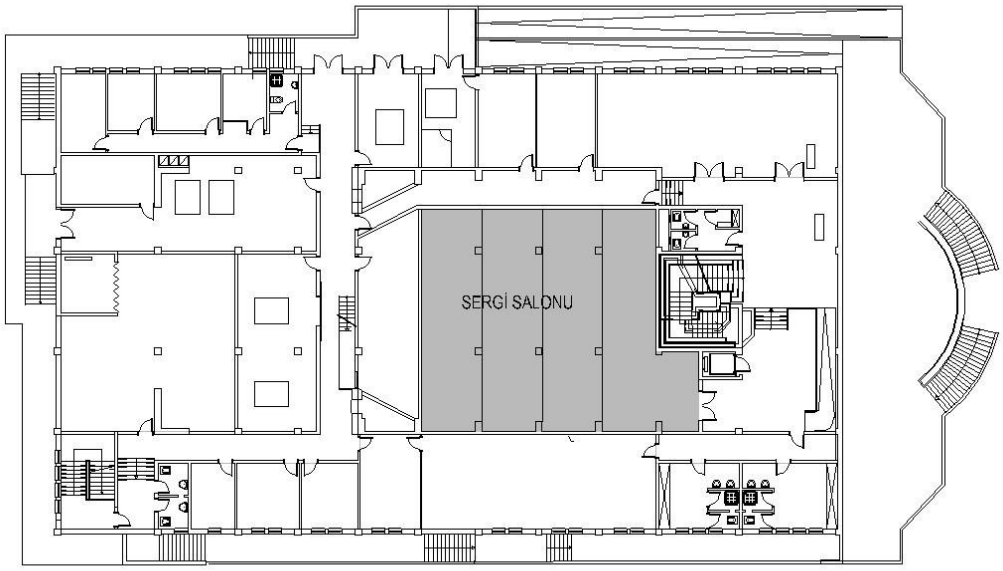

Şekil 3.8. Tip A1 KM bodrum kat planı sergi salonu gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Müze

Kültür merkezinin bulunduğu bölgenin tarihi eser bakımından zengin olması ve bölgede ayrı bir müzenin bulunmaması durumunda kültür merkezi bünyesinde müze mekanı da kurgulanabilir. Müzelerde de sergi salonlarında olduğu gibi eserlerin zarar görmemesi açısından salonun yapay olarak havalandırılması ve ışıklandırılması tercih edilmektedir.

Sanat atölyeleri

Atölyeler, resim, vitray, heykel, alçı, seramik, takı, dokuma, batik uygulama, fotoğraf vb. kursların verildiği mekanlardır. Düzenlenecek kursa yönelik olarak dolap, tezgah, lavabo, çamur teknesi vb. üniteler atölye içinde kurgulanmalıdır. Atölyelerin eser deposu ve sergi salonu ile bağlantılı olması üretilen eserlerin depolanması ve sergilenmesinde kolaylık sağlaması açısından önemlidir (Şekil 3.9, Şekil 3.10).

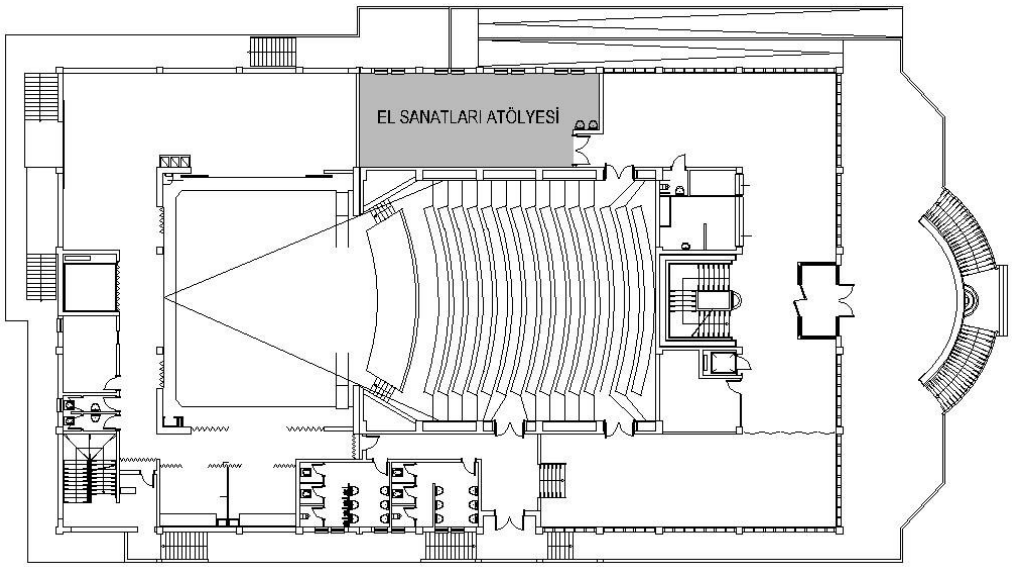

Şekil 3.9. Tip A1 KM zemin kat planı el sanatları atölyesi gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

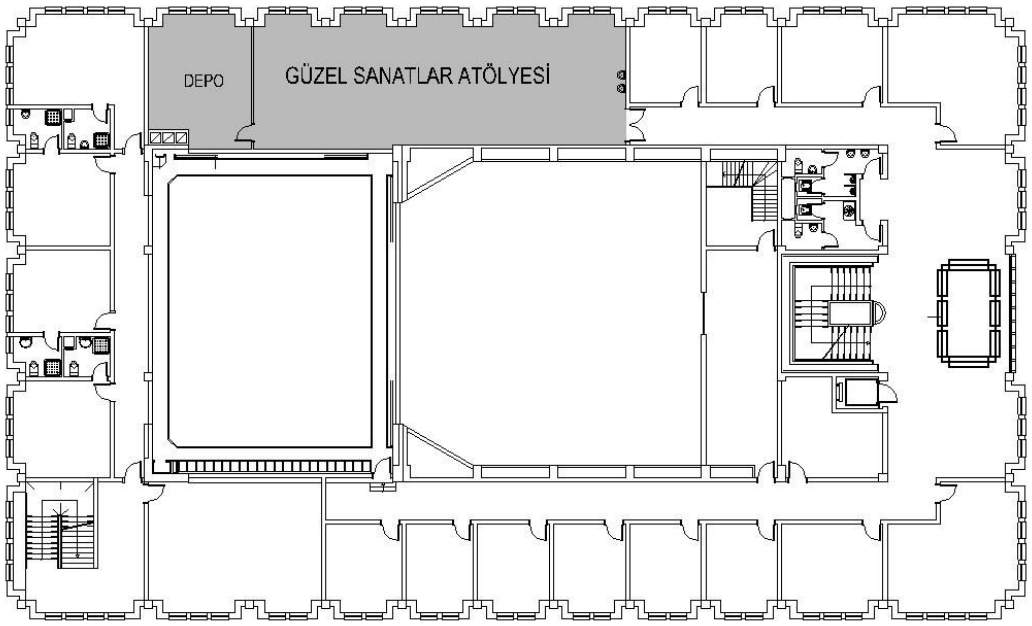

Şekil 3.10. Tip A1 KM 1. kat planı güzel sanatlar atölyesi gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Kütüphane

Kültür merkezlerinde, yine bölgenin ihtiyacına göre, kütüphane birimi de kurgulanabilir. Kütüphane bünyesinde okuma salonları, kitap depoları, personel odaları ve ıslak hacimler kurgulanmaktadır (Şekil 3.11).

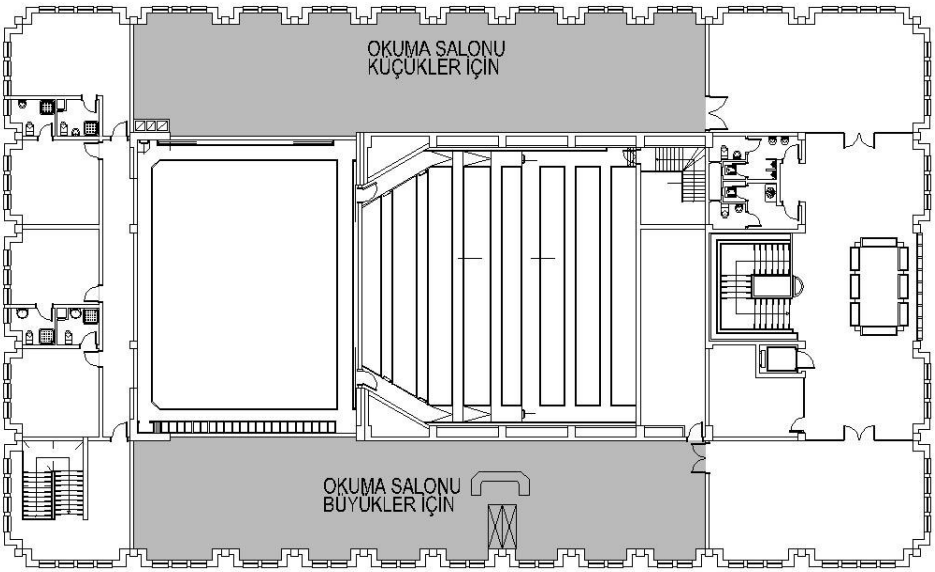

Şekil 3.11. Tip A1 KM 2. kat planı okuma salonları gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

İdari birimler

Kültür merkezi bünyesinde bürolar, toplantı salonu ve arşiv gibi kültür merkezinin idari personeline hizmet veren mekanlar bulunmaktadır (Şekil 3.12). Kültür ve Turizm Bakanlıklarının birleşmesi sürecinde, Kültür Merkezi Müdürlükleri, İstanbul ve Ankara Atatürk Kültür Merkezi Müdürlükleri dışında kaldırılmıştır. Bu nedenle çoğu kültür merkezinde İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri hizmet vermekte ve bu idari birimler İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü personeli tarafından kullanılmaktadır [KMDB arşivinden, 2009].

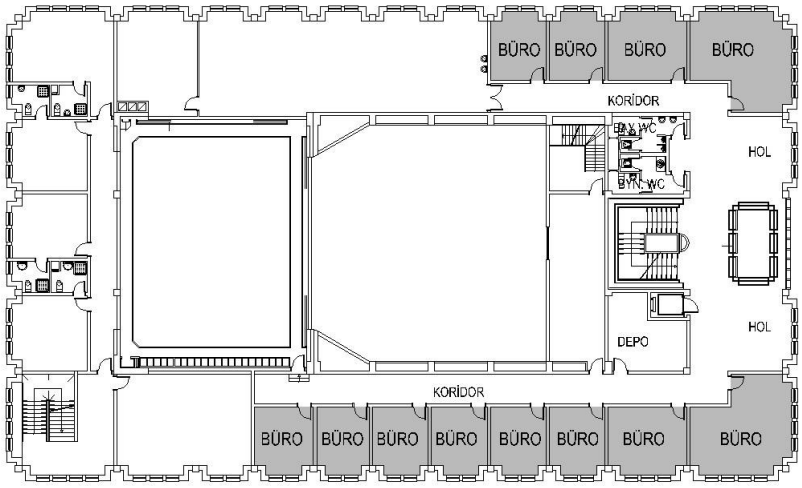

Şekil 3.12. Tip A1 KM 1. kat planı idari birimler gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Sosyal birimler

Kültür merkezlerinde hem personele hem de ziyaretçilere hizmet veren bir kafeterya kurgulanabilir (Şekil 3.13). Kafeteryanın ana giriş, fuayeler ve sergi salonlarıyla bağlantılı olması önemlidir.

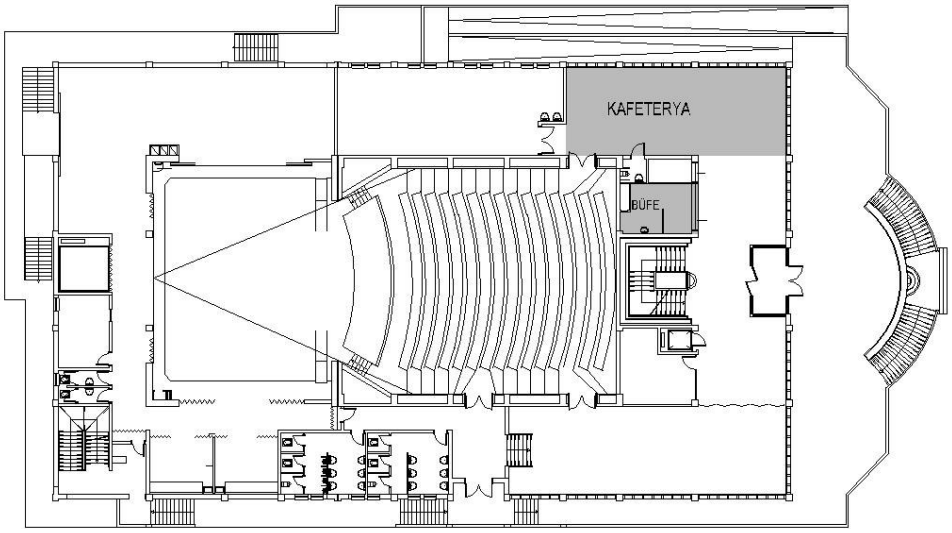

Şekil 3.13. Tip A1 KM zemin kat planı kafeterya gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Kültür Merkezi bünyesinde kurgulanabilen sosyal aktivite mekanları arasında TV-Video ve Bilgisayar salonlarını da sayabiliriz (Şekil 3.14).

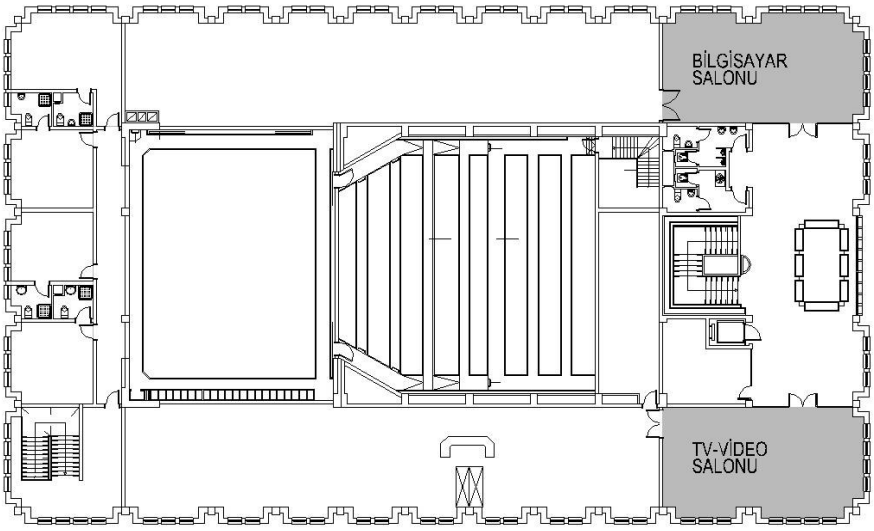

Şekil 3.14. Tip A1 KM 2. kat planı TV-video ve bilgisayar salonları gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Misafirhane

Kültür merkezinin bulunduğu il ya da ilçede konaklama imkanlarının yetersiz olması durumunda, özellikle etkinliği gerçekleştirmek için şehir dışından gelen sanatçıların ve aynı zamanda etkinliğe katılmak için çevre bölgelerden gelen ziyaretçilerin konaklayabilmesi amacıyla kültür merkezi bünyesinde misafirhane kurgulanabilir (Şekil 3.15).

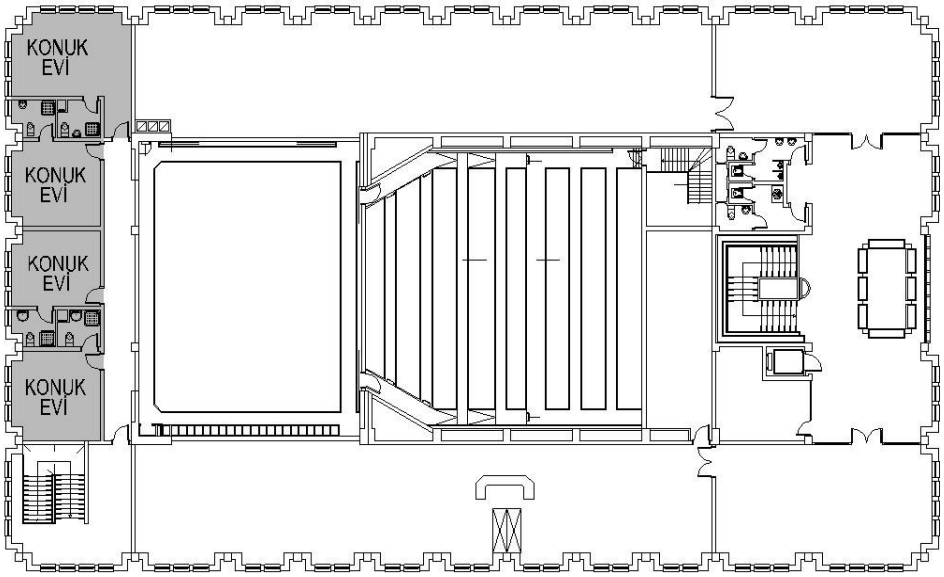

Şekil 3.15 Tip A1 KM 2. kat planı misafirhane gösterimi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

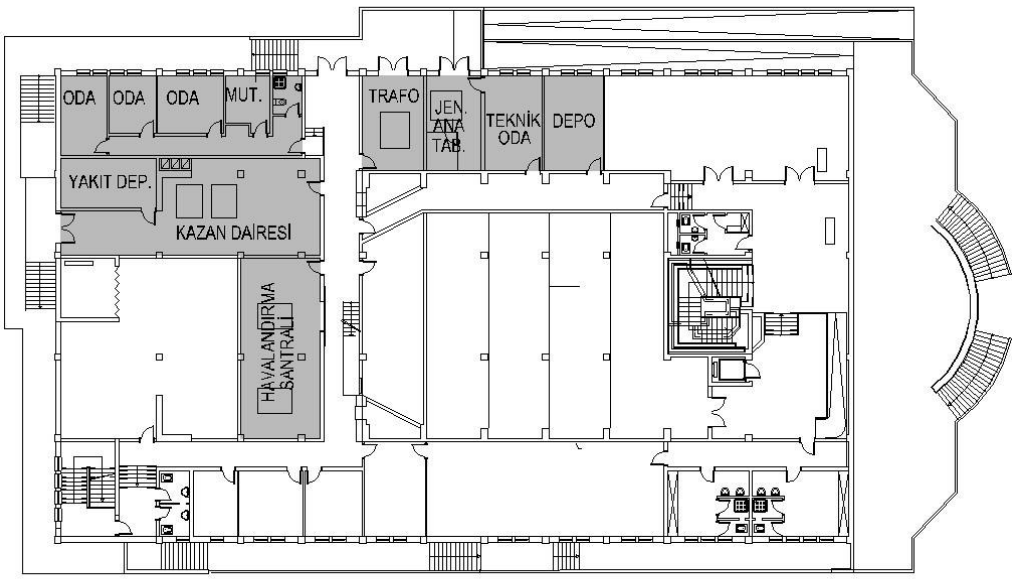

Şekil 3.16. Tip A1 KM bodrum kat planı teknik mekanlar gösterimi (KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir.)

Teknik hizmet birimleri

Kültür merkezinde bulunan tüm mekanlara hizmet vermesi gereken birimlerdir. Isı merkezi, klima santralleri, jeneratör dairesi, ana tablo odası, trafo odası, tesisat odaları, kapalı garaj ve sığınaktan oluşabilir (Bkz. Şekil 3.16). Ayrıca büyük salona hizmet verecek olan marangozhane, boyahane, metal atölyesi, terzi atölyesi, aksesuar, müzik aletleri tamiri, plastik isleri, dekor depoları vb. mekanlar kültür merkezinin kapasitesi ve ihtiyacı doğrultusunda kurgulanabilir.

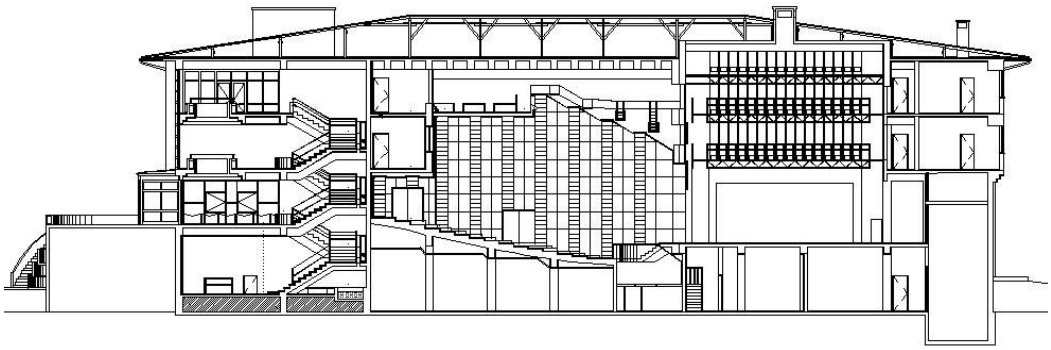

Şekil 3.17. Tip A1 KM A-A kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

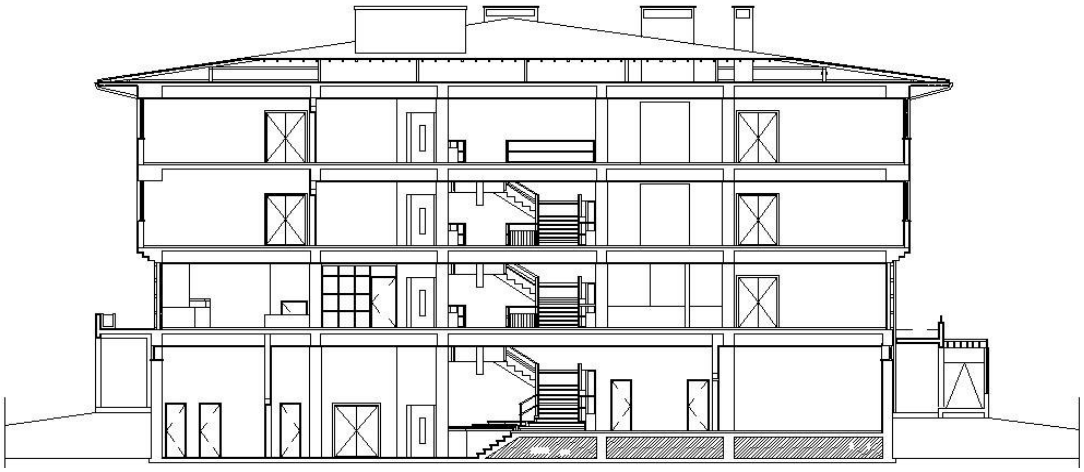

Şekil 3.18. Tip A1 KM B-B kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

4. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINCA KÜLTÜR MERKEZİNE DÖNÜŞTÜRÜLEN TARİHİ YAPILARIN İNCELENMESİ

Tezin giriş bölümünde ortaya konulan hipotezlerin sınanması için seçilen örnekler Edirne Deveci Han Kültür Merkezi, Muğla Kültür Merkezi ve Ordu Çok Amaçlı Salon'dur. Tezin üçüncü bölümünde, kültür merkezindeki en önemli fonksiyonlardan birisinin salon olduğunu ve salonun kapasitesinin binadaki birçok mekanın büyüklüğünü etkilediğini söylemiştik. Bu bağlamda, Edirne Deveci Han Kültür Merkezi, kademeli olarak oluşturulabilmiş salonu ile dikkat çeken bir örnektir. Muğla Kültür Merkezinde kurgulanan salon ise farklı etkinliklere imkan sağlayabilecek konumda değildir. Yine bir önceki bölümde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan Kültür Merkezi tanımında anlatılan fonksiyonlardan bir ya da birkaçını yerine getirebilen binalara "Kültür Merkezi" diyebileceğimizi belirtmiştik. Ordu Çok Amaçlı Salon sadece salon işlevini yerine getirmesine rağmen kültür merkezi olarak Bakanlığın listelerinde yerini almıştır.

Bu bölümde, kültür merkezi bünyesindeki fonksiyonlardan hangilerinin tarihi bina dönüşümlerinde kurgulanabildiği ve bu işlevlerin binalara nasıl entegre edildiği, "yeniden işlevlendirme öncesi durum, yeniden işlevlendirme sonrası mekan kurgusu ve örnek değerlendirmesi" başlıkları altında incelenecektir.

4.1. Edirne Deveci Han Kültür Merkezi

Edirne Valiliği ve Edirne Belediyesi, kentlerinde, tiyatro, konser ve sergi gibi sanatsal ve kültürel etkinlikler için bir mekana duyulan ihtiyacı mülga Kültür Bakanlığı'na bildirmiştir. Kentin potansiyeli göz önüne alınarak yapılan incelemede yeni bir kültür merkezi yapımının uzun zaman alacağına ve Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapmış olan Edirne'de tarihi bir yapının Kültür Merkezi'ne dönüştürülmesinin daha uygun olacağına karar verilmiştir. Kültür Merkezi olarak yeniden işlevlendirilecek yapı, Edirne Deveci Han ve bitişiğindeki ek bina olarak seçilmiştir [KMDB arşivinden, 2010].

Harita 4.1. Edirne Deveci Han Kültür Merkezi ve yakın çevresi [Googleearth, 2010].

Deveci Han'ın XV. yy. ilk yarısında yapıldığı düşünülmektedir. Yapı, Osmanlı Hanlarının erken örneklerinden biridir. Osmanlı İmparatorluğunun başkentinin Edirne'den İstanbul'a taşınmasından sonra yapı kullanılmamıştır. Edirne Valisi Bekir Rüstem Paşa zamanında ise hapishaneye dönüştürülmüştür (Resim 3.2). Daha sonra, 1891-92'de kapsamlı bir restorasyon çalışması yapılmış ve bu arada da çalışanlar için 4 adet oda ile kuzey cepheye bitişik hastane ve kadınlar hapishanesi eklenmiştir [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.1. Yeniden işlevlendirme öncesi Edirne Deveci Han'ın görünümü [Kılıççöte arşivinden, 1999-2000]

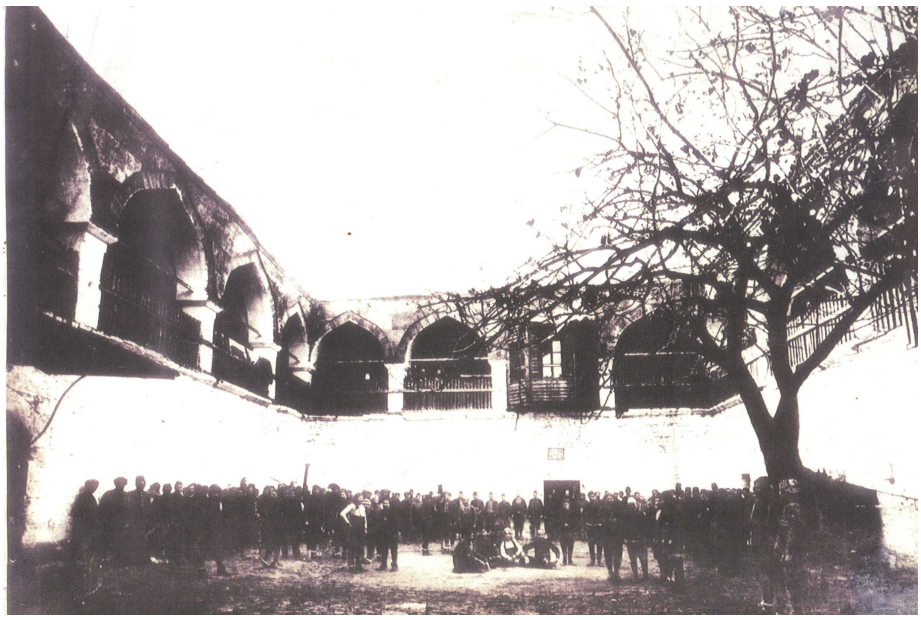

Resim 4.2. Cezaevi olarak kullanıldığı dönemde Edirne Deveci Han'ın görünümü [Edirne İKTM arşivinden, 2010].

Yapı 1942 yılına kadar Edirne hapishanesi olarak, bu tarihten 1992 yılına kadar ise çeşitli resmi kurumlar tarafından depo olarak kullanılmıştır. Bu dönemde yapı bakımsızlık nedeniyle oldukça yıpranmıştır [KMDB arşivinden, 2010].

1989'da, N. Cansen Kılıççöte yapıyı yüksek lisans tezi olarak seçmiştir. Tezin amacı, restorasyon kriterleri ve hanın potansiyeli doğrultusunda yeni bir işleve hizmet edebilmesini sağlayacak projeyi hazırlamak olarak düşünülmüştür [Kılıççöte, 1990].

Deveci Han'ın Kültür Merkezi olarak yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, mevcut durumda yapılabilecek salonun çeşitli etkinliklere hizmet edemeyeceği görülmüş ve Deveci Han'ın bitişiğinde bulunan ve hapishane olarak kullanıldığı dönemde eklenmiş olan binanın da Deveci Han'la birlikte restore edilerek "çok amaçlı salon" işlevi kazandırılmasına karar verilmiştir.

4.1.1. Yeniden işlevlendirme öncesi durum

Deveci Han; orta avlulu, dikdörtgen plan şemasına sahip, iki katlı bir yapıdır (Resim 4.3, Resim 4.4). Bina, han, cezaevi gibi farklı işlevler için mekansal değişiklikler geçirdiğinden hepsinden izler taşımaktadır.

Deveci Han'ı diğer Osmanlı hanlarından ayıran en önemli özelliği zemin kat kullanımıdır. Bu katta diğer örneklerde dükkanlar kurgulanırken, Deveci Han'da herhangi bir bölünme yoktur (Şekil 4.1). Han odaları sadece 1 inci katta düzenlenmiştir (Şekil 4.2). 1 inci katta revakın avluya bakan doğu ve batı kanadında 30- 35cm yüksekliğinde kesme taştan yapılmış "seki" öğesinin kullanıldığı görülmektedir (Resim 4.5, Şekil 4.3), [Yılmaz,2006].

Resim 4.3. Edirne Deveci Han avludan görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.4. Edirne Deveci Han avludan görünüm [Edirne İKTM arşivinden, 2010].

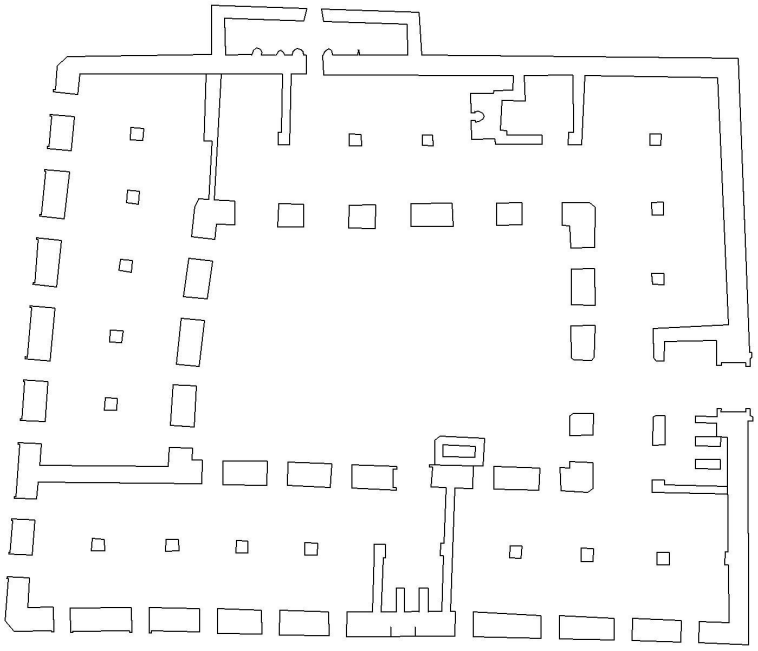

Şekil 4.1. Edirne Deveci Han zemin kat rölöve planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

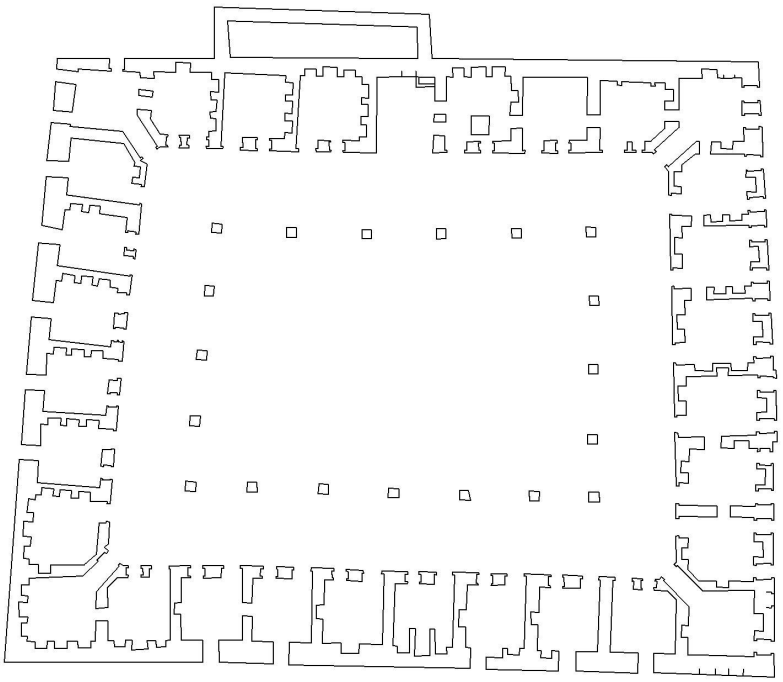

Şekil 4.2. Edirne Deveci Han 1. kat rölöve planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Resim 4.5. Edirne Deveci Han 1. kat görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

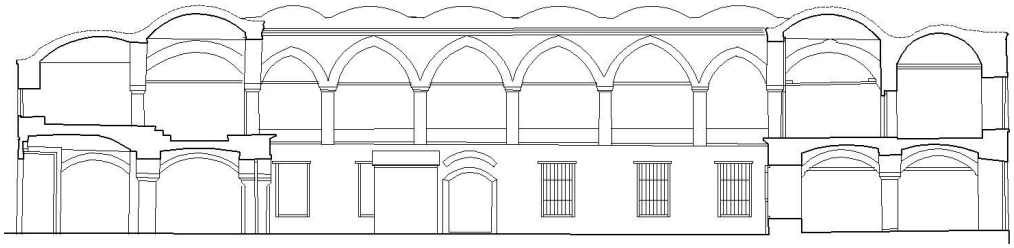

Şekil 4.3. Edirne Deveci Han rölöve kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Cezaevi olarak kullanılmaya başlanmasından sonra han içerisinde mekansal olarak çok fazla değişiklik yapılmamıştır. Bu dönemde pencere boşlukları taş duvar örülerek kapatılmıştır (Resim 4.6). Yapının cezaevi olarak faaliyet gösterdiği yıllarda binaya bitişik şekilde aynı parselde revir binası olarak kullanılan bu bölümün, dört duvarı ayakta kalmıştır (Resim 4.7, Resim 4.8). 1993 yılında restorasyon çalışmalarına başlanan Edirne Deveci Han Kültür Merkezi 25.11.2000 tarihinde kullanıma açılmıştır [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.6. Taş örülü pencereler [KMDB arşivinden, 2009].

Resim 4.7. Revir binası duvarı [KMDB arşivinden, 2009].

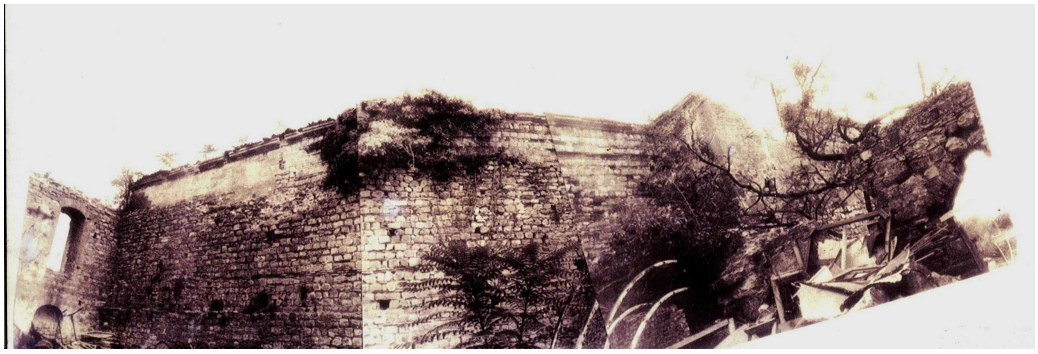

Resim 4.8. Revir binası duvarı [KMDB arşivinden, 2009].

4.1.2. Yeniden işlevlendirme sonrası mekan kurgusu

Edirne Deveci Han Kültür Merkezi 2000m² alana sahip bir arsada yer almaktadır. Deveci Han ve müştemilatlarının toplam kullanım alanı 2435 m² olup, bina oturum alanı 1615 m²'dir [KMDB arşivinden, 2009].

Resim 4.9. Edirne Deveci Han yeniden işlevlendirme sonrası görünüm [Yılmaz, 2006].

Deveci Han'ın yeniden işlevlendirilmesi sürecinde kentin öncelikli ihtiyaçları belirlenerek bina içinde kurgulanacak fonksiyonlara karar verilmiştir. Bu karar aşamasında binanın mevcut fiziksel özellikleri de seçilecek fonksiyonları etkilemektedir.

Han merkezi bir avlu etrafına dizilmiş mekanlardan oluştuğundan, avlu bir toplanma ve dağılma mekanı olarak düşünülmüştür. Avluya giriş kemerli kapılardan sağlanmaktadır. Avlunun etrafında zemin katta sergi salonu ve atölyeler konumlandırılmıştır (Şekil 4.4, Resim 4.10).

Resim 4.10. Edirne Deveci Han yeniden işlevlendirme sonrası görünüm [Edirne İKTM arşivinden, 2009].

Yapının ilk işlevinde han odaları olarak kullanılan 1 inci kattaki mekanlar, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne ait ofis mekanlarına dönüştürülmüştür (Şekil 4.5). Arşiv, depo ve ıslak hacim ihtiyaçları mevcut odaların dönüştürülmesi ile çözülmüştür. Sirkülasyon amaçlı kullanılan revak, gerektiğinde sergi alanı olarak da hizmet verebilmektedir.

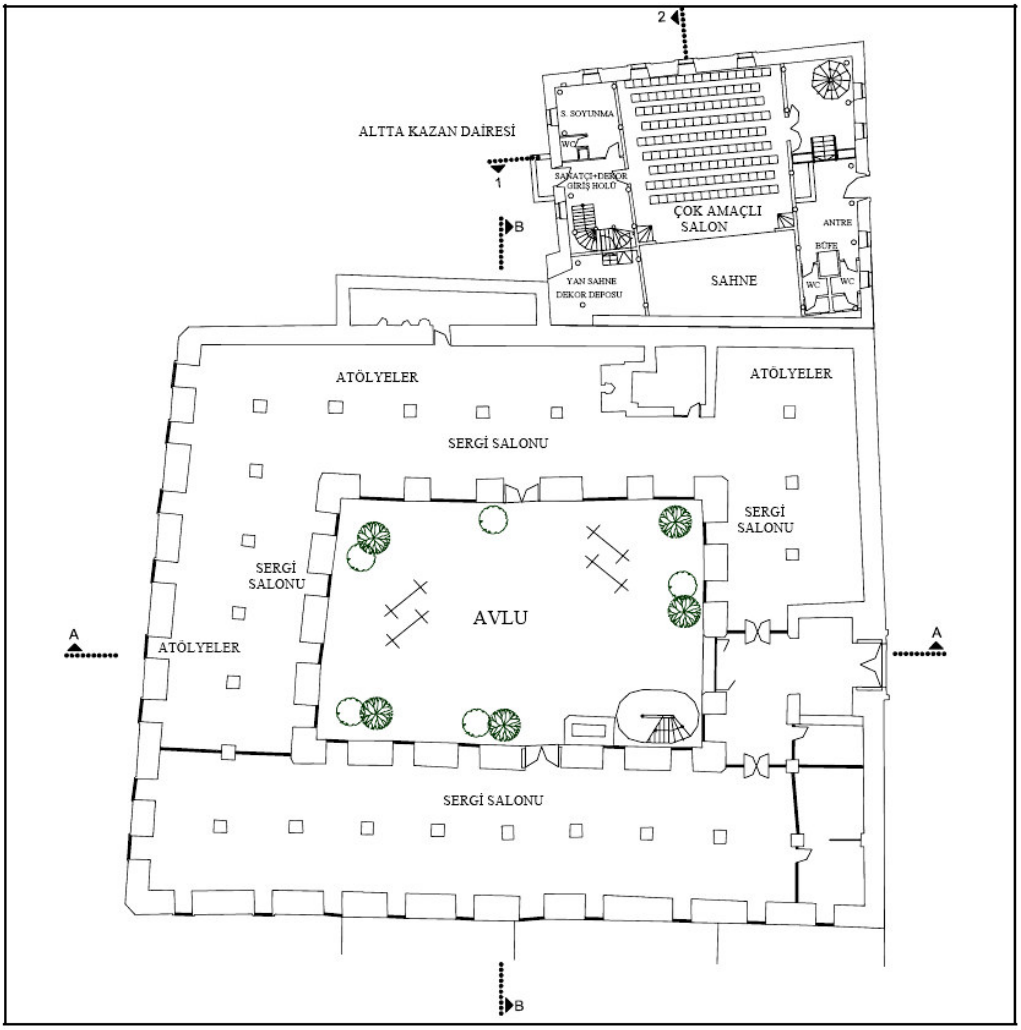

Şekil 4.4. Edirne Deveci Han zemin kat planı [Yılmaz, 2006]

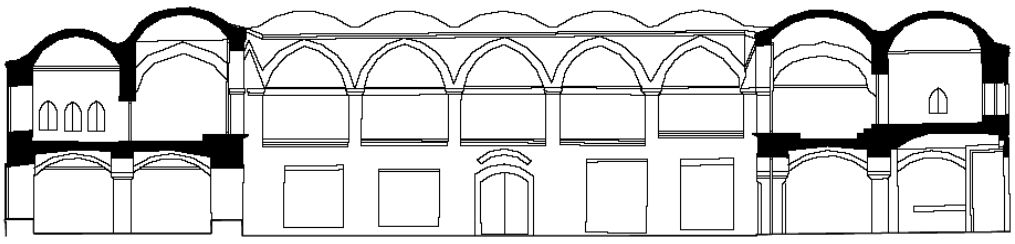

Şekil 4.5. Edirne Deveci A-A kesiti [Yılmaz, 2006].

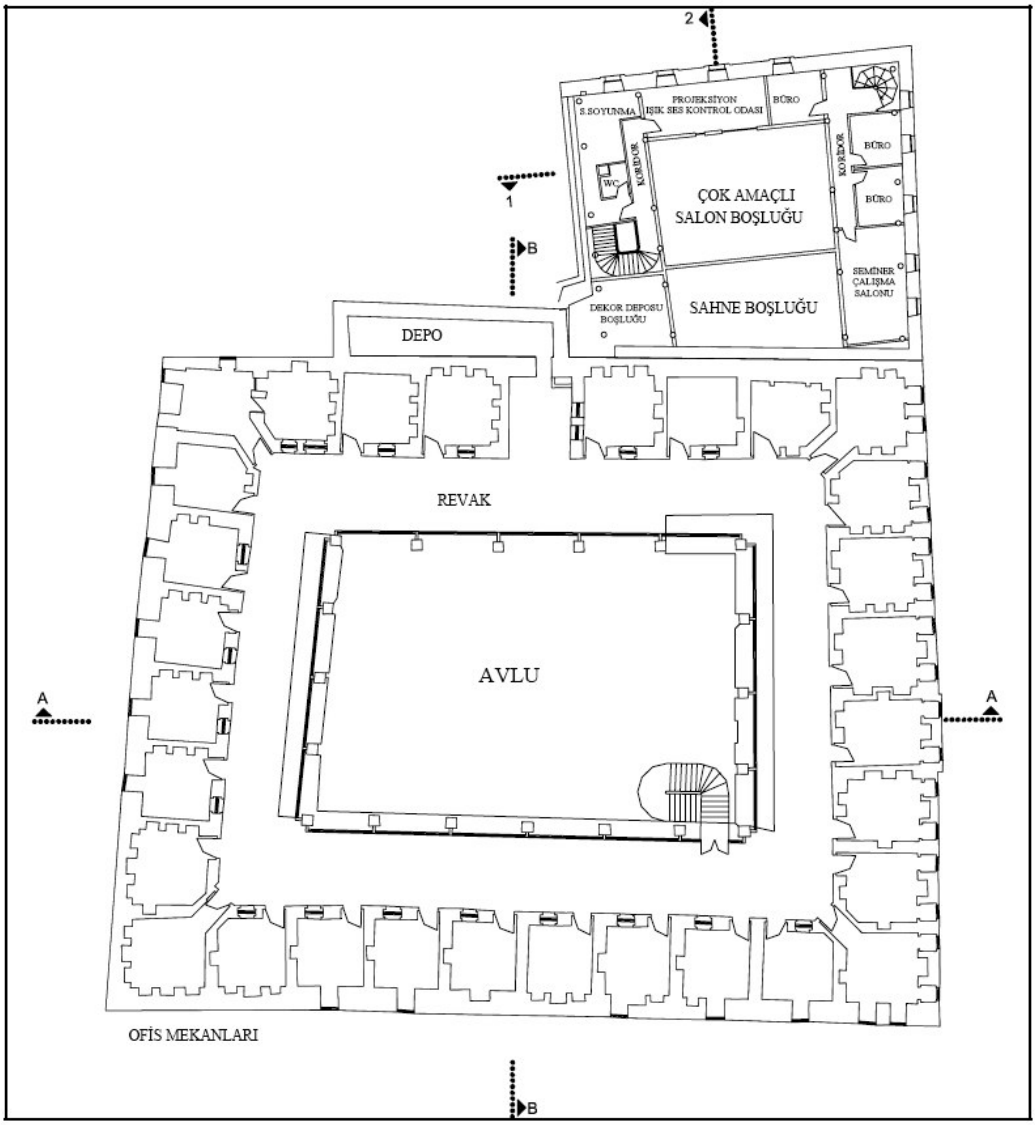

Şekil 4.6. Edirne Deveci Han 1. kat planı [Yılmaz, 2006].

Güney ve doğu kanatlarında birer tonozun altı bölünerek tuvalet yapılmıştır (Bkz. Şekil 4.4). Atölyelerle avlu arasındaki giriş salonları sergi salonu olarak kullanılabilmektedir (Resim 4.12).

Resim 4.11. Edirne Deveci Han avludan görünüm [Seven arşivinden, 2009].

Resim 4.12. Edirne Deveci Han sergi salonu görünümü [Yılmaz, 2006].

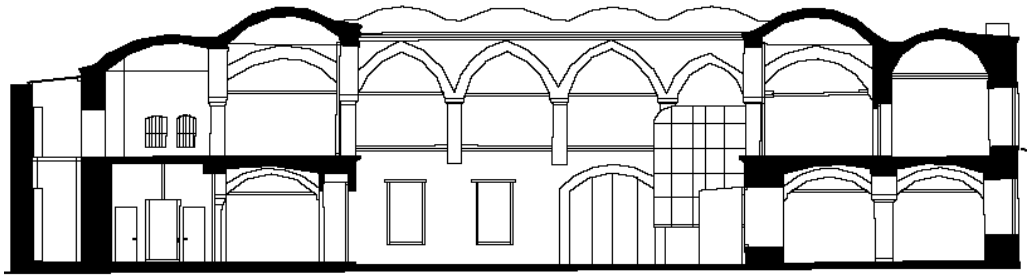

Şekil 4.7. Edirne Deveci Han B-B kesiti [Yılmaz, 2006].

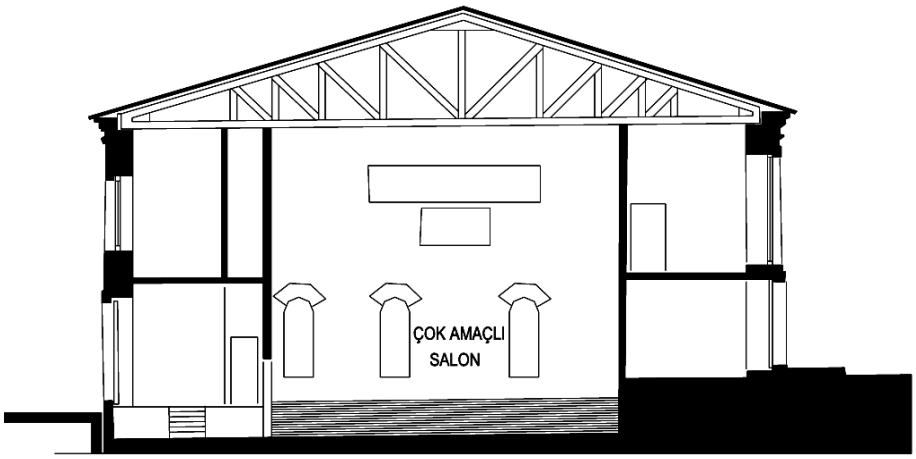

Şekil 4.8. Edirne Deveci Han 1-1 kesiti [Yılmaz, 2006].

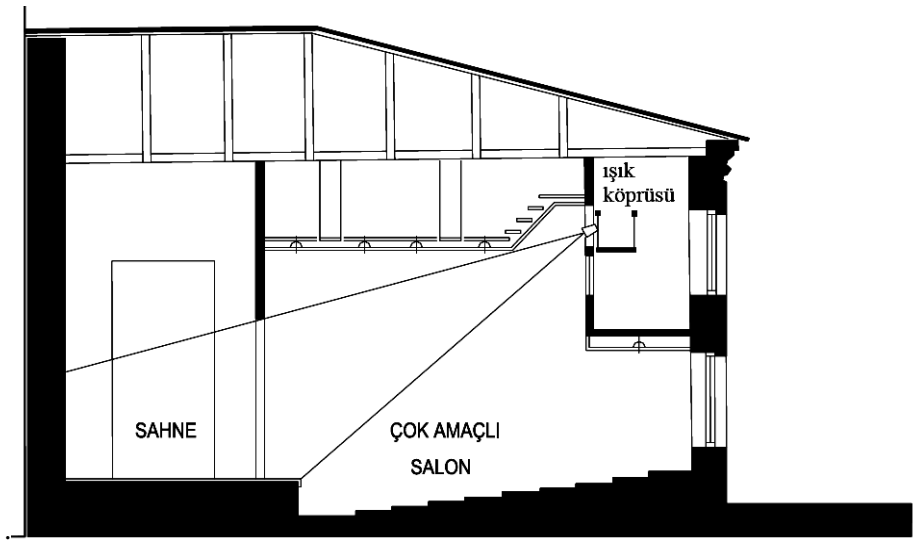

Şekil 4.9. Edirne Deveci Han 2-2 kesiti [Yılmaz, 2006].

Çeşitli etkinliklerde revakta yer alan seki, platform olarak kullanılmaktadır (Resim 4.13, Resim 4.14).

Resim 4.13. Platform olarak kullanılan seki bölümü [Yılmaz, 2006].

Resim 4.14. Platform olarak kullanılan seki bölümü [Yılmaz, 2006].

1 inci kattaki revak, Edirne tarihine ait objelerin sergilenmesi amacıyla da kullanılmaktadır (Resim 4.15).

Resim 4.15. Revakta sergilenen objeler [Seven arşivinden, 2009].

Resim 4.16. Revakta sergilenen objeler [Seven arşivinden, 2009].

Binanın girişi doğu cephesinin ortasında bulunmaktadır. Ayrıca çok amaçlı salon binası da bu cepheye bitişik konumdadır (Resim 4.17).

Resim 4.17. Edirne Deveci Han doğu cephesi görünümü [Seven arşivinden, 2009].

Binanın hapishane olarak kullanıldığı dönemde eklenen revir binasının, sadece dört duvarının ayakta kaldığını söylemiştik. Bu durum çok amaçlı salon için uygun tavan yüksekliğinin elde edilebilmesinde avantaj sağlamış ve gerekli sahne yüksekliği ile kademeli döşeme kurgulanabilmiştir.

Çok amaçlı salonun yer aldığı bina iki katlıdır (Bkz. Şekil 4.8). Zemin katta giriş holü, fuaye, 142 kişilik çok amaçlı salon, soyunma odaları, yan sahne- dekor deposu ve ıslak hacimler yer almaktadır (Bkz. Şekil 4.4). 1 inci katta ise bürolar, seminer ve çalışma salonu, projeksiyon, ışık-ses kontrol odası ve soyunma odaları bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.6).

Çok amaçlı salonda, panel, sempozyum, konferans, toplantı, koro, tiyatro, bale, halk oyunları, şiir dinletileri, yarışmalar gibi etkinlikler düzenlenmektedir (Resim 4.18). Sahne; yan sahne ve dekor girişi ile ilişkilidir. Yan sahne mekan darlığı sebebiyle dekor deposu olarak da kullanılmaktadır (Resim 4.19).

Resim 4.18. Çok amaçlı salon [Seven arşivinden, 2009].

Binanın yarıya yakını yıkılmış durumda bulunan batı cephesi, restorasyonla onarılmıştır. Hakkında bilgi edinilemeyen 1. kat hizasındaki kısımda, cam giydirme cephe uygulanmıştır (Resim 4.20). Batı cephesinden sanatçı ve dekor girişi verilmiştir [KMDB arşivinden, 2009].

Resim 4.19. Yan sahne görünümü [Seven arşivinden, 2009].

Resim 4.20. Cam giydirme uygulanan bölüm [Seven arşivinden, 2009].

4.1.3. Örnek değerlendirmesi

Edirne Deveci Han Kültür Merkezinde, 3 üncü bölümde tip proje üzerinden anlatılan fonksiyonlardan, ihtiyaç açısından öncelikli olanlarının seçilerek, bu işlevler arasından binaya uygun olanlarının yerleştirildiğini görmekteyiz.

Bina içerisinde sergi salonu, atölyeler, çok amaçlı salon, büro mekanları ve bu fonksiyonlara hizmet veren servis mekanları kurgulanmış ve gerekli durumlarda birkaç işleve hizmet edebilecek mekanlar oluşturulmuştur.

Okuma salonları, kafeterya ve misafirhane gibi fonksiyonlar öncelikli ihtiyaç olarak görülmemiş ve mekan darlığı sebebiyle kurguda yer almamıştır. Bunun yanında orkestra çukuru ve sofit gibi salona ait birimler ise yapının mevcut durumunun izin vermemesi sebebiyle bina içinde yer alamayan fonksiyonlardır.

Resim 4.21. Projeksiyon odasına salondan bakış [Seven arşivinden, 2009].

Edirne Deveci Han Kültür Merkezinde, diğer tarihi bina dönüşümlerinden farklı olarak, yapıya cezaevi olarak kullanıldığı dönemde eklenmiş ve sadece duvarları ayakta kalan revir binasının çok amaçlı salon olarak yeniden kurgulanması önemli bir avantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapının bu bölümünde sadece dört duvar ayakta kaldığından, döşeme ve çatı uygulaması yapılmıştır. Böylece salon için gerekli tavan yüksekliği, zeminde kademeli tesviye uygulaması ve projeksiyon odası gibi ihtiyaçlar belirli ölçüde sağlanabilmiştir (Bkz. Resim 4.21, Resim 4.22)

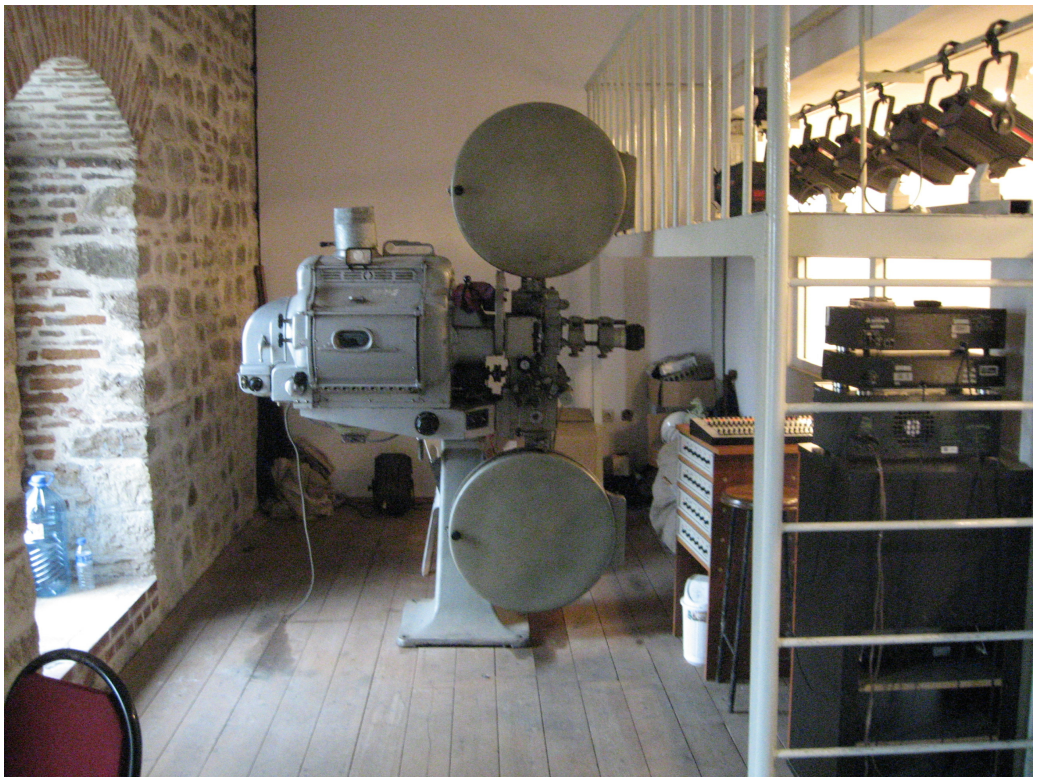

Resim 4.22. Projeksiyon odası [Seven arşivinden, 2009].

Sergi salonunda bulunan kolonlar ve kaideler sebebiyle kesintisiz bir sergi alanı oluşturulamamıştır (Resim 4.23). 2009 yılı içerisinde salonlarda Türkmen ressamlar sergisi düzenlenmiştir (Resim 4.24).

Resim 4.23. Sergi salonu görünümü [Seven arşivinden, 2009].

Resim 4.24. Türkmen ressamlar sergisi [Edirne İKTM arşivinden, 2009].

Avlunun açık sergi alanı olarak kullanılması ve atölyelerin avluya bakan bölümlere yerleştirilmesi, kullanıcılara tarihi bir ortamda atölye çalışması yapma ve sergilere katılma imkanı sağlamaktadır. Avlu aynı zamanda, iklim şartları elverişli olduğunda, fuaye olarak da kullanılmaktadır (Resim 4.25).

Resim 4.25. Avlunun toplanma mekanı olarak kullanımı [Edirne İKTM arşivinden, 2010].

Ofislerin bulunduğu 1 inci kata avludaki cam kaplı merdivenden ulaşılmaktadır (Resim 4.26). Bu katta ofisler, depolar ve arşiv bulunmaktadır. Katta kurgulanan ıslak hacimler, mevcut odanın dönüştürülmesi ile elde edilmiştir (Resim 4.27).

Resim 4.26. Avludan 1 inci kata çıkan cam kaplı merdiven [Seven arşivinden, 2009].

Resim 4.27. 1 inci kattaki ıslak hacimler [Seven arşivinden, 2009].

Binada bulunan 142 kişilik salonda, sahnenin küçük oluşu ve dekor girişinin geniş olmaması, büyük dekorlar gerektiren sahne sanatlarının icra edilmesini engellemektedir. Ancak bu haliyle de bölgenin birçok ihtiyacına cevap verebilen bir salon konumundadır (Resim 4.28).

Resim 4.28. Sahne görünümü [Seven arşivinden, 2009].

Resim 4.29. Dekor giriş kapısı [Seven arşivinden, 2009].

Salon fuayesinde yeni ıslak hacimler oluşturulmuştur (Resim 4.30).

Resim 4.30. Çok amaçlı salon kısmı ıslak hacimleri [Seven arşivinden, 2009].

Salon cephesinde mevcutta bulunan pencereler korunduğu için salona ışık girişini engellemek amacıyla perde kullanılmıştır (Resim 4.31).

Resim 4.31. Salon pencereleri [Seven arşivinden, 2009].

Binanın 1. katında camla kapatılan ve sirkülasyon amaçlı kullanılan revak yazın havalandırma sorunları yaratmaktadır. Camların açılamaması, bazı bölümlerde camların sökülmesi ve kışın yeniden takılması yoluyla çözülmeye çalışılmaktadır.

4.2. Muğla Kültür Merkezi

Muğla Kültür Merkezi kent merkezinde, İl Jandarma Komutanlığı Binası ve Adliye Binasının bulunduğu bir meydanda yer almaktadır. Yapı 1986 yılına kadar Muğla Cezaevi olarak kullanılmış, cezaevinin yeni binasına taşınması sonucu boş kalan bina restore edilerek 1993 yılında Kültür Merkezi olarak hizmete açılmıştır [KMDB arşivinden, 2009].

Harita 4.2. Muğla Kültür Merkezi ve yakın çevresi [Googleearth, 2010].

4.2.1. Yeniden işlevlendirme öncesi durum

Muğla Kültür Merkezi iki katlı ve avlulu bir yapıdır. Edirne Deveci Han Kültür Merkezinden farklı olarak bina Kültür Merkezine dönüştürdüğü döneme kadar

cezaevi olarak kullanılmaktaydı. Bu nedenle Deveci Han kadar bakımsız ve atıl durumda değildi.

Binanın zemin katında özgün kullanıma göre düzenlenmiş mekanlar dikdörtgen bir avlu etrafına bulunmaktadır (Şekil 4.10, Resim 4.32, Resim 4.33). İçe dönük bina kurgusu mevcuttur. Avluya ve dışarıya bakan cephelerde pencereler bulunmaktadır.

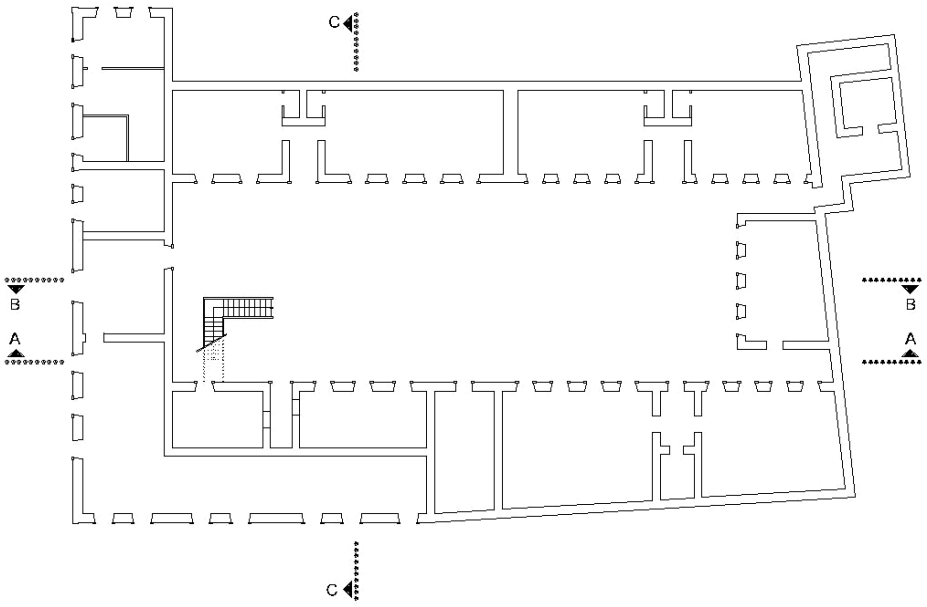

Şekil 4.10. Muğla Kültür Merkezi zemin kat rölöve planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Resim 4.32. Muğla Kültür Merkezi yeniden işlevlendirme sürecinde avludan görünüm [KMDB arşivinden, 2009].

Resim 4.33. Muğla Kültür Merkezi yeniden işlevlendirme sürecinde avludan görünüm [KMDB arşivinden, 2009].

Avludan çıkan bir merdivenle ulaşılan 1. katta da yine özgün kullanıma göre düzenlenmiş mekanlar bulunmaktadır (Şekil 4.11). Bina içinde katları bağlayan bir merdiven yoktur. 1. kat zemin kattan daha küçük ve L biçimindedir.

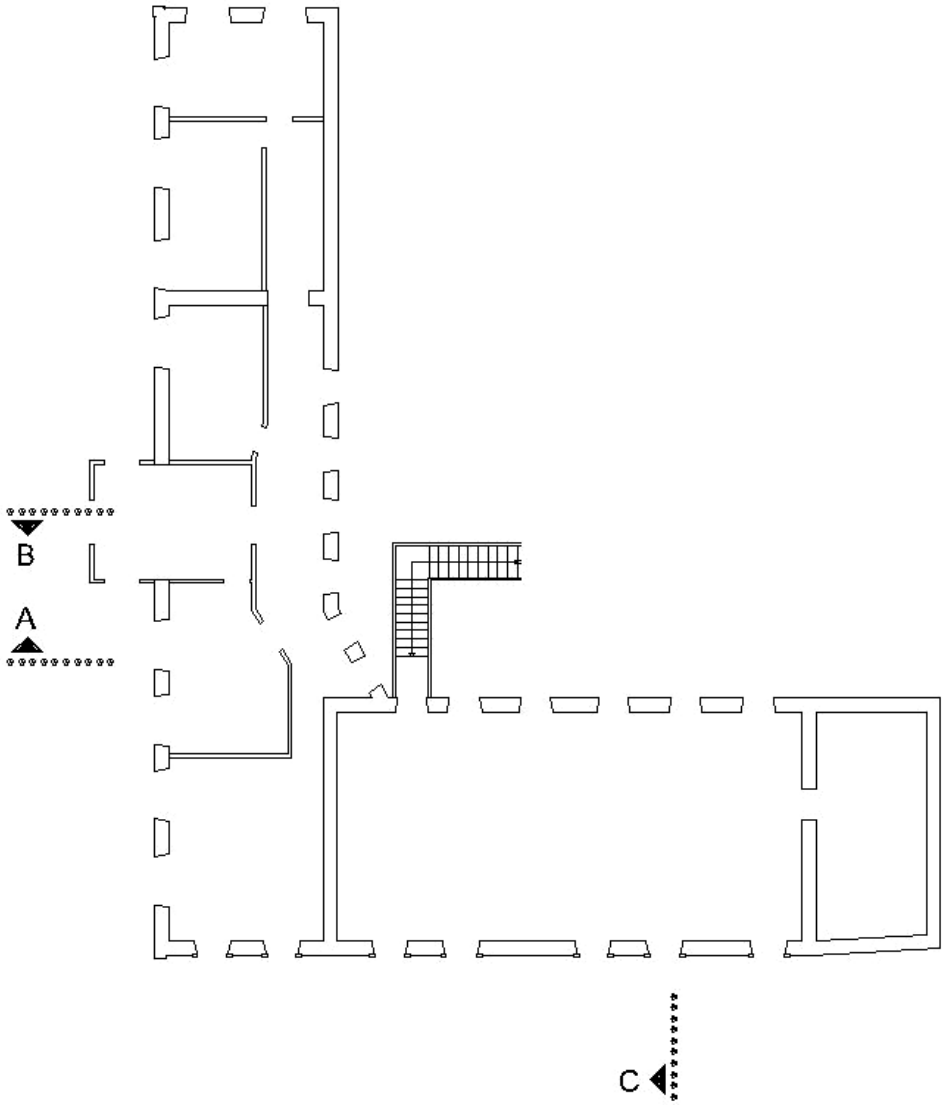

Şekil 4.11. Muğla Kültür Merkezi 1. kat rölöve planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

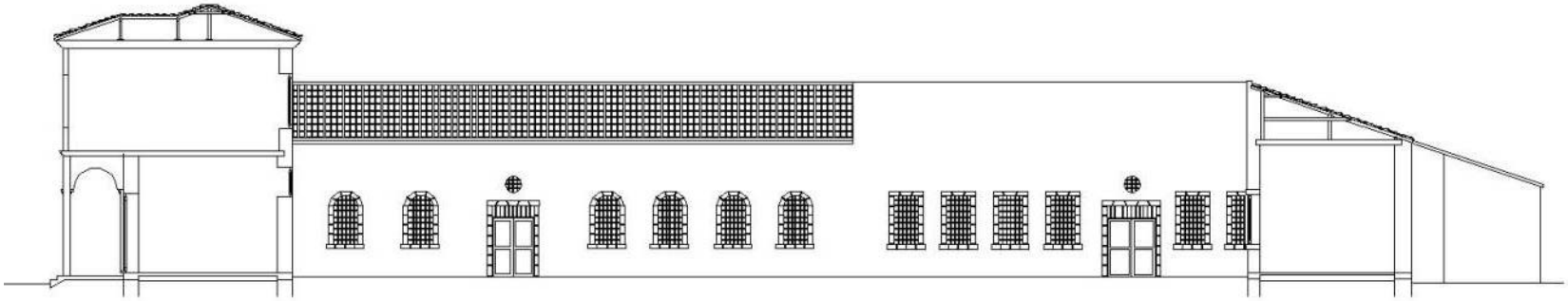

Şekil4.12. Muğla Kültür Merkezi rölöve A-A kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

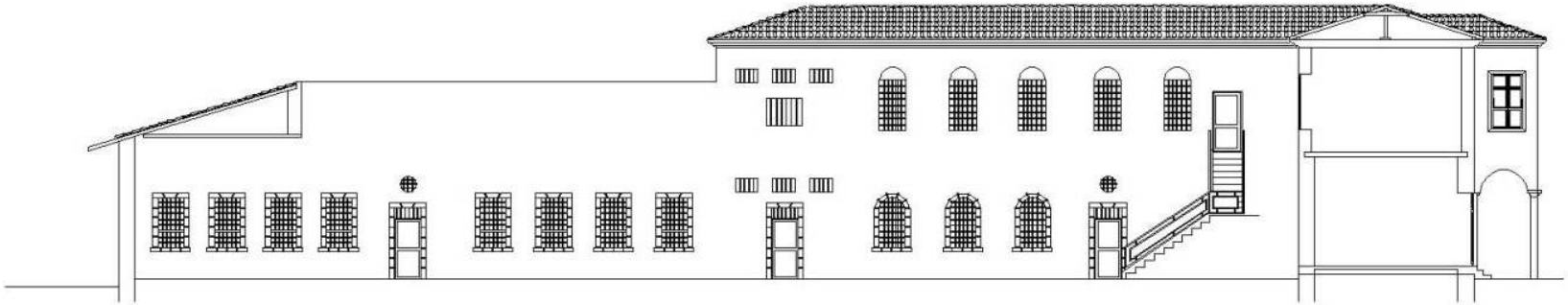

Şekil 4.13. Muğla Kültür Merkezi rölöve B-B kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

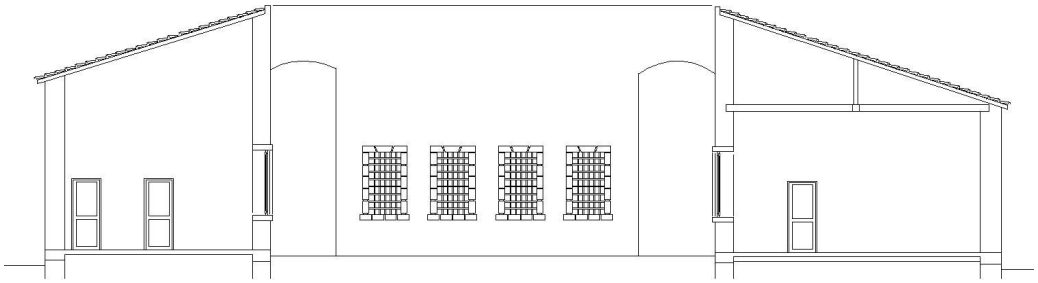

Şekil 4.14. Muğla Kültür Merkezi rölöve C-C kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

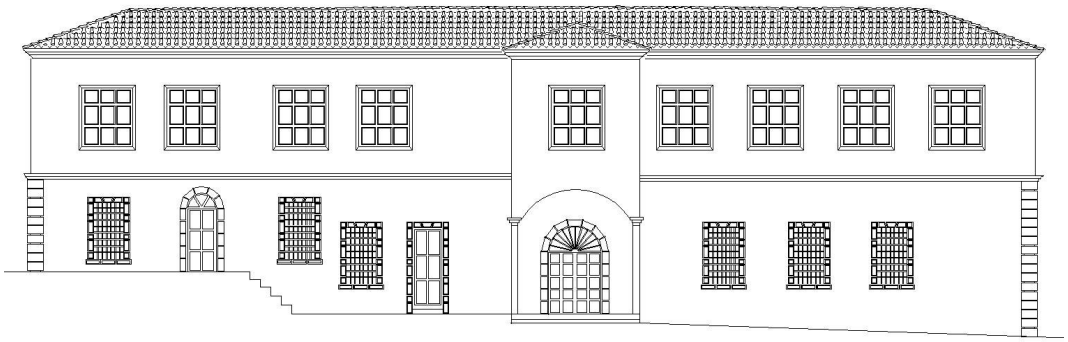

Şekil 4.15. Muğla Kültür Merkezi rölöve batı (giriş) cephesi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

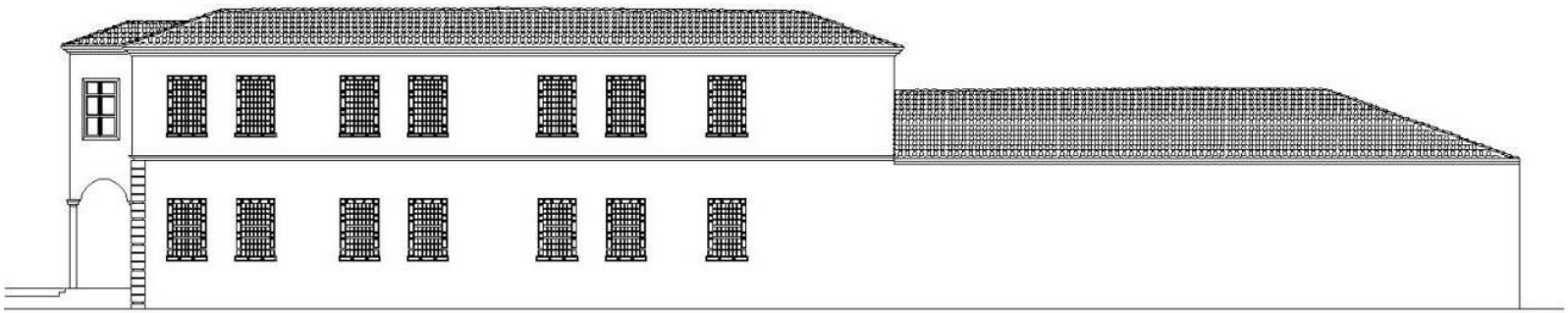

Şekil 4.16. Muğla Kültür Merkezi rölöve güney cephesi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

4.2.2. Yeniden işlevlendirme sonrası mekan kurgusu

Muğla Kültür Merkezi avlusu ile birlikte toplam 2700 m² kullanım alanına sahip olup, bina oturum alanı 1387 m²'dir [KMDB arşivinden, 2009].

Binanın zemin katında sergi salonu, atölyeler, sanatçı lokali ve kafeterya mekanları düzenlenmiştir (Şekil 4.17). Yeni mekan kurgusunda mevcut bölmeler kullanılmış ve yapıya çok fazla müdahalede bulunulmamıştır.

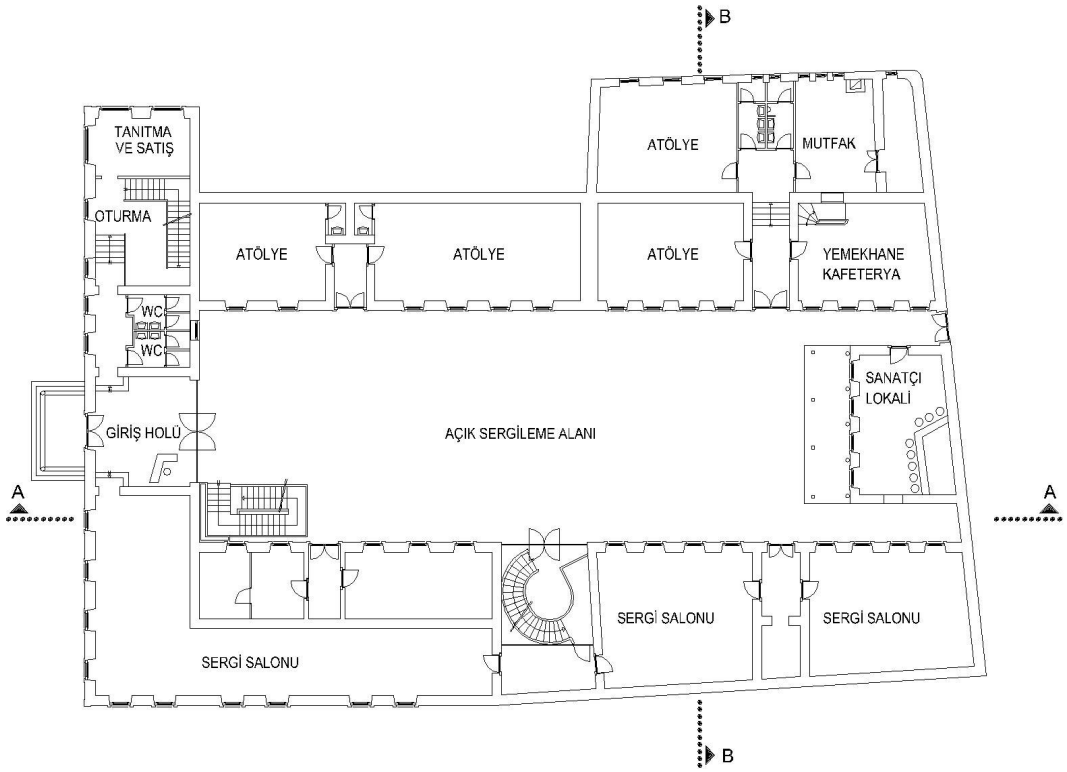

Şekil 4.17. Muğla Kültür Merkezi zemin kat planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Sergi salonlarında Deveci Han'dan farklı olarak tamamen yeni ve modern malzemeler kullanılmıştır (Resim 4.34, Resim 4.35).

Resim 4.34. Muğla Kültür Merkezi sergi salonundan görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.35. Muğla Kültür Merkezi sergi salonundan görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

Avlu; Deveci Han'da olduğu gibi açık sergileme alanı olarak kullanılmaktadır (Resim 4.36).

Resim 4.36. Muğla Kültür Merkezi avludan görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

1. katta 150 kişilik bir toplantı salonu, misafirhane, çalışma salonları ve büro mekanları düzenlenmiştir. Toplantı salonu mevcut mekana yerleştirildiği için gerekli tavan yüksekliği ve kademeli döşeme oluşturulamamıştır (Resim 4.37). Toplantı salonunda panel, sempozyum, konferans, toplantı, koro, tiyatro, halk oyunları, şiir dinletileri, yarışmalar gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Misafirhane bölümü mevcut durumunda L şeklinde olan 1. katın, zemin kat plan şemasına uygun olarak büyütülmesi sonucu elde edilmiştir.

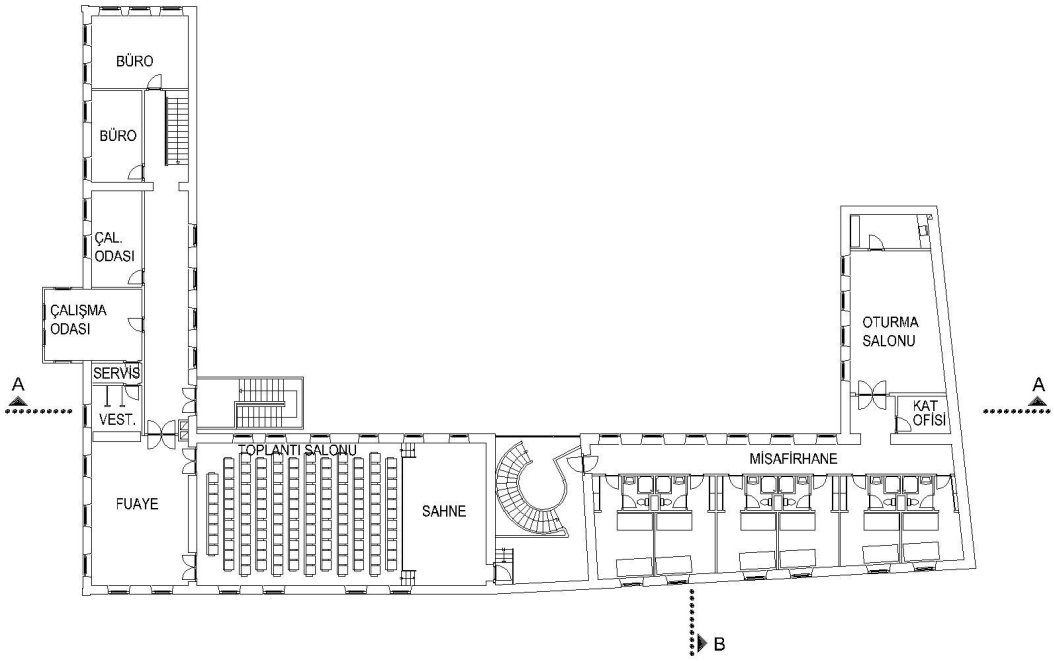

Şekil 4.18. Muğla Kültür Merkezi 1. kat planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Resim 4.37. Muğla Kültür Merkezi toplantı salonundan görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

Binanın girişi batı cephesindendir (Şekil 4.21, Resim 4.38). Avluda tarihi eserler sergilendiğinden avluya direk geçişler bulunmamaktadır. Avluya geçiş ana giriş holünden sağlanmaktadır.

Resim 3.38. Muğla Kültür Merkezi giriş cephesinden görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

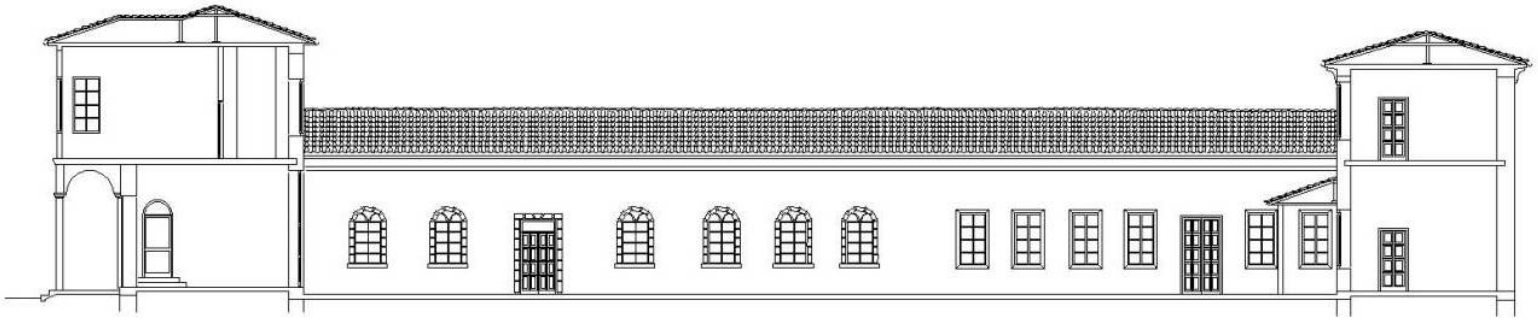

Şekil 4.19. Muğla Kültür Merkezi A-A kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

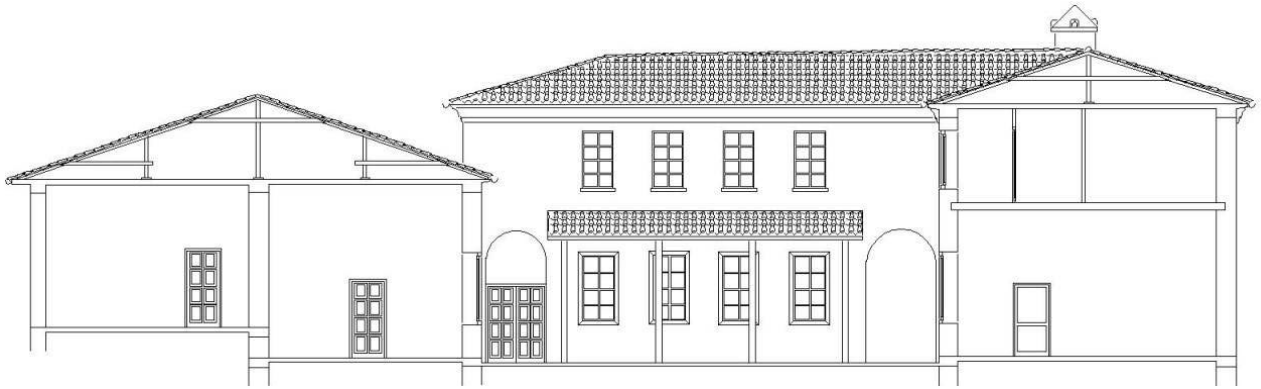

Şekil 4.20. Muğla Kültür Merkezi B-B kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

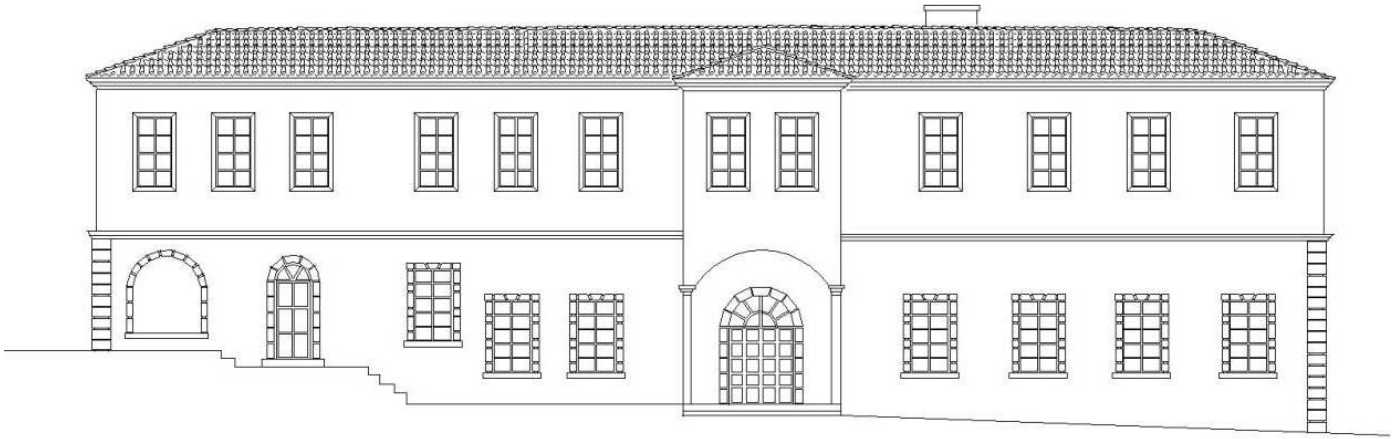

Şekil 4.21. Muğla KM batı cephesi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

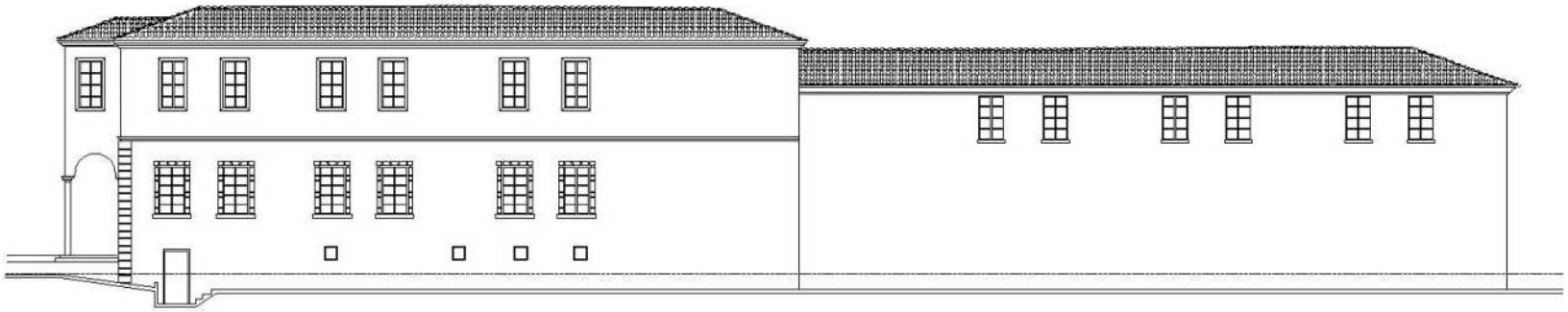

Şekil 4.22. Muğla KM güney cephesi [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

4.2.3. Örnek değerlendirmesi

Muğla Kültür Merkezi örneğinde kültür merkezi tanımı içerisinde yer alan fonksiyonlardan çoğunun mevcut mekan organizasyonunda kurgulanabilindiği görülmektedir. Bina içerisinde sergi salonu, atölyeler, toplantı salonu, misafirhane, sanatçı lokali, kafeterya, büro mekanları ve bu fonksiyonlara hizmet veren servis mekanları kurgulanmış ve gerekli durumlarda birkaç işleve hizmet edebilecek mekanlar oluşturulmuştur.

Muğla Kültür Merkezinde de Edirne Deveci Han ile benzer özellikler taşıyan bir mekan kurgusunun bulunduğunu söyleyebiliriz. Merkezde bulunan avlu, etrafında yer alan fonksiyonlar için toplanma ve dağılımı sağlamaktadır.

Muğla Kültür Merkezinde mevcut kabuk içinde yerleştirilen salon üçüncü bölümde anlatılan salon işlevi ile çok benzeşmemektedir. Salonda tavan yüksekliği ve getireceği ilave yük düşünülerek kademeli döşeme oluşturulamamıştır. Mekan yetersizliği nedeniyle, salona hizmet veren yan ve arka sahneler, projeksiyon odası, dekor deposu gibi mekanlar da yeterince kurgulanamamıştır. Bu yüzden büyük dekorlar gerektiren tiyatro oyunları, opera ve bale gibi aktiviteler Muğla Kültür Merkezi Salonunda sergilenememektedir.

Salon dışındaki fonksiyonlar çok özel mekan gereklilikleri olmadığından mevcut kabuk içerisinde kurgulanabilinmiştir.

4.3. Ordu Çok Amaçlı Salon

Bina Ordu İli , Merkez Taşbaşı Mahallesinde, 29 pafta, 68 ada ve 13 parselde kayıtlı arsa üzerinde yer almaktadır (Harita 4.3). Arsa alanı 1500 m², bina oturum alanı ise 388 m²'dir [KMDB arşivinden, 2010].

Yapı kilise olarak 19. yüzyılın ikinci yarısında (1853) Geç Bizans döneminde inşa edilmiştir ve uzun bir süre bu amaca yönelik kullanılmıştır (Resim 4.39). 1937 yılından itibaren kırk yıllık bir sürede cezaevi olarak kullanılan yapının bu dönemde gördüğü onarımlar, bazı özgün yapı elemanlarının kaybolmasına sebep olmuştur [KMDB arşivinden, 2010].

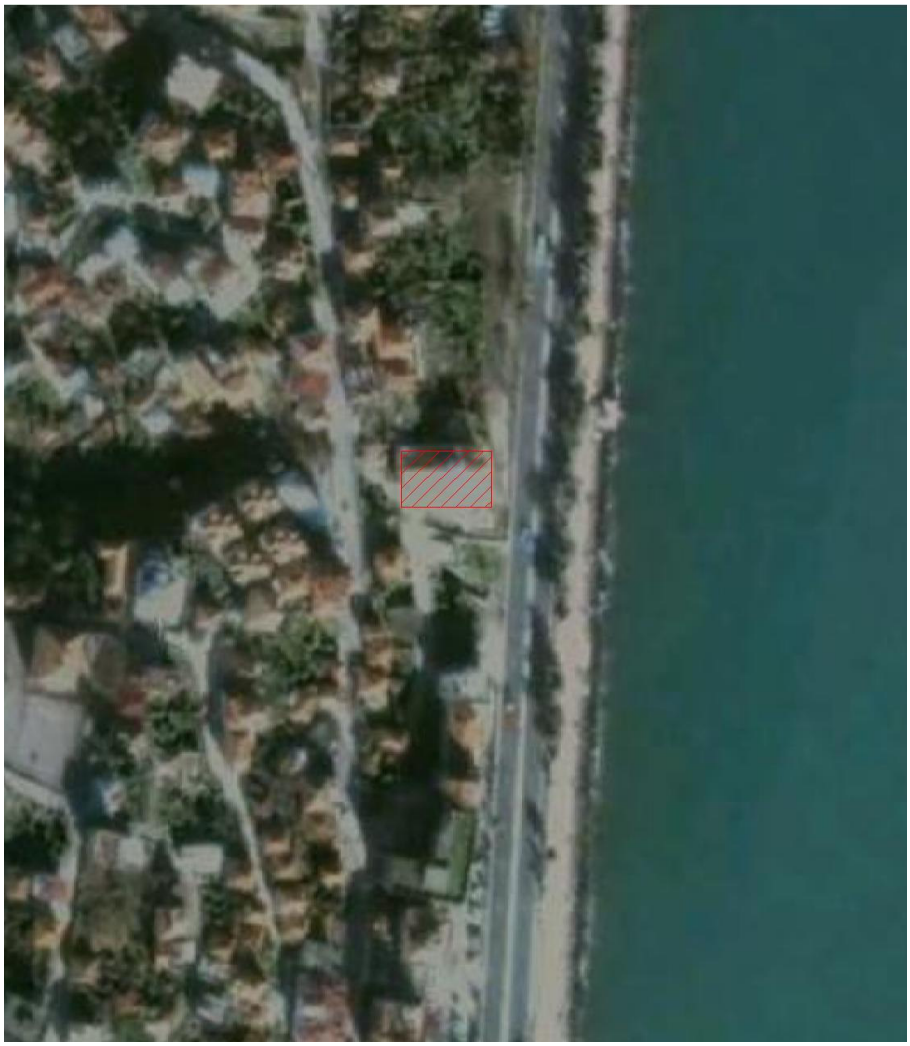

Harita 4.3. Ordu çok amaçlı salon ve yakın çevresi [Googleearth, 2010].

Kilise binası, 1978 yılında mülga Kültür Bakanlığı'na tahsis edildikten sonra, 1990 yılında başlayıp 2000 yılında tamamlanan restorasyon çalışmalarıyla çok amaçlı salona dönüştürülmüştür [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.39. Ordu Çok Amaçlı Salon [KMDB arşivinden, 2010].

4.3.1. Yeniden işlevlendirme öncesi durum

Dikdörtgen bir plana sahip olan kilise, geniş bir orta nef ve dar yan neflerden meydana gelmektedir (Şekil 4.23).

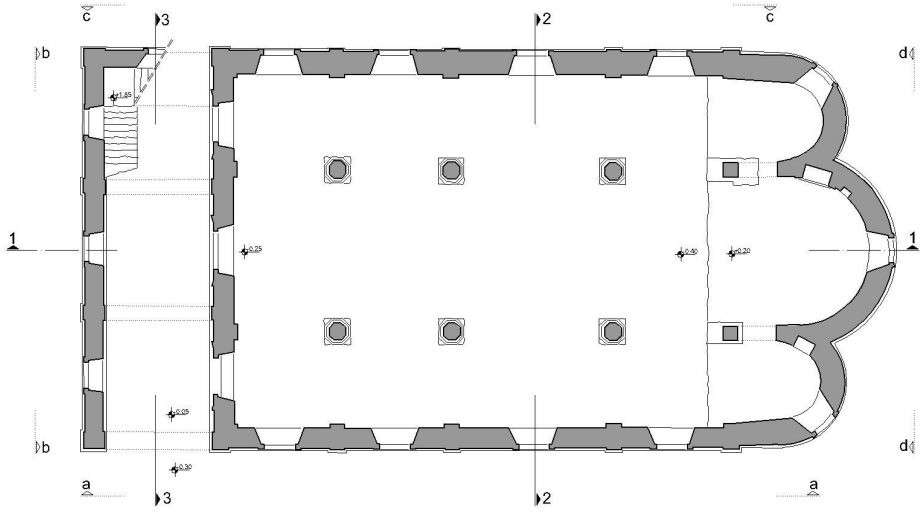

Şekil 4.23. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi +2,00 kotu planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Resim 4.40. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme öncesi iç mekan görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

Doğuda büyük bir apsis, yanlarda iki küçük apsis bulunmaktadır. Kilisenin ana mekanı iki sıralı üç sütunla üç nefe ayrılmıştır. Giriş kısmının üzerinde bir galeri katı bulunmaktadır.

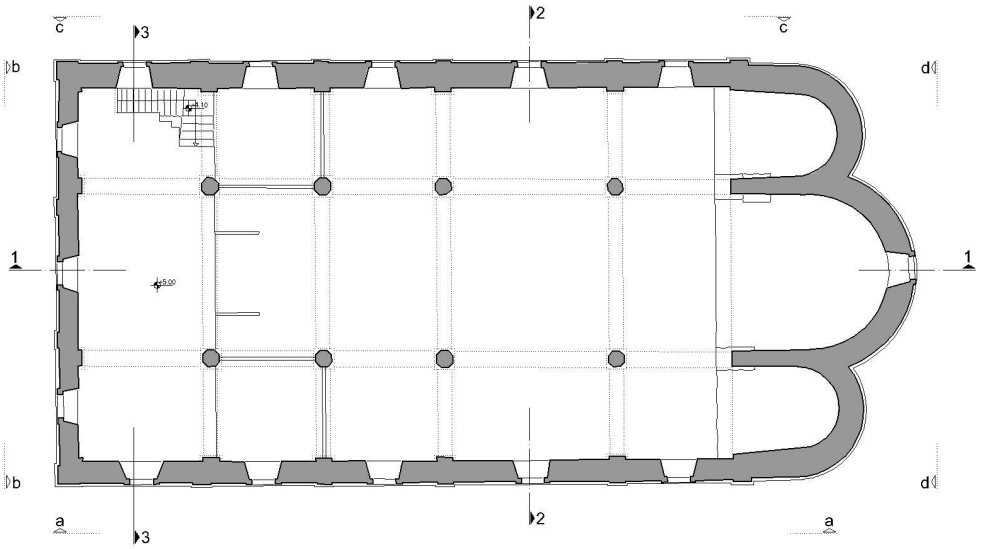

Şekil 4.24. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi +6,50 kotu planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

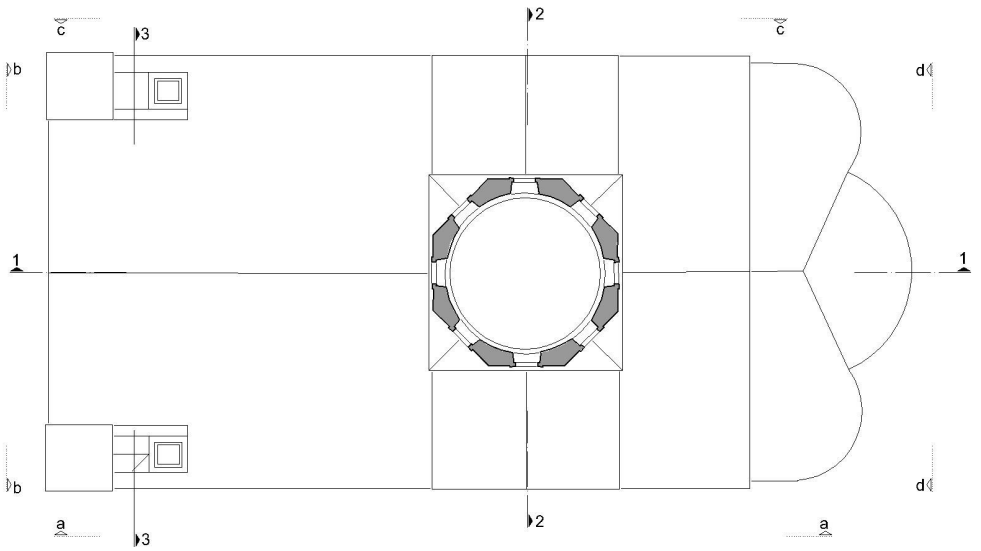

Şekil 4.25. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi +15,00 kotu planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Kilisenin semardam çatısı, sütunlarla desteklenen kemerlerle taşınmaktadır. Tamamı kesme taştan yapılmış, (kubbe hariç) günümüze kadar ayakta kalabilen, bazilika şeklinde bir yapıdır [Ordu İKTM arşivinden, 2010].

Şekil 4.26. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi 1-1 kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

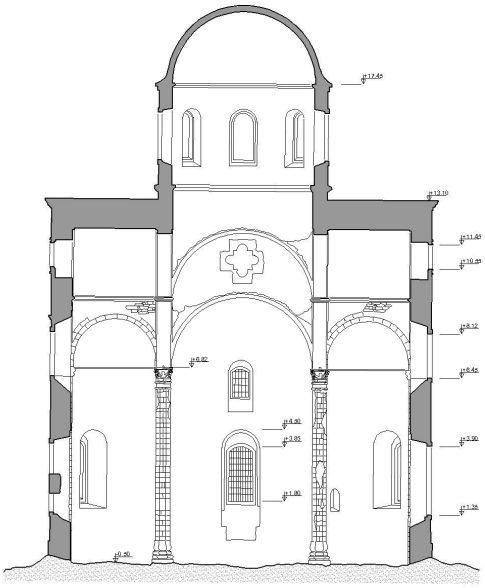

Şekil 4.27. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi 2-2 kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

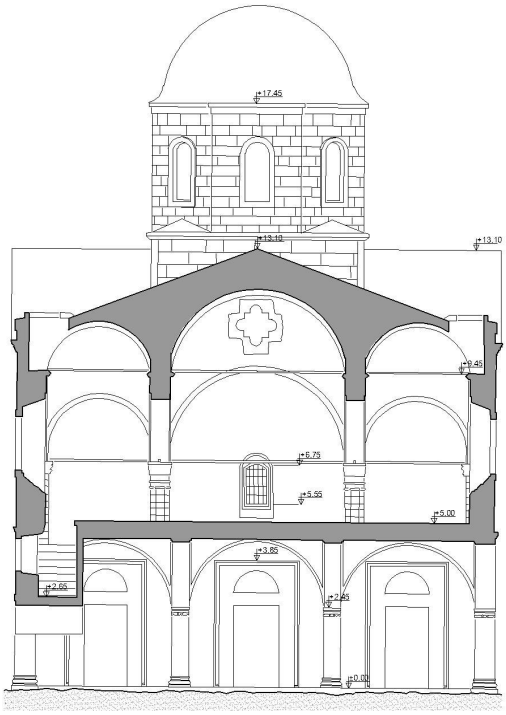

Şekil 4.28. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi 3-3 kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Resim 4.41. Ordu Çok Amaçlı Salon üst yol kotundan görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

Apsis kısmı daire şeklinde çıkıntılı olup planın dış mekandan okunması mümkündür (Resim 4.42).

Resim 4.42. Ordu Çok Amaçlı Salon alt yol kotundan görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.43. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme öncesi iç mekan görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

Yapının cezaevi olarak kullanıldığı dönemde ve mülga Kültür Bakanlığı'na tahsis edildikten sonra restorasyonun başlamasına kadar geçen 12 yıllık süreçte oldukça yıprandığı görülmektedir.

Resim 4.44. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme öncesi iç mekan görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.45. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme öncesi iç mekan görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.46. Ordu Çok Amaçlı Salon [KMDB arşivinden, 2010].

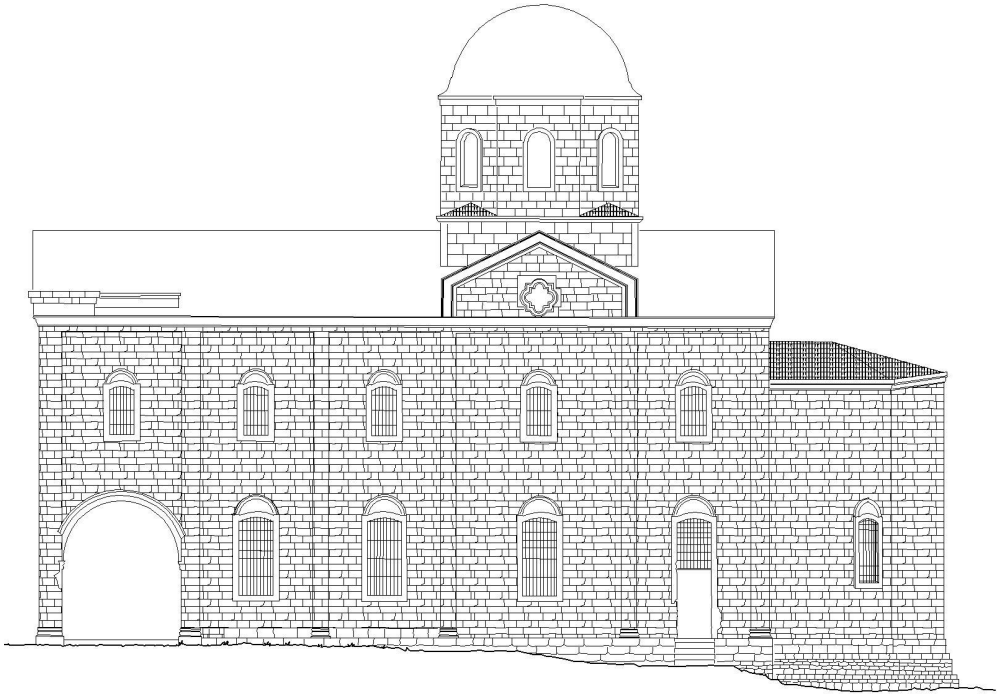

Şekil 4.29. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi a-a görünüşü [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

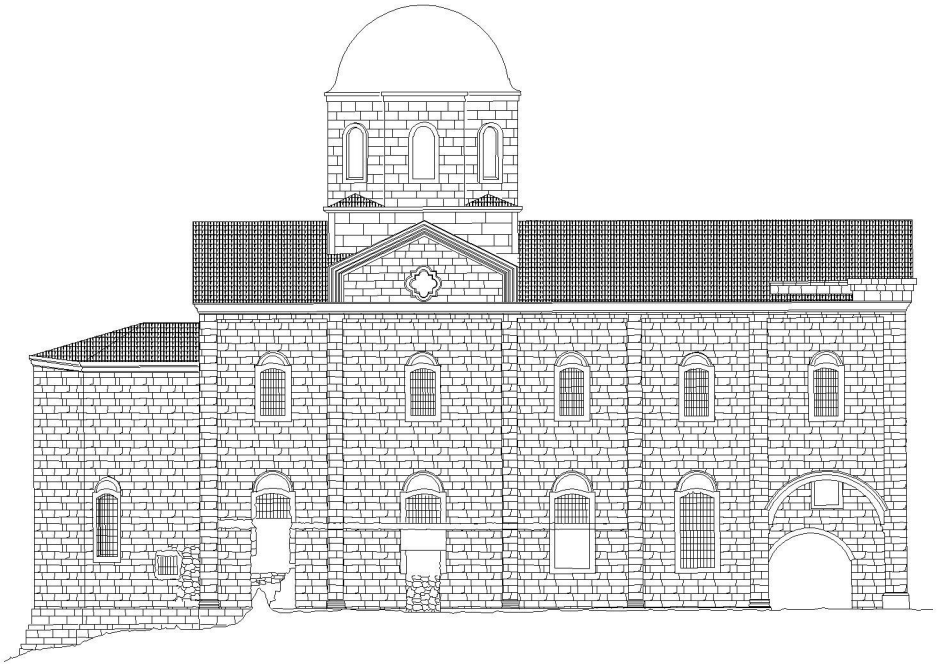

Şekil 4.30. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi d-d görünüşü [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

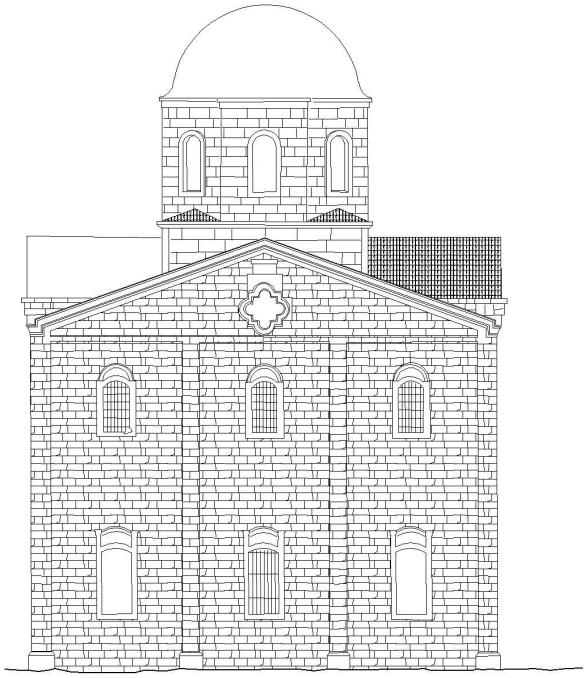

Şekil 4.31. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi b-b görünüşü [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

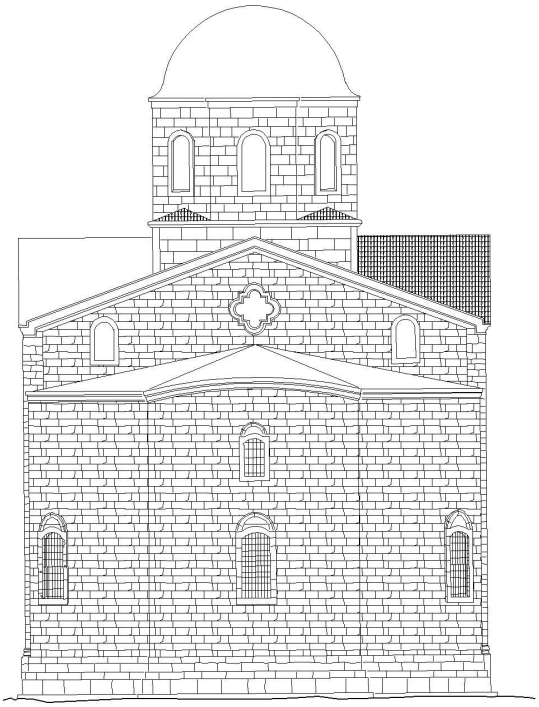

Şekil 4.32. Ordu Çok Amaçlı Salon rölöve projesi d-d görünüşü [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

4.3.2. Yeniden işlevlendirme sonrası mekan kurgusu

Binanın yeniden işlevlendirilmesi sürecinde Valilik ve Belediye'nin eski kilise binasının kültür hizmetlerinde kullanılması talebi incelenmiş ve kentin öncelikli ihtiyacı olan çok amaçlı salon işlevinde karar kılınmıştır [KMDB arşivinden, 2010].

Bu doğrultuda restorasyon projeleri hazırlanarak uygulamaya geçilmiştir. Restoraston ile orta nef oturma bölümü olarak düzenlenmiş, yan nefler ise ağırlıklı olarak sirkülasyona ayrılmıştır (Şekil 4.33, Resim 4.47).

Salon seyirci kapasitesi yaklaşık 200 kişidir. Yapı kilise binası olarak inşa edildiğinden, sahne gerisinde ayrıca kullanım mekanları elde edilememiştir. Sahne ağzı 5,5 m ve sahne derinliği 7 m'dir [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.47. Ordu Çok Amaçlı Salon iç mekan görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.48. Ordu Çok Amaçlı Salon iç mekan görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

Restorasyon projelerinde kademeli olarak tasarlanmış olan salon zemini, uygulama sırasında mevcut haliyle düz olarak korunmuştur.

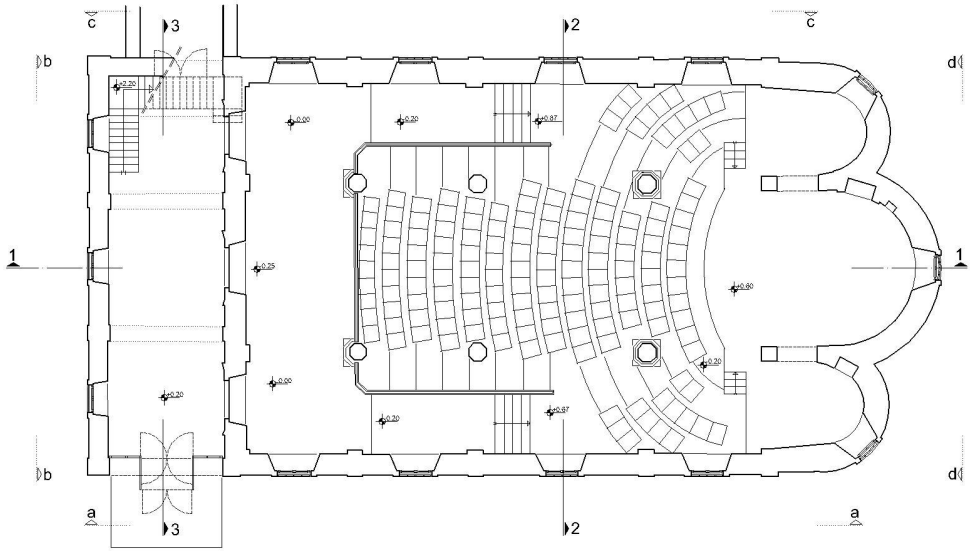

Şekil 4.33. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi +2,00 planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Yeni işlev gereği apsisler sahne olarak düzenlenmiş, elektromekanik perde, ışık ve ses düzeni kurulmuştur. Yan apsisler gerektiğinde perde ile kapatılarak sahnenin her iki yanında 3,5x3 m lik yan sahneler elde edilebilmektedir [KMDB arşivinden, 2010].

Resim 4.49. Ordu Çok Amaçlı Salon sahne görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

Diğer mekanlar ve servis hacimleri de giriş bölümünün üzerinde galerili bölümde çözülmüştür [KMDB arşivinden, 2010].

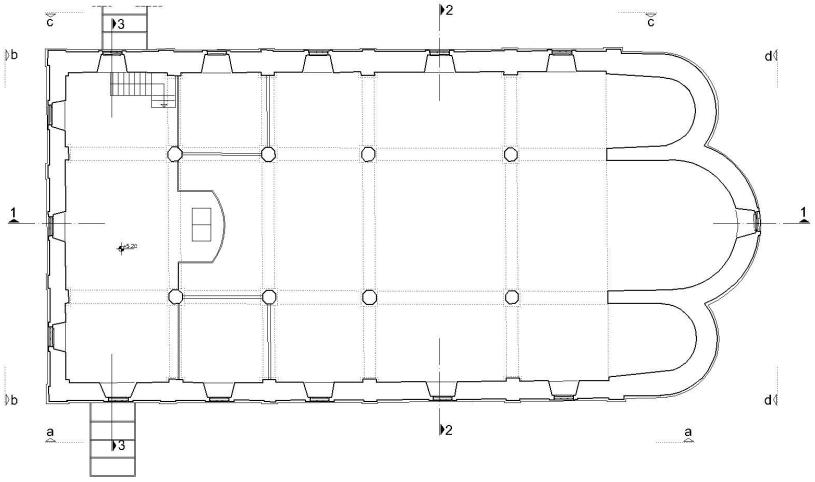

Şekil 4.34. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi +6,50 kotu planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Yeni işlev için gerekli donanımlar sağlanırken, yapı bütünlüğü ve orijinalliği korunmaya çalışılmıştır. Yapının sağlıklı kullanılması için ısıtma sistemi, çağdaş teknoloji ile döşeme altına yerleştirilmiştir. Bina ayrıca konvansiyonel yangın ihbar sistemi ile desteklenmiştir [KMDB arşivinden, 2010].

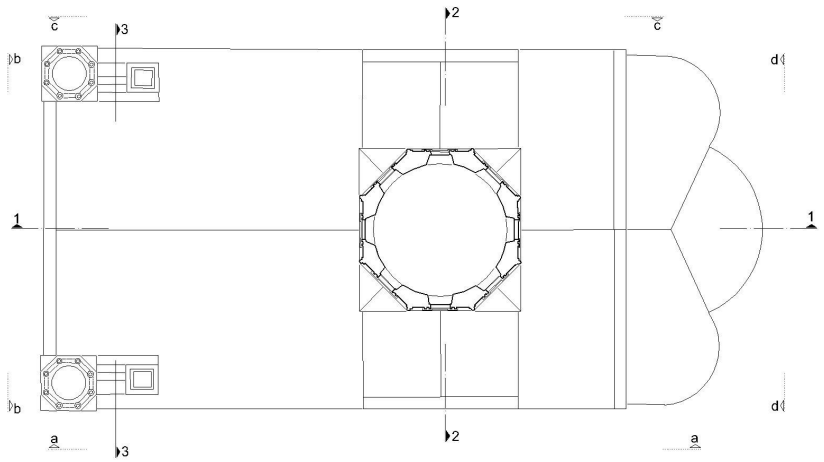

Şekil 4.35. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi +15,00 kotu planı [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Şekil 4.36. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi 1-1 kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

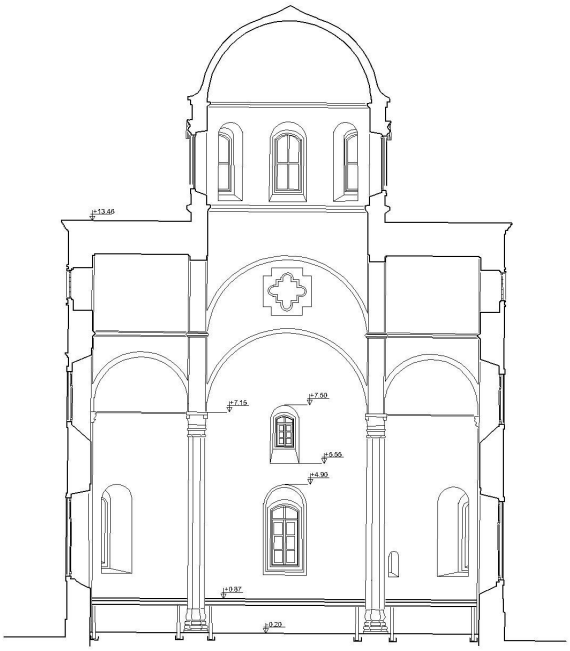

Şekil 4.37. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi 2-2 kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

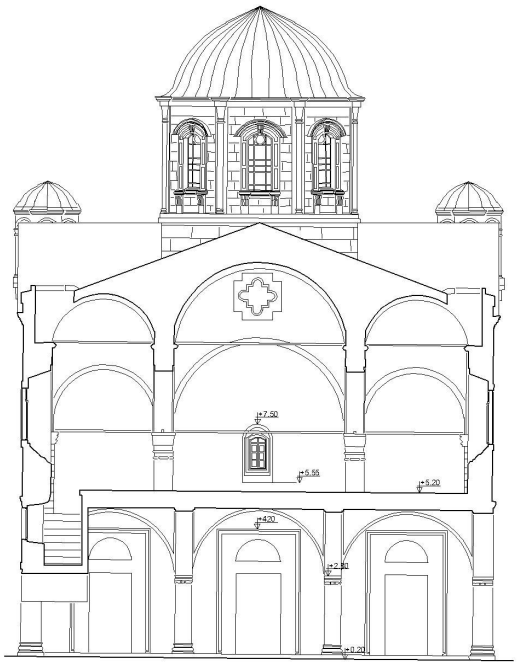

Şekil 4.38. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi 3-3 kesiti [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

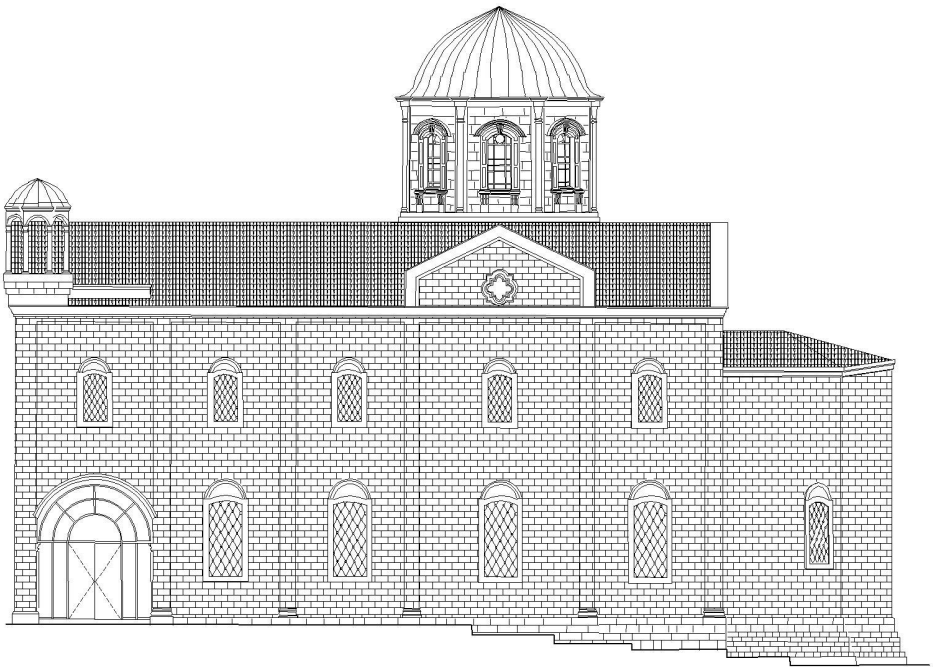

Şekil 4.39. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi a-a görünüşü [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

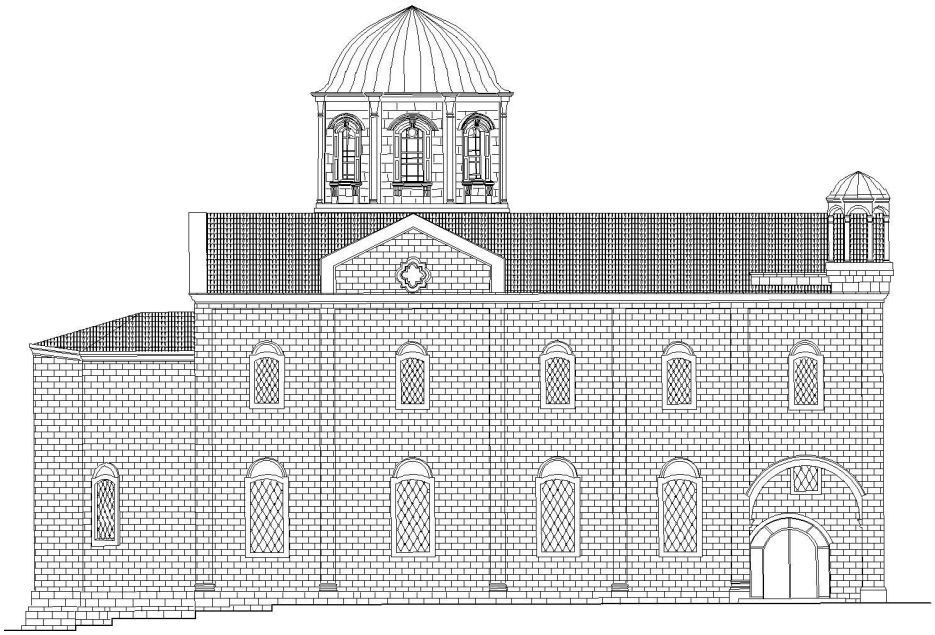

Şekil 4.40. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi d-d görünüşü [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

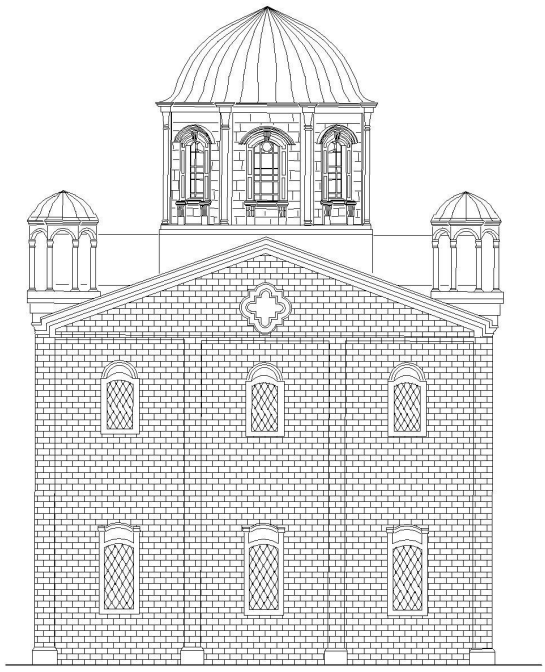

Şekil 4.41. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi b-b görünüşü [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

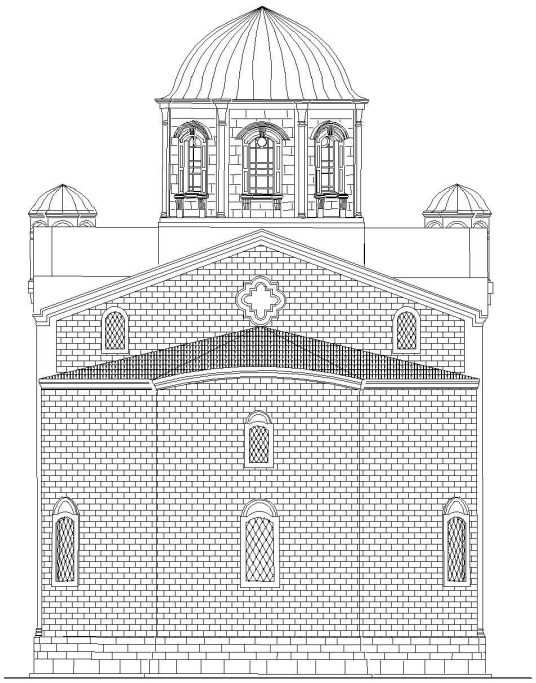

Şekil 4.42. Ordu Çok Amaçlı Salon restorasyon projesi c-c görünüşü [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Bina içerisinde teknik servis birimleri ve ıslak hacimler kurgulanamadığından binanın yanındaki müştemilat 2 katlı bir binaya dönüştürülerek bu ihtiyaçlara cevap vermesi sağlanmıştır. Binanın zemin katında ıslak hacimler düzenlenmiş, birinci katında ise yangın suyu deposu ve ısıtma sistemi için yakıt deposu konumlandırılmıştır. Binada jeneratör ve havalandırma sistemi kurgulanamamıştır.

Resim 4.50. Ordu Çok Amaçlı Salon teknik binanın uygulama sırasındaki görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

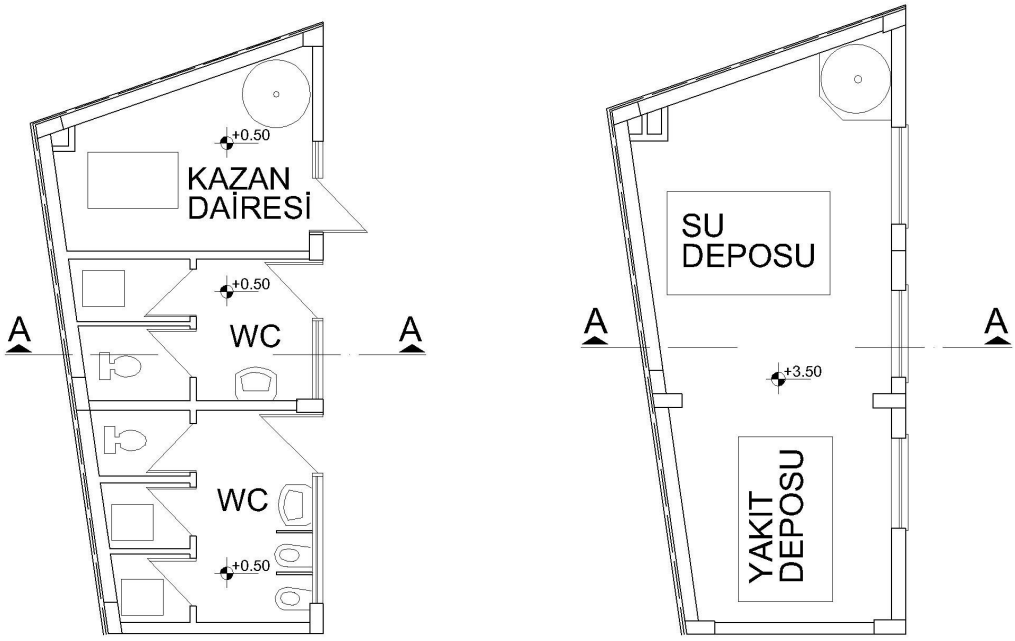

Şekil 4.43. Ordu Çok Amaçlı Salon teknik bina +0,50 ve +3,20 kotları planları [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

Şekil 4.44. Ordu Çok Amaçlı Salon teknik bina a-a kesiti ve ön cephe [KMDB arşivinden faydalanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden çizilmiştir].

4.3.3. Örnek değerlendirmesi

Ordu Çok Amaçlı Salon'un restorasyonu süresince, binaya verilen yeni işlevin gerektirdiği eklerin niteliği ve bunun tarihi yapıyla bütünleşmesinin dikkate alındığını söyleyebiliriz. Hatta bu amaçla restorasyon projesinde yapılması planlanan bazı değişikliklerden uygulama sırasında vazgeçilerek yapının özgün halinin korunmasına önem verilmiştir.

Yeni işlev için gerekli olan ilave elemanların çağdaş malzemeler kullanılarak yapılarak, binanın orijinal elemanlarından ayırt edilmesi sağlanmıştır. Orijinal hali tespit edilemeyen detaylar ise çağdaş tasarımlarla çözülmüş veya ihtiyaç duyulmadığı hallerde hiç uygulanmamıştır [KMDB arşivinden, 2010].

Restorasyon sırasında bina ile birlikte çevresi de düzenlenerek kullanıma sunulmuştur.

Resim 4.51. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme sürecinde genel görünüm [KMDB arşivinden, 2010].

Özgün cepheler korunduğu için salonda ışık kontrolünü sağlamak amacıyla Edirne Deveci Han örneğinde olduğu gibi perdelerin kullanıldığı görülmektedir.

Resim 4.52. Ordu Çok Amaçlı Salon yeniden işlevlendirme sonrası iç mekan görünümü [KMDB arşivinden, 2010].

Bu incelemeler ve tespitler doğrultusunda, Ordu Çok Amaçlı Salon'un, tezin ikinci bölümünde anlatılan, "kültürel amaçlı işlevlerden bir ya da birkaçını yerine getiren" şeklindeki kültür merkezi tanımının içerisinde yer aldığını söyleyebiliriz.

5. ANKET ÇALIŞMASI

5.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu bölümde yapılacak anket çalışmasının konusu, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Kültür Merkezi olarak yeniden işlevlendirilmiş tarihi bir binada kullanıcı memnuniyetinin değerlendirilmesidir. Amaç, kullanıcıların kültür merkezlerine ait özelliklerden hangilerine önem verdiğini ve seçilen örneğin bu özellikler açısından başarımını belirlemektir.

5.2. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada yöntem olarak Önem – Başarım Analizi seçilmiştir. Önem – Başarım Analizi, etkin pazarlama programlarının gelişimini ilerletmek amacıyla, herhangi bir etkinliğin önem ve başarısının birlikte ölçülmesi tekniği olarak açıklanabilir. Tekniğin teorik altyapısı, seçilen bir dizi etkinlik üzerinde ürün ve servislerin önem ve başarımını ölçen Martilla ve James (1997) tarafından geliştirilmiştir [Pembegül, 2009].

Deneye dayalı araştırmalar, hem önemli niteliklerle ilişkili beklentilerin hem de performans nitelik yargılarının tüketici memnuniyetinin bir fonksiyonu olduğunu göstermektedir. Bu değerlendirmelerin ışığında, önem-başarım analizi pazarlama program unsurlarını değerlendirmek için kullanışlı bir teknik olarak bulunmuştur [Pembegül, 2009].

Slack (1991), önem ve başarım arasında bir ilişki olduğunu düşünmüş ve belirli ürün nitelikleri için başarımın hedef seviyelerinin bu niteliklerin önemiyle orantılı olması gerektiğini teorize etmiştir. Başka bir deyişle önem, kullanıcılara çeşitli kalite niteliklerinin göreceli değerinin yansıması gibi görünür. Bersky'e (1995) göre, düşük önem dereceleri muhtemelen genel anlayışı etkilemede daha az rol oynar, buna karşın yüksek önem dereceleri kullanıcı memnuniyetini belirlemede daha kritik rol

oynar. Amaç, hangi niteliklerin ya da nitelik kombinasyonlarının kullanıcıların davranışları üzerinde daha etkili olduğunu ve hangilerinin daha az etkiye sahip olduğunu belirlemektir [Pembegül, 2009].

Önem-başarım analizi kavramsal olarak çok nitelikli modellere dayanır. Bu teknik, kullanıcıların seçim yaparken kullandıkları iki kriter açısından bir niteliğin güçlü ve zayıf yanlarını belirler. Bu kriterlerden ilki, niteliklerin göreceli önemidir. Diğer kriter ise bu nitelikler açısından kullanıcıların mevcut durumu değerlendirmesidir [Kitcharoen, 2004].

Kitcharoen (2004), Önem-Başarım Analizini Tayland'ta bulunan özel üniversitelerin yönetim birimlerinin hizmet kalitesini ölçmek amacıyla kullanmıştır. Bu analiz yöntemi ve bu doğrultuda geliştirilmiş yöntemler, konaklama (Saleh and Ryan, 1992), araba servisi (Bouman and Van Der Wiele, 1992) ve bankacılık (Kwon and Lee, 1994; Wong and Perry, 1991; Newman, 2001) gibi hizmet sektörleri üzerinde hizmet kalitesinin belirlenmesi amacıyla kullanılmıştır. Bunlara ek olarak, hastaneler (Youssef, 1996), meslek okulları (Rogotti and Pitt, 1992) ve yüksek eğitim enstitüleri (Ford et al., 1993 and McElwee and Redman, 1993) üzerinde yapılan araştırmalarda da bu yöntemin kullanıldığını görmekteyiz [Kitcharoen, 2004].

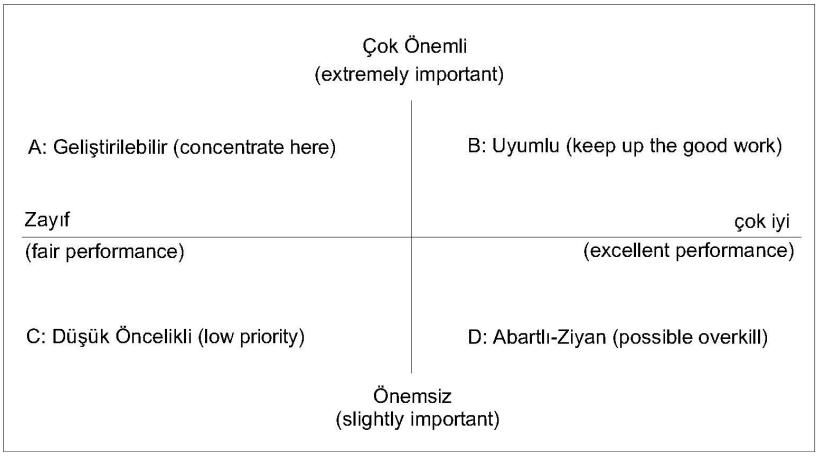

Şekil 5.1. Önem-başarım analizi matriksi [Pembegül arşivinden faydanılarak Yusuf Seven tarafından yeniden düzenlenmiştir].

Pembegül (2009), bu analiz yöntemini, kongre merkezlerinin özelliklerinin tanımlanarak, bu tesislerin tasarım kriterlerinin oluşturulmasını ve tesislerin kullanıcı perspektifinden değerlendirilmesini sağlayan bir metod önerisi olarak Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayında uygulamıştır. Araştırmasında, "Konumsal Özellikler", "Mekânsal ve Fonksiyonel Özellikler" ve "Teknik Özellikler" başlıkları altında hazırladığı sorularla, bir kongre merkezinde kullanıcıların önemli bulduğu nitelikleri ve seçtiği örneğin bu nitelikler açısından başarımını ölçmüştür.

Bu tez kapsamında yapılan anket çalışmasında yöntem olarak Önem-Başarım Analizinin seçilmesinde, Pembegül (2009)' ün benzer konulu çalışması etkin olmuştur. Bu doğrultuda, kongre merkezi ve kültür merkezi işlevleri arasındaki benzerlik göz önünde bulundurularak, katılımcılara Pembegül (2009)'ün belirlediği başlıklar altında sorular yöneltilmiştir. Anket soruları ise, yapılan literatür araştırması değerlendirilerek ve üçüncü bölümde anlatılan Tip A1 Kültür Merkezinde bulunan nitelikler göz önüne alınarak hazırlanmıştır.

Katılımcılardan önemini değerlendirmeleri istenen kültür merkezi nitelikleri aşağıdaki gibidir:

<u>Konumsal Özellikler</u>

* Şehir içindeki konumu

* Taksi ve otobüs,minibüs,metro gibi toplu taşıma araçları ile ulaşım

* Yeterli otopark alanının bulunması

<u>Mekânsal ve Fonksiyonel Özellikler</u>

* Fuayenin büyüklüğü

* Çok amaçlı salonunun büyüklüğü ve kapasitesi

* Çok amaçlı salonda sahnenin konumu (sahnenin rahatça görülebilmesi)

* Çok amaçlı salonda oturma düzeni/ yerleşimi

* Sergi salonunun büyüklüğü ve kapasitesi

* Açık sergi alanlarının büyüklüğü ve kapasitesi

* Atölyelerin büyüklüğü ve kapasitesi

* Atölyelerin açık ve kapalı sergi mekanlarıyla bağlantısı

* Kültür merkezinde yeterli sayıda WC ve özürlü WC bulunması

* Tüm mekanlardan tuvalet, merdiven gibi servis mekânlarına erişim kolaylığı

* Özürlüler için binaya giriş ve tüm mekanlara geçiş kolaylığı

* Danışma ve bildiri panolarının bulunması

* Kültür merkezinde misafirhane bulunması

* Kültür merkezinde kafeterya bulunması

* Kültür merkezinde okuma salonlarının bulunması

* Kültür merkezinde müze bulunması

Teknik Özellikler

* Aydınlatma sistemi

* Havalandırma sistemi

* Isıtma sistemi

* Çok amaçlı salonun akustik özellikleri

* Güvenlik sistemi

* Asansör- Özürlü Asansörü

Katılımcılardan, bu niteliklerin önem seviyesini 1 ile 5 arasındaki skalada değerlendirmeleri istenmiştir. 1 "önemsiz"i, 5 ise "çok önemli"yi temsil etmektedir. Bu niteliklerden, "Kültür merkezinde misafirhane bulunması", "Kültür merkezinde

kafeterya bulunması", "Kültür merkezinde okuma salonlarının bulunması", "Kültür merkezinde müze bulunması" ve "Asansör- Özürlü Asansörü" tarihi binanın mekan kurgusu ve kentin ihtiyaçları doğrultusunda yapılan seçim sonrası Edirne Deveci Han Kültür Merkezinde yer alamayan niteliklerdir. Bu nitelikler, anketin "başarım değerlendirmesi" bölümünde yer almamışlardır. Bu niteliklerin önem seviyesinin belirlenmesinin, binada uygulanmış mekan kurgusunun ve yapılmış olan işlev seçimlerinin, kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun olup olmadığını anlamaya yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Anketin ikinci bölümünde, katılımcılardan, ilk bölümde önemini değerlendirdikleri özelliklerden 20 tanesinin Edirne Deveci Han Kültür Merkezindeki başarımını değerlendirmeleri istenmiştir. Aynı skala kullanılmıştır, ancak burada 1 "zayıf", 5 ise "çok iyi" karşılığındadır.

Çizelge 5.1. Anket soruları

BAŞLIKLAR	DEĞİŞKENLER	SORU SIRASI	
		ÖNEM	BAŞARIM
Demografik Özellikler	Cinsiyet	1	
	Yaş Grubunu	2	
	Eğitim Durumunu	3	
Konumsal Özellikler	Şehir içindeki konumu	4/1	7/1
	Taksi ve otobüs, minibüs, metro gibi toplu taşıma araçları ile ulaşım	4/2	7/2
	Yeterli otopark alanının bulunması	4/3	7/3
Mekânsal Ve Fonksiyonel Özellikler	Fuayenin büyüklüğü	5/1	8/1
	Çok amaçlı salonunun büyüklüğü ve kapasitesi	5/2	8/2
	Çok amaçlı salonda sahnenin konumu (sahnenin rahatça görülebilmesi)	5/3	8/3
	Çok amaçlı salonda oturma düzeni/ yerleşimi	5/4	8/4
	Sergi salonunun büyüklüğü ve kapasitesi	5/5	8/5
	Açık sergi alanlarının büyüklüğü ve kapasitesi	5/6	8/6
	Atölyelerin büyüklüğü ve kapasitesi	5/7	8/7
	Atölyelerin açık ve kapalı sergi mekanlarıyla bağlantısı	5/8	8/8
	Kültür merkezinde yeterli sayıda WC ve özürlü WC bulunması	5/9	8/9
	Tüm mekanlardan tuvalet, merdiven gibi servis mekânlarına erişim kolaylığı	5/10	8/10
	Özürlüler için binaya giriş ve tüm mekanlara geçiş kolaylığı	5/11	8/11
	Danışma ve bildiri panolarının bulunması	5/12	8/12
	Kültür merkezinde misafirhane bulunması	5/13	
	Kültür merkezinde kafeterya bulunması	5/14	
	Kültür merkezinde okuma salonlarının bulunması	5/15	
	Kültür merkezinde müze bulunması	5/16	
Teknik Özellikler	Aydınlatma sistemi	6/1	9/1
	Havalandırma sistemi	6/2	9/2
	Isıtma sistemi	6/3	9/3
	Çok amaçlı salonun akustik özellikleri	6/4	9/4
	Güvenlik sistemi	6/5	9/5
	Asansör- Özürlü Asansörü	6/6	

5.3. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırma evreni olarak dördüncü bölümde anlatılan Kültür ve Turzim Bakanlığı örneklerini gösterebiliriz. Örneklem olarak ise Edirne Deveci Han seçilmiştir. Bu seçimin nedeni, Deveci Han Kültür Merkezi'nin kapsam ve kullanım olarak diğer Kültür ve Turizm Bakanlığı örneklerinden ileride olmasıdır. Üçüncü bölümde anlatılan kültür merkezi fonksiyonları arasında binaya ziyeretçi çeken en önemli fonksiyonun çok amaçlı salon olduğunu söyleyebiliriz. Bakanlığın yaptığı kültür merkezi tanımında, salonun sahip olması gereken özellikleri de yine aynı bölümde anlatmıştık. Bu özellikleri bir standart olarak kabul edersek, bu standartlara en yakın salon Edirne Deveci Han Kültür Merkezinde kurgulanabilinmiştir.

5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada, kültür merkezine, aşağıda listelenen 4 etkinlik için gelen ziyeretçilere karma olarak anket uygulanmıştır.

* 14.05.2010 tarihinde Edirne Valiliğince düzenlenen, Kamu Kuruluşlarının temsilcilerine yönelik bilgilendirme toplantısı,
* 14.05.2010 tarihinde Büro-Sen tarafından gerçekleştirilen fotoğraf sergisi,
* 14.05.2010 tarihinde Edirne Müftülüğünce din görevlilerine yönelik düzenlenen aylık toplantı,
* 18.05.2010 tarihinde Müze Müdürlüğünce 29 uncu Müzeler Haftası dolayısıyla öğrenci ve velilere yönelik düzenlenen etkinlik.

Kültür Merkezi'ne herhangi bir etkinliğe katılmak için gelen ziyaretçiler dışındaki kullanıcılar bu araştırmanın kapsamı dışındadır.

5.5. Araştırmanın Bulguları

Anket 110 kişiye dağıtılmış, 99 kişiden cevap alınmıştır. Katılımcıların yaklaşık %68'i erkek ve %27'si kadındır.

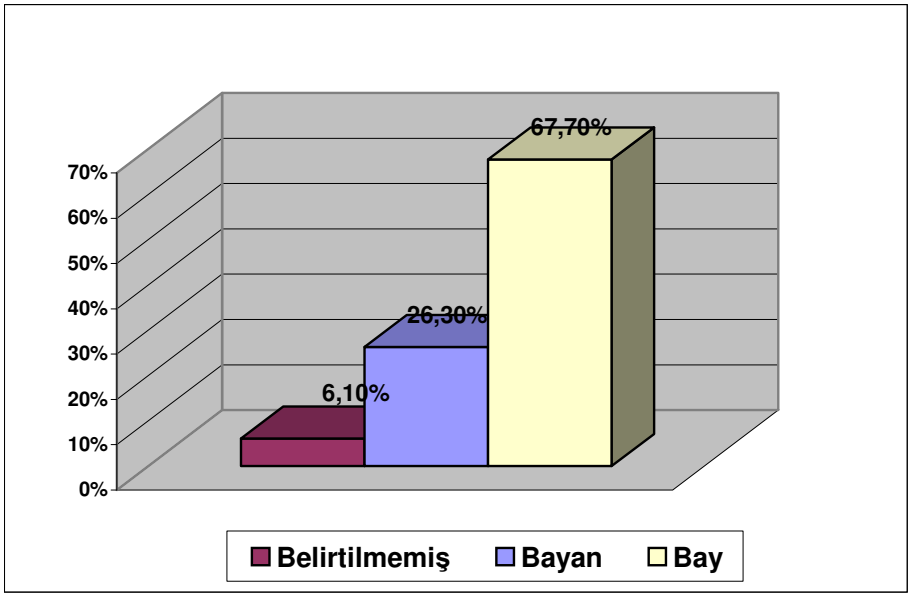

Şekil 5.2. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Çizelge 5.2. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

CİNSİYET	FREKANS	YÜZDE
Belirtilmemiş	6	6,10%
Bayan	26	26,30%
Bay	67	67,70%
Toplam	99	100,00%

Katılımcıların yaş gruplarını değerlendirdiğimizde, 20 ve altı yaşlardan 70 yaşa kadar değiştiğini görmekteyiz. Katılımcıların % 6,1'i yaş grubu sorusuna yanıt vermemiştir. % 6,1'i 20 yaş ve altı, % 25,3'ü 31-40 yaş arası, % 34,3'ü 41-50 yaş arası, % 23,2'si 51-60 yaş arası ve % 5,1'i 61-70 yaş arasındadır.

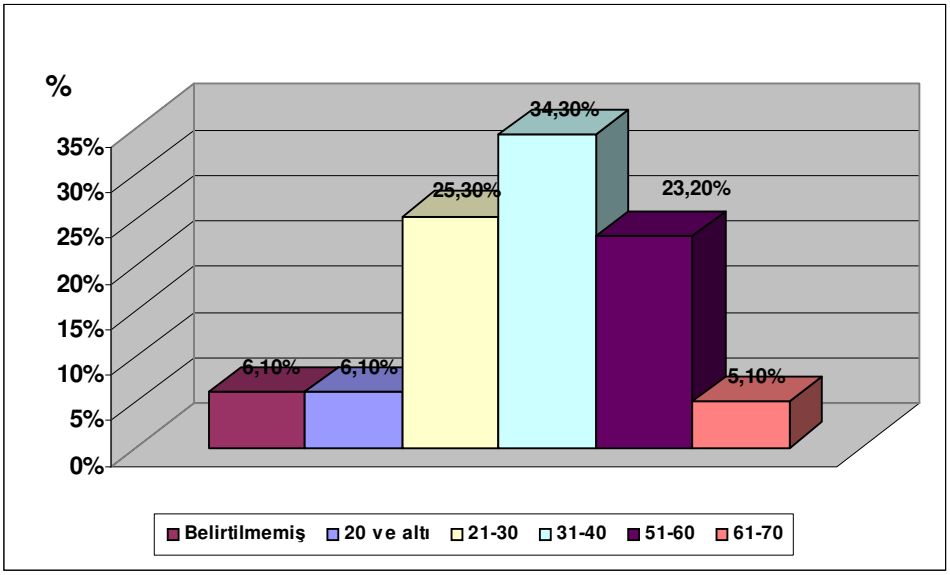

Şekil 5.3. Katılımcıların yaş grubu dağılımı

Çizelge 5.3. Katılımcıların yaş grubu dağılımı

YAŞ GRUBU	FREKANS	YÜZDE
Belirtilmemiş	6	6,10%
20 ve altı	6	6,10%
21-30	25	25,30%
31-40	34	34,30%
51-60	23	23,20%
61-70	5	5,10%
Toplam	99	100%

Katılımcıların %1'i eğitim durumu sorusunda cevap vermemiştir. Bununla birlikte en yüksek oranın %50,51 ile üniversite mezunlarına ait olduğu görülmektedir. Bunun dışında anket uygulanan kültür merkezi ziyaretçilerinin % 6,1'i ilköğretim, % 33,3'ü lise, % 7,1'i yüksek lisans ve % 2'si doktora mezunudur.

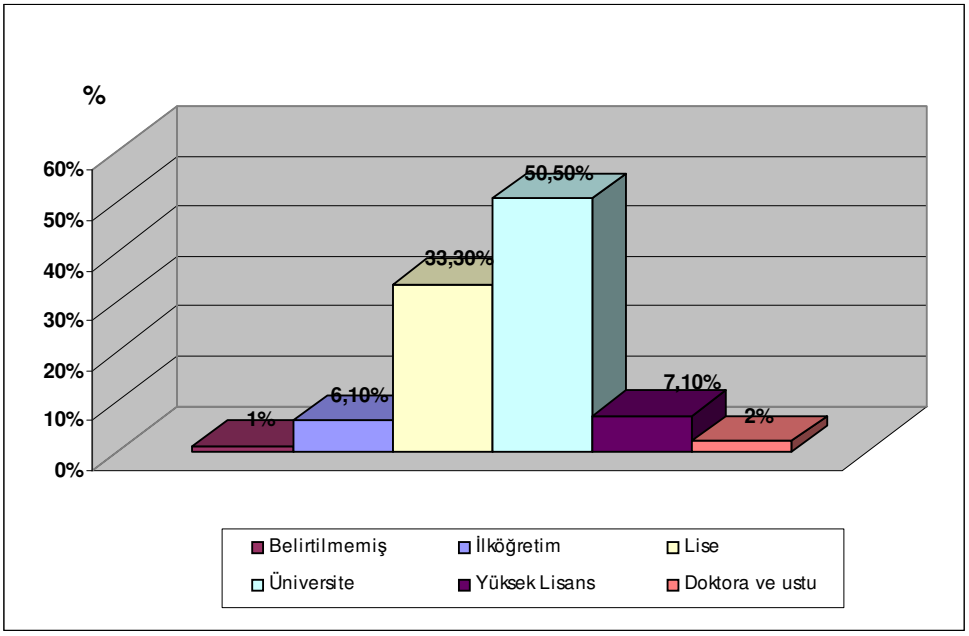

Şekil 5.4. Katılımcıların eğitim durumu dağılımı

Çizelge 5.4. Katılımcıların eğitim durumu dağılımı

EĞİTİM DURUMU	FREKANS	YÜZDE
Belirtilmemiş	1	1%
İlköğretim	6	6,10%
Lise	33	33,30%
Üniversite	50	50,50%
Yüksek Lisans	7	7,10%
Doktora ve ustu	2	2%
Toplam	99	100%

Önem ve başarım karşılaştırması sonuçlarına göre, binanın aydınlatmasının en önemli görülen özelliği olduğu görülmüştür (Ort.4,2959). Bunu takiben çok amaçlı salonda sahnenin konumu (sahnenin rahatça görülebilmesi) (ort.4,2784) ve yine çok amaçlı salonun akustik özellikleri (ort.4,2784) gelmektedir. Dördüncü özellik güvenlik sistemidir (ort. 4,2737). Bunları takip eden özellik ise şehir içindeki konumudur (ort. 4,2041), (Çizelge 5.5).

Önem açısından en düşük skoru alan özelliklere baktığımızda, kültür merkezinde misafirhane bulunması (ort.3,60), yeterli otopark alanının bulunması (3,7143), kültür merkezinde kafeterya bulunması (ort. 3,6526), kültür merkezinde okuma salonlarının bulunması (ort.3,7500), atölyelerin büyüklüğü ve kapasitesi (ort.3,8152) ve son olarak kültür merkezinde müze bulunması (ort.3,8229) gelmektedir (Çizelge 5.5).

Performans kriterleri açıcından Edirne Deveci Han Kültür Merkezi'ne ilişkin özellikleri değerlendirdiğimizde, en yüksek skorlar, şehir içindeki konumu (ort. 4,1939), taksi, otobüs ve minibüs gibi toplu taşıma araçları ile ulaşım (ort.4,0808), aydınlatma sistemi (ort.4,0737), çok amaçlı salonun akustik özellikleri (ort.3,9894) ve çok amaçlı salonda sahnenin konumu (sahnenin rahatça görülebilmesi) (ort.3,9787) özelliklerinde ortaya çıkmıştır.

Binanın performans açısından en başarısız bulunan özellikleri ise, kültür merkezinde yeterli sayıda WC ve özürlü WC bulunması (ort.2,7979), özürlüler için binaya giriş ve tüm mekanlara geçiş kolaylığı (ort.2,9255), danışma ve bildiri panolarının bulunması (ort.3,1053) ve yeterli otopark alanının bulunması (ort.2,9780) olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 5.5).

Anket sonuçlarının genel ortalamasına bakıldığında, kültür merkezi niteliklerinin önem ortalamasının 4,0560, Edirne Deveci Han Kültür Merkezi'nin bu özellikler açısından başarım ortalamasının ise 3,6383 olduğunu görüyoruz.

Çizelge 5.5. Önem ve başarım genel ortalamaları

	GENEL ORTALAMA
Önem	4,0560
Başarım	3,6383

Çizelge 5.6. Katılımcıların önem-başarım değerlendirmeleri

No	Özellikler	Önem Seviyesi		Performans Seviyesi		T-test	
		Ortalama	St.Sapma	Ortalama	St.Sapma	Tdeğeri	Anlamlılık
1	Şehir içindeki konumu	42,041	107,415	41,939	0,94877	-0,082	NS
2	Taksi ve otobüs,minibüs,metro gibi toplu taşıma araçları ile ulaşım	41,212	113,635	40,808	100,688	0,332	NS
3	Yeterli otopark alanının bulunması	37,143	152,640	29,780	161,230	3,494	S
4	Fuayenin büyüklüğü	39,032	114,269	35,217	113,368	1,804	NS
5	Çok amaçlı salonunun büyüklüğü ve kapasitesi	41,856	100,343	35,532	105,359	4,373	S
6	Çok amaçlı salonda sahnenin konumu (sahnenin rahatça görülebilmesi)	42,784	100,770	39,787	0,90374	2,637	S
7	Çok amaçlı salonda oturma düzeni/ yerleşimi	41,875	100,852	38,333	0,91383	3,040	S
8	Sergi salonunun büyüklüğü ve kapasitesi	39,255	112,870	38,617	101,177	1,070	NS
9	Açık sergi alanlarının büyüklüğü ve kapasitesi	39,271	116,298	39,255	0,97539	0,464	NS
10	Atölyelerin büyüklüğü ve kapasitesi	38,152	111,857	36,067	109,356	1,946	NS
11	Atölyelerin açık ve kapalı sergi mekanlarıyla bağlantısı	38,646	109,179	35,543	111,300	2,665	S
12	Kültür merkezinde yeterli sayıda WC ve özürlü WC bulunması	39,247	134,517	27,979	152,809	5,524	S
13	Tüm mekanlardan tuvalet, merdiven gibi servis mekânlarına erişim kolaylığı	39,588	120,690	32,842	118,198	4,692	S
14	Özürlüler için binaya giriş ve tüm mekanlara geçiş kolaylığı	39,474	123,227	29,255	132,988	6,048	S
15	Danışma ve bildiri panolarının bulunması	40,000	105,631	31,053	130,851	5,460	S
16	Kültür merkezinde misafirhane bulunması	36,000	138,687	-	-		
17	Kültür merkezinde kafeterya bulunması	36,526	137,430	-	-		
18	Kültür merkezinde okuma salonlarının bulunması	37,500	128,963	-	-		
19	Kültür merkezinde müze bulunması	38,229	131,385	-	-		
20	Aydınlatma sistemi	42,959	0,87590	40,737	100,257	1,626	NS
21	Havalandırma sistemi	41,649	104,762	38,936	132,363	1,779	NS
22	Isıtma sistemi	41,489	104,683	37,684	129,198	2,985	S
23	Çok amaçlı salonun akustik özellikleri	42,784	0,94364	39,894	0,97820	2,680	S
24	Güvenlik sistemi	42,737	0,92762	38,404	119,410	3,133	S
25	Asansör- Özürlü Asansörü	39,140	140,384	-	-		

NS: Not significant, iki ortalama değer arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
S : Significant, iki ortalama değer arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Hem performans, hem de önem açısından değerlendirilen özellikler arasında, 20 özellikten 8 tanesinde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, diğer 12 özelliğin önem ve performans değerlendirmeleri arasında fark tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle yapılan T-Testi neticesinde 8 özelikte, atfedilen önem ve performans arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Bunlar, "şehir içindeki konumu", "taksi ve otobüs, minibüs, metro gibi toplu taşıma araçları ile ulaşım", "fuayenin büyüklüğü", "aydınlatma sistemi", "havalandırma sistemi", "sergi salonunun büyüklüğü ve kapasitesi", "açık sergi alanlarının büyüklüğü ve kapasitesi", "atölyelerin büyüklüğü ve kapasitesi" olarak sıralanabilir.

Önem ve performans sonuçlarında, 1, 2, 4, 8, 9, 10, 16 ve 17 kodlu özelliklerde katılımcılar açısından farklılıkların az veya çok az olduğunu görebiliyoruz. Performans önem ortalamaları açısından arasında anlamlı fark olan özellikler de yine çizelge üzerinden takip edilebilir (Bkz. Çizelge 5.5).

Anket sonuçlarına göre, önemi ve başarımı değerlendirilmiş olan 20 özellik ve bu özelliklere ait önem-başarım analizi matriksi aşağıda verilmiştir. Matriksteki alanlar ve karşılıkları şu şekildedir:

Yüksek önem yüksek performans	: uyumlu (keep up the good work)
Yüksek önem düşük performans	: geliştirilebilir (concentrate here)
Düşük önem düşük performans	: düşük öncelikli (low priority)
Düşük önem yüksek performans	: abartılı-ziyan (possible overkill)

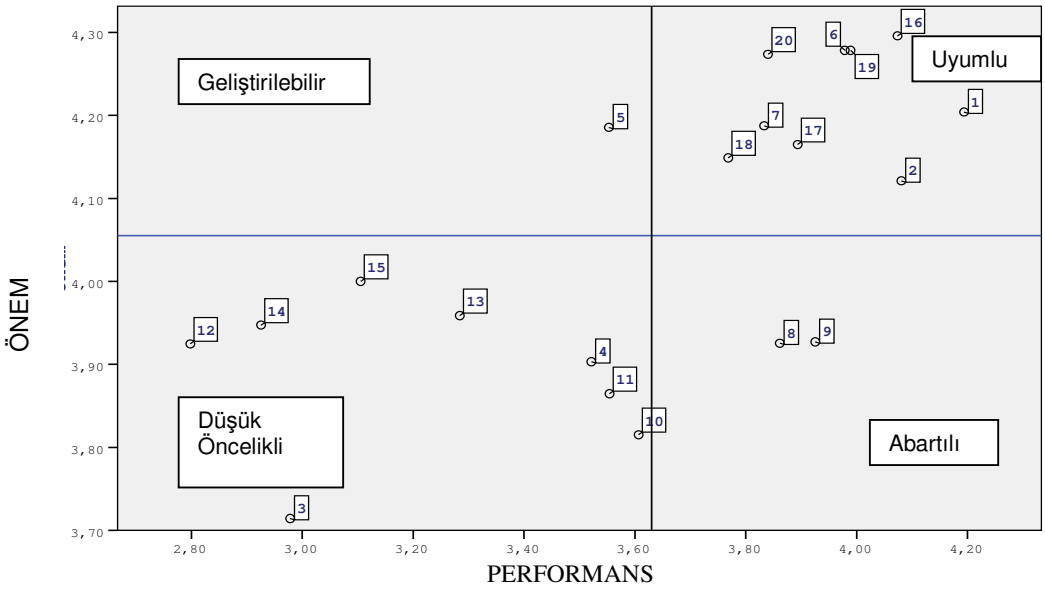

Şekil 5.5. Önem-başarım analizi matriksi

Çizelge 5.7. Önemi ve başarımı değerlendirilen özellikler

1	Şehir içindeki konumu
2	Taksi ve otobüs, minibüs, metro gibi toplu taşıma araçları ile ulaşım
3	Yeterli otopark alanının bulunması
4	Fuayenin büyüklüğü
5	Çok amaçlı salonunun büyüklüğü ve kapasitesi
6	Çok amaçlı salonda sahnenin konumu (sahnenin rahatça görülebilmesi)
7	Çok amaçlı salonda oturma düzeni/ yerleşimi
8	Sergi salonunun büyüklüğü ve kapasitesi
9	Açık sergi alanlarının büyüklüğü ve kapasitesi
10	Atölyelerin büyüklüğü ve kapasitesi
11	Atölyelerin açık ve kapalı sergi mekanlarıyla bağlantısı
12	Kültür merkezinde yeterli sayıda WC ve özürlü WC bulunması
13	Tüm mekanlardan tuvalet, merdiven gibi servis mekânlarına erişim kolaylığı
14	Özürlüler için binaya giriş ve tüm mekanlara geçiş kolaylığı
15	Danışma ve bildiri panolarının bulunması
16	Aydınlatma sistemi
17	Havalandırma sistemi
18	Isıtma sistemi
19	Çok amaçlı salonun akustik özellikleri
20	Güvenlik sistemi

Matriksi incelediğimizde, Edirne Deveci Han'da kullanıcılar tarafından önemli görülen özellikler arasında başarısız bulunan tek özelliğin 5 kodlu "Çok amaçlı salonunun büyüklüğü ve kapasitesi" olduğunu görüyoruz. Bunun dışında kullanıcıların önem verdiği tüm özelliklerin binada başarılı olarak deneyimlendiğini söyleyebiliriz.

Edirne Deveci Han Kültür Merkezi'nde kurgulanamamış ancak kültür merkezi tanımında yer alan fonksiyonların önem seviyelerini belirlemek için "bir kültür merkezinde bu özelliklerin olması" hususunun da katılımcılara anketin önem kısmında sorulduğunu söylemiştik. Bu işlevler misafirhane, kafeterya, okuma salonları ve müzedir. Genel çizelgede bu özelliklerin en düşük önem seviyelerinde olduklarını görebiliriz (Bkz. Çizelge 5.5). Aşağıda bu özelliklere ait toblolar verilmektedir. Tablolar hazırlanırken, konu ile ilgili görüş bildiren katılımcılar arasında değerlendirme yapılmıştır.

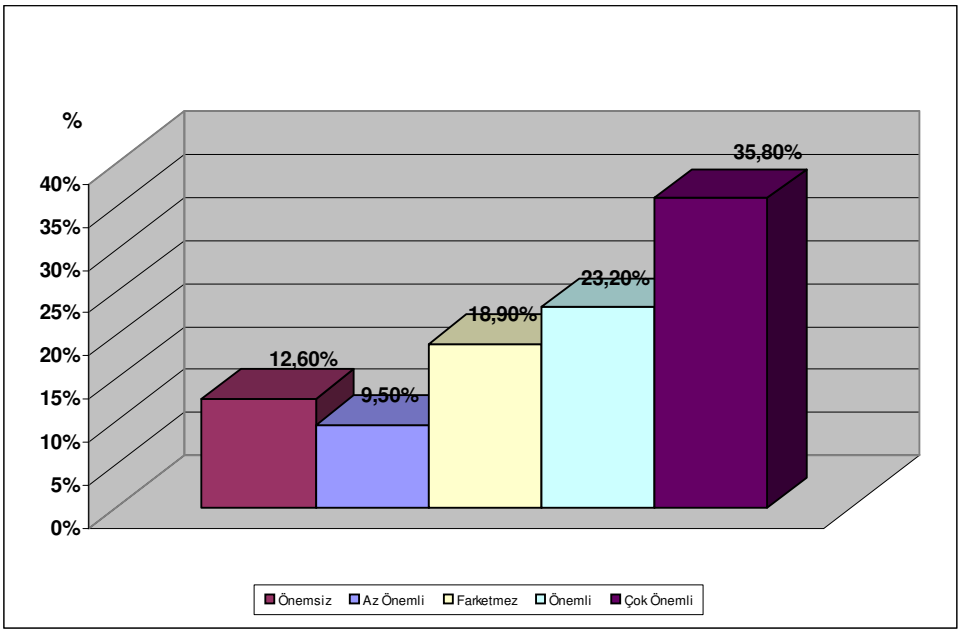

Şekil 5.6. Misafirhanenin önem değerlendirmesi

Çizelge 5.8. Misafirhanenin önem değerlendirmesi

	FREKANS	YÜZDE
Önemsiz	12	12,60%
Az Önemli	9	9,50%
Farketmez	18	18,90%
Önemli	22	23,20%
Çok Önemli	34	35,80%
Görüş bildirilmemiş	4	
Toplam	99	100%

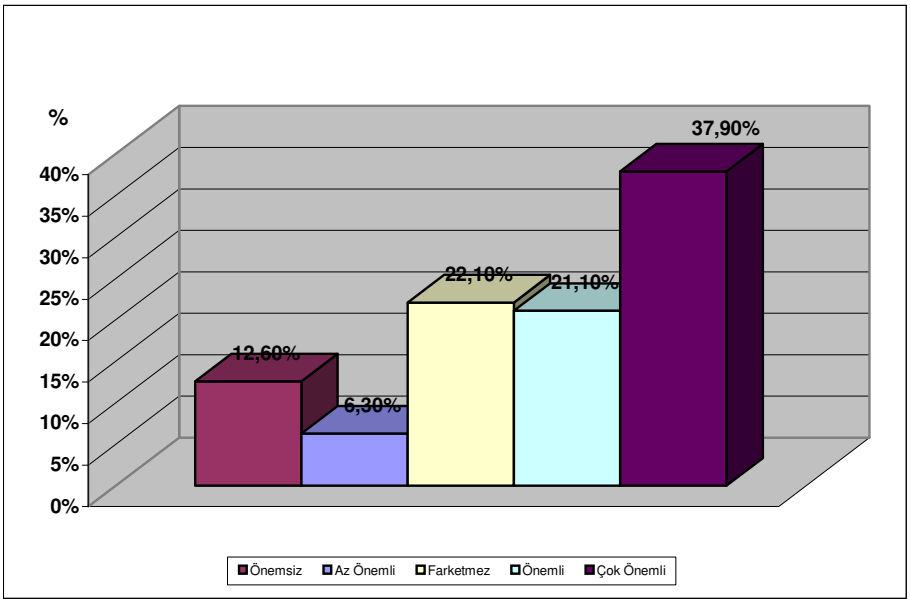

Şekil 5.7. Kafeteryanın önem değerlendirmesi

Çizelge 5.9. Kafeteryanın önem değerlendirmesi

	FREKANS	YÜZDE
Önemsiz	12	12,60%
Az Önemli	6	6,30%
Farketmez	21	22,10%
Önemli	20	21,10%
Çok Önemli	36	37,90%
Görüş Bildirilmemiş	4	
Toplam	99	100%

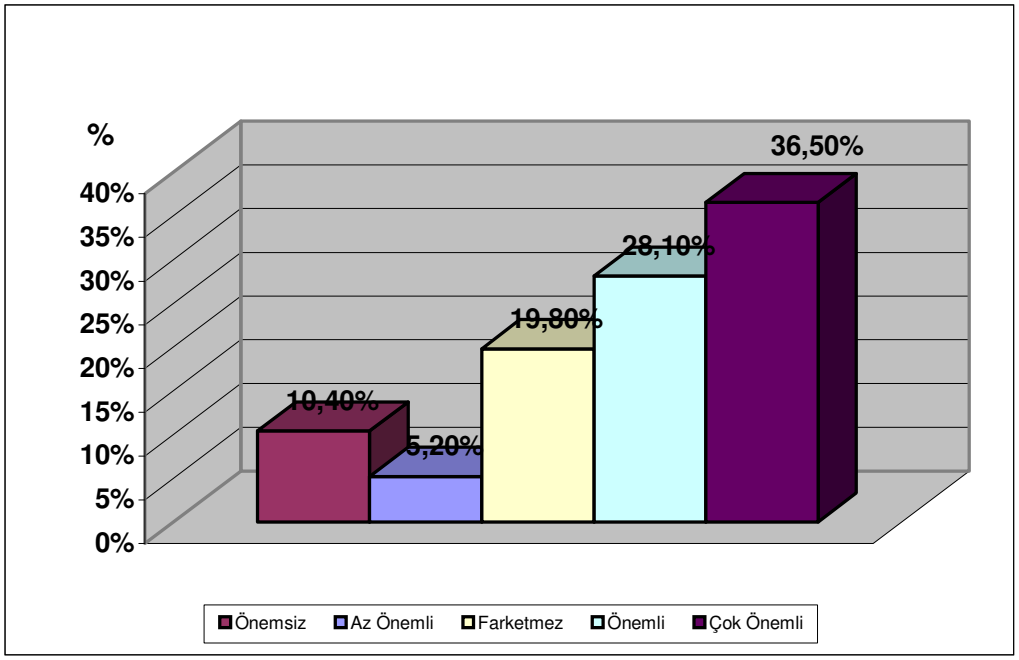

Şekil 5.8. Okuma salonunun önem değerlendirmesi

Çizelge 5.10. Okuma salonunun önem değerlendirmesi

	FREKANS	YÜZDE
Önemsiz	10	10,40%
Az Önemli	5	5,20%
Farketmez	19	19,80%
Önemli	27	28,10%
Çok Önemli	35	36,50%
Görüş Bildirilmemiş	3	
Toplam	99	100%

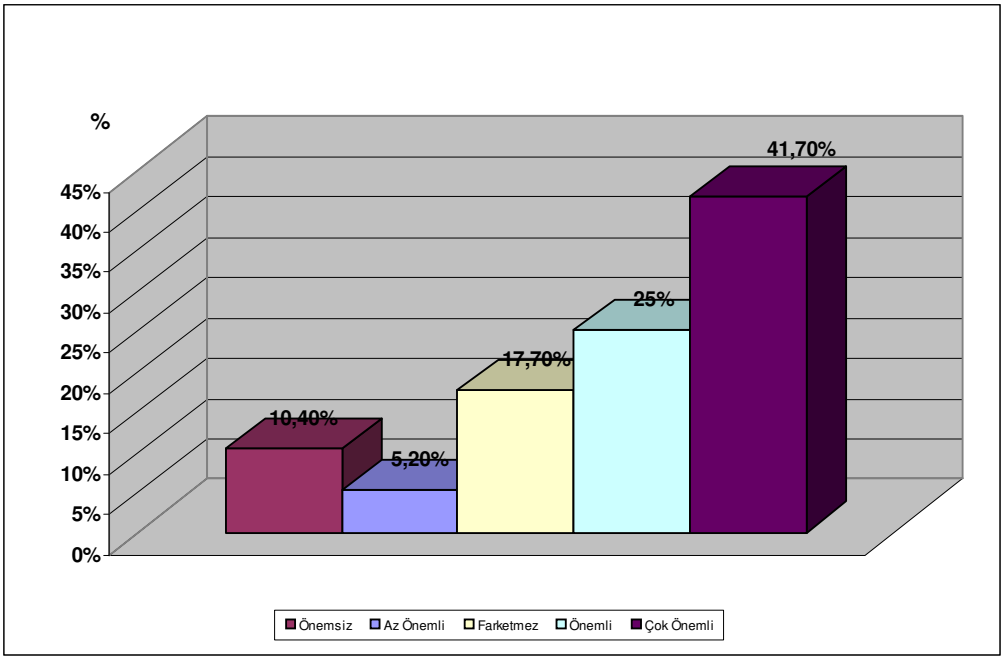

Şekil 5.9. Müzenin önem değerlendirmesi

Çizelge 5.11. Müzenin önem değerlendirmesi

	FREKANS	YÜZDE
Önemsiz	10	10,40%
Az Önemli	5	5,20%
Farketmez	17	17,70%
Önemli	24	25%
Çok Önemli	40	41,70%
Görüş Bildirilmemiş	3	
Toplam	99	100%

Edirne Deveci Han'da bulunmayan, ancak önem seviyesini belirlemek istediğimiz bir başka özellik de "asansör ve özürlü asansörünün bulunması" idi. Katılımcılar, bu özelliğe verdikleri önem (ort. 3,9140) ile kültür merkezinin bu anlamdaki eksikliğini belirlemişlerdir.

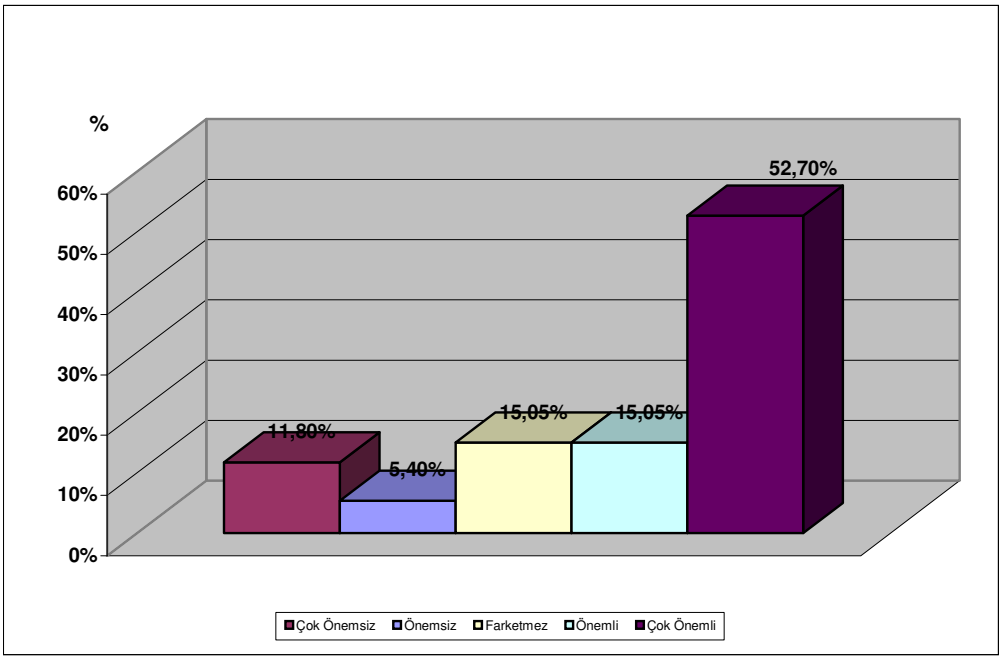

Şekil 5.10. Asansör ve özürlü asansörünün önem değerlendirmesi

Çizelge 5.12. Asansör ve özürlü asansörünün önem değerlendirmesi

	FREKANS	YÜZDE
Önemsiz	11	11,80%
Az Önemli	5	5,40%
Farketmez	14	15,05%
Önemli	14	15,05%
Çok Önemli	49	52,70%
Görüş Bildirilmemiş	6	
Toplam	99	100%

6. SONUÇ

Sosyo-kültürel, teknolojik ve ekonomik değişimlere ayak uyduramayan, ancak yapısal ömürlerini henüz tamamlamış olan tarihi binaların, güncel mekansal ihtiyaçların karşılanabileceği şekilde "yeniden işlevlendirilmesi", alternatif bir yapı üretim süreci olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışma kapsamında, tarihi binalara verilecek yeni işlev olarak kültür merkezi önerisini (Hipotez 1) desteklemek amacıyla incelenen "Kültür Merkezi" işlevinin, barındırdığı fonksiyonlar açısından "salon" işlevi ve ona hizmet veren mekanlar dışında mevcut kabuklara rahatlıkla yerleştirilebildiği görülmüştür.

Mevcut yapıya orijinal işlevinin dışında yeni bir işlev vermenin başarısının, öncelikle yapının mekansal kurgusunun ve buna bağlı potansiyel özelliklerinin, yapının kendi zamanı ile günümüz değerleri ve standartlarıyla tartılıp, yeniden yorumlanmasıyla ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Salon fonksiyonunun Edirne Deveci Han Kültür Merkezinde hanın yanında bulunan eski revir binasında çözülerek, kademeli ve yüksek bir salon elde edildiği, projeksiyon odası ve yan sahnenin kurgulanabildiği ve bu sayede, Kültür Merkezi tanımı içerisinde yer alan "çok amaçlı salon" da düzenlenmesi gereken birçok etkinliğe hizmet verilebildiği görülmüştür. Muğla Kültür Merkezi ve Ordu Çok Amaçlı Salon örneklerinde ise kademesiz olarak kurgulanan salonların performanslarının, Edirne Deveci Han'da bulunan salonla kıyaslandığında düşük kaldığı görülmüştür.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca hazırlanan "Kültür Yatırım ve Girişimlerinin Nitelikleri ve Nicelikleri Yönetmeliği" (2005)' nde yapılan "….. güzel sanatlar, sinema, geleneksel ve çağdaş el sanatları gibi her türlü kültürel ve sanatsal faaliyetten en az bir kaçının üretildiği, sergilendiği ….. birimlerin de bulunduğu yapılardır"

şeklindeki Kültür Merkezi tanımına göre incelenen örneklerin tamamının kültür merkezi işlevine uygun olduğu belirlenmiştir.

Tez kapsamında incelenen örneklerde strüktürel sistemin, yeni işlev seçiminde ve mekanların boyutlandırılmasındaki en belirleyici etken olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle tarihi değeri olan binalarda ve yığma karakterli yapılarda strüktürel sisteme müdahalenin oldukça zor olması sebebiyle, plan kurgusunun ve şemanın büyük oranda değişmediği görülmüştür. Bunun sonucu olarak, kentin kültürel ihtiyaçları düşünülerek bazı fonksiyonlara öncelik verilmiş ve Kültür Merkezi tanımı içerisinde yer alan bazı fonksiyonlardan fedakârlık yapılmıştır.

Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, (Hipotez 2) desteklenerek Kültür Merkezi işlevi verilen tarihi binalarda mekansal dönüşüm sürecinde ortaya çıkan sorunlara fonksiyondan tavizler verilerek çözümler getirildiği görülmüştür. Bu durum yapıdan ödün verilmesinden daha önemli görünmektedir. Kamu belleğine yer etmiş bu binaların Kültür Merkezi olarak kullanılmasının kültürel mirasın devamını sağladığını ve bu tarz bir yeniden işlevlendirme sürecinde bazı fonksiyonların binaya "Kültür Merkezi" tanımında anlatıldığından farklı şekillerde adapte edildiğini de söyleyebiliriz.

Kültür merkezi işlevi verilen tarihi yapıların ziyaretçiler için tercih edilen mekanlar olduğunu (Hipotez 3) test etmek amacıyla Edirne Deveci Han Kültür Merkezinde önem-başarım analizi çalışması yapılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda, ziyaretçilerin bir kültür merkezinde önemli olarak değerlendirdiği özelliklerin, "çok amaçlı salonun büyüklüğü ve kapasitesi" dışında Edirne Deveci Han'da başarılı bulunduğu belirlenmiştir.

Ankette ayrıca kültür merkezi tanımı içinde bulunan, ancak yeniden işlevlendirme sürecinde Edirne Deveci Han'ın mekan kurgusunda yer alamayan fonksiyonların önemi de ziyaretçilere sorulmuştur. "Asansör ve özürlü asansörü" dışındaki özelliklerin katılımcılar tarafından önemsiz olarak değerlendirilmesi, binanın kültür

merkezi olarak yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, kentin ihtiyaçlarının doğru tespit edildiğini ve binada kurgulanan fonksiyonların bu ihtiyaçlara uygun olarak seçildiğini göstermektedir.

Ankette hem önem hem de başarım olarak yüksek skor alan özelliklerden birisi "kent içindeki konumu" dur. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Kültür Merkezi elde etme sürecini anlatırken, yerel idareden kültür merkezi yapımı için merkezi bir arsa istendiğini söylemiştik. Anket sonuçlarına göre, kültür merkezinin konumu kullanıcılar tarafından da önemli olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, tarihi yapıların genellikle kent merkezlerinde bulunmasının, kültür merkezi işlevinin bu binalara uygunluğunu desteklediğini söyleyebiliriz.

Araştırmada önem ve başarım alanlarının ikisinde de yüksek skor alan bir başka özellik "aydınlatma sistemi"dir. Ancak "havalandırma sistemi" ziyaretçiler tarafından başarısız bulunmuştur. Bu sonucu, havalandırma sisteminin tarihi bir yapıya entegre edilmesinin aydınlatma sistemine göre daha zor olmasına bağlayabiliriz.

Katılımcılar tarafından önemli olarak belirlenen "Çok amaçlı salonun akustik özellikleri" ve "çok amaçlı salonda sahnenin konumu (sahnenin rahatça görülebilmesi)" niteliklerinin, salonun tavan yüksekliği ve zeminde kademeli tesviye uygulanabilmesi ile ilgili özellikler olduğunu üçüncü bölümde anlatmıştık. Edirne Deveci Han'ın, incelenen diğer örneklerden en büyük farkı olan bu mekansal özelliklerinin, ziyaretçiler tarafından başarılı bulunmasına katkısı olduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç olarak tarihi binaların Kültür Merkezi olarak yeniden işlevlendirilmesi;

* Kültür mirasımızın önemli bir bölümünü oluşturan, her biri kendi dönemine ait yaşam biçimine, kültüre ve sosyal çevreye ait izler barındıran tarihi binaların, izlenen değil yaşayan mekanlar olarak gelecek nesillerle aktarılmasını,

* Yapı stoku olarak görülmesi gereken bu tarihi binaların atıl durumdan kurtarılmasını,

* Kullanıcılarının Kültür Merkezi bünyesindeki atölye çalışmaları, sergiler, konferanslar gibi aktiviteleri, anılarına hitap eden bir tarihi doku içinde, atölyelerde üretilen, sergi salonlarında sergilenen objeye kendi döneminin ruhunu aktaran bir mekanda gerçekleştirebilmesini sağlamaktadır.

Tarihi binaların Kültür Merkezi olarak yeniden işlevlendirilmeleri sürecinde izlenmesi gereken yol;

- Öncelikle plan şemalarının incelenerek Kültür Merkezi tanımı içinde yer alan fonksiyonlardan en az bir ya da birkaç tanesinin kurgulanmasına uygun olup olmadığına karar verilmesi,

- Bina içerisinde kurgulanacak fonksiyonlara karar verildikten sonra proje aşamasına geçilmesi, projeler hazırlanırken, günümüz ihtiyaç ve kullanımlarına cevap veren, ancak tarihi binanın kimliğine zarar vermeyen çözümler üretilmesi,

- Bu fonksiyonlar dışında, kentin kültürel ihtiyaçlarını karşılamak adına, özellikle büyük dekorlar gerektiren sahne sanatlarının sergilenebileceği salonlar için ek binalar yapılması,

- Gerek tarihi binanın mekansal dönüşümü, gerekse ek binaların tasarımı aşamasında uluslararası koruma kurallarının benimsenmesi olarak belirlenmiştir.

Tarihi binaların kültür merkezi olarak yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, hem tarihi binanın kendi fiziksel özelliklerinden hem de kültür merkezi tanımında yer alan fonksiyonlardan tavizler verilmesine rağmen, kullanıcıların kültür merkezine

dönüştürülmüş tarihi bir binaya verdiği yüksek başarım notları, böyle bir yeniden işlevlendirmenin hem gerekli hem de verilmiş olan tavizlere değer olduğu sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

Ahunbay, Z., "Tarihi çevre koruma ve restorasyon", ***YEM Yayınları,*** İstanbul, 116-126 (1996).

Aksulu, I., "Koruma eyleminde değişen sorumluluklar", ***Kozan Sempozyumu,*** Adana, 109 (2005).

Altınoluk, Ü., "Binaların yeniden kullanımı", ***YEM Yayınları,*** İstanbul, 143 (1998).

Altınoluk, Ü., "Özgün işlevini tamamen yitiren ya da işlevsel olarak eskiyen yapıların yeniden kullanımı", ***Tasarım Dergisi***, İstanbul, 14: 102-104 (1991).

Asiliskender, B., "Koruma-yaşatma anıt kavramı, kimliğin sürekliliği ve değişim: Gevher Nesibe Medresesi deneyimi", ***Mimarlık Dergisi***, 322: 55-59 (2005).

Assmann, J., "Kültürel bellek", Tekin, A., ***Ayrıntı Yayınları***, İstanbul 130-140 (2001).

Bakır, İ., "Konya Antalya arasındaki Selçuklu hanlarının korunması ve yeniden kullanma olanakları", ***Antalya 5. Selçuklu Semineri Bildiriler ve Seçkiler***, Antalya, 87-101 (1995).

Bayart, J. F., "Kimlik yanılsaması", Moralı, M., ***Metis Yayınları***, İstanbul, 20-24 (1999).

Buldaç, E., "Bursa Muradiye Medresesinin yeniden işlevlendirilmesi önerisi", Yüksek Lisans Tezi, ***Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü***, Bursa, 28-30 (2006).

"Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi", ***Interpress Basın ve Yayıncılık A.Ş,*** İstanbul, 2573, 4972, 4978, 5883, 8085, 11177 (1992).

Dik, G., "Kültür varlığı sivil mimarlık ürünlerinde işlev değişiklikleri sonucu ortaya çıkan sorunlar: Gaziantep merkezi örneği", Yüksek Lisans Tezi, ***Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,*** Adana, 5,6 (2006).

"Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü fotoğraf arşivi", (2009-2010).

Erder, C., "Tarihi çevre bilinci", ***ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları***, Ankara, 205-209 (2008).

Erder, C., "Tarihi çevre kaygısı" , ***ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları***, Ankara, 70,78 (1999).

Feilden, M.B., "Conservation of historic buildings", ***Formerly Director, International Centre for the Study of the Preservation and the Restoration of Cultural Property (ICCROM)***, Rome, 263-267 (1994).

Göçer, P. Ö., "Devingen toplum esnek mekanlar ister", ***Arredamento Mimarlık Dergisi***, 2003/2: 80-83 (2003).

Güvenç, B., "İnsan ve kültür", ***Remzi Kitapevi***, İstanbul, 101,102 (1991).

İnternet: Googleearth, http://www.googleearth.com (2010).

İnternet: Kültür yatırım ve girişimlerinin nitelikleri ve nicelikleri yönetmeliği, http://www.alomaliye.com/kultur_yatirim_girisim_yonet.htm (2009).

İnternet: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, "Kiliseler" http://www.ordukulturturizm.gov.tr/index.php?option=content&task=view&id=72 (2010).

Kılıççöte, N. C., Arşivinden (2006).

Kılıççöte, N. C., "Restoration project of Deveci Hanı in Edirne", Yüksek Lisans Tezi, ***Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,*** Ankara, 26-29 (1990).

Kitcharoen, K., "The importance-performance analysis of service quality in administrative departments of private universities in Thailand", ***ABAC Journal,*** 24-3: 20-46 (2004).

Kuban, D., "Türkiye'de kentsel koruma- kent tarihleri ve koruma yöntemleri", ***Tarih Vakfı Yurt Yayınları***, İstanbul, 51-53, 201 (2001).

Kuleli, E., "Özgün işlevini sürdüremeyen anıtların yeniden kullanım sorunları", Yüksek Lisans Tezi, ***Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü***, İzmir, 138 (1998).

Lane, J., "Arts centres: Every town should have one" , ***Paul Elek Ltd***., London, 7-8, 11, 33 (1978).

Lawson, F., "Congress, convention and exhibition facilities: Planning, design and management", ***Architectural Press***, Oxford, 67–69, 72–74, 77 (2000).

Mesutoğlu, Z., "U. Tanyeli ile söyleşi", ***Arredamento Dekorasyon***, 74: 64-69 (1995).

Morley, D., Robins, K., "Kimlik mekânları", Zeybekoğlu, E., ***Ayrıntı Yayınları***, İstanbul, 105-110 (1997).

Özer, B., "Olumlu ve olumsuz uygulanışlarıyla mimari yaratmada tarih ve geleneğin yeri", ***Yapı Dergisi***, 35: 36-38 (1989).

Pembegül, T., "Assessment of convention centers from users' perspective: application of importance-performance analysis", Yüksek Lisans Tezi, ***Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,*** Ankara, 60-64 (2009).

Pembegül, T., "Şekil arşivi", (2009-2010).

Seven, Y., Arşivinden (2009-2010)

Taşkıran, H. İ., "Yazı ve Mimari", ***YKY***, İstanbul, 16 (1997).

Tayla, H., "İşlevlendirme koruma karşıtlığı" , ***Yapı Dergisi,*** 84: 35, 36 (1988).

"T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı Arşivi", Ankara (2009-2010).

Tekeli, İ., "Kentsel korumada değişik yaklaşımlar üzerine düşünceler", ***Tarihi Kentlerde Planlama/Düzenleme Sorunları Türkiye 11. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu***, Edirne, 27-32 (1987).

Ultav, Z. T.; Sahil, S., "Toplumsal yapı mekansal yapı etkileşimi bağlamında OR-AN örneğinin incelenmesi", ***Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der.,*** 19/3: 247-259, (2004).

Yeşilkaya, G. N., "Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık", ***İletişim Yayınları***, İstanbul, 150, 175- 188 (1999).

Yılmaz, U. T., "Kültür merkezlerinin tasarımını etkileyen kriterler: Türkiye örneği", Yüksek Lisans Tezi, ***Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü***, Ankara, 5-36 (2006).

Yılmaz, U. T., Arşivinden (2005-2006).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Seven, Yusuf

Uyruğu : T.C.

Doğum tarihi ve yeri : 01.01.1980, Mersin

Medeni hali : Evli

Telefon : 0 (532) 727 97 33

Faks : 0 (312) 215 55 89

e-mail : ysfsvn@hotmail.com

Eğitim

Derece	**Eğitim Birimi**	**Mezuniyet tarihi**
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi /Mimarlık Bölümü	2010
Lisans	Gazi Üniversitesi/Mimarlık Bölümü	2004
Lise	İçel Anadolu Lisesi	1998

İş Deneyimi

Yıl	**Yer**	**Görev**
2003-2004	Armaris Mimarlık Ltd. Şti.	Mimar
2004-2004	Korucuoğlu Mimarlık Ltd. Şti.	Mimar
2004-.....	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kült.ve Tur. Uzm.

Yabancı Diller

İngilizce, Almanca